

... ◆
**Abatele
Prévost**

**Bernardin
de Saint-Pierre**

Tristan și Iseut Manon Lescaut Paul și Virginia

roman



Editura Eminescu



Abatele Prévost

Manon Lescaut



022

Traducere de Alexandru Rally, Alice Gabrielescu,
Victoria Ursu

Coperta colecției: Val Munteanu
Ilustrația copertei: Victor Feodorov

EDITURA EMINESCU
1970

ABATELE PRÉVOST

MANON LESCAUT

Traducere de Alice Gabrielescu

Prefața autorului

AȘ FI PUTUT SĂ INTERCALEZ ÎN

Memoriile mele și aventurile cavalerului des Grieux, dar neexistând între ele o legătură strânsă, mi s-a părut că lectorul va câștiga citindu-le separat. O istorisire atât de lungă ar fi întrerupt prea mult timp șirul propriilor mele întâmplări. Oricât de departe sunt de a mă crede un scriitor desăvârșit, știu totuși că o narațiune nu trebuie să fie împănata cu episoade străine, care ar face-o greoaie și încâlcită. Este preceptul lui Horațiu:

*„Ut jam nune dicat jam nune debentia dici,
Pleraque differat, ac praesens in tempus omittat.”¹*

De altfel, nici n-ar fi nevoie să recurgem la o autoritate atât de înaltă pentru a dovedi un adevăr atât de simplu: căci izvorul acestei reguli este doar bunul-simț.

Dacă cititorul a găsit lucruri plăcute și interesante în povestirea vieții mele, citez să-i făgăduiesc că nu va fi mai puțin satisfăcut de această adăogire. Va găsi în purtarea domnului des Grieux un cutremurător exemplu de putere a patimilor. Am zugrăvit un om orbit, un tânăr care se depărtează de o viață fericită ca să se arunce de bunăvoie în cele mai cumplite nenorociri; un tânăr care, deși înzestrat cu un mănunchi de calități și merite strălucite, preferă o viață obscură, rătăcitoare, tuturor bunurilor pe care i le-ar oferi

¹ Pentru ca acum să spună cele-ce trebuiau spuse acum. Și pe cele mai multe să le îndepărteze (lat.).

averea și natura; un om care își prevede nenorocirile și nu le ocolește; suferă și se simte covârșit de ele, dar nu se folosește de niciunul din leacurile ce i se întind neîncetat și care în orice clipă i-ar putea curma chinurile; în sfârșit, un caracter contradictoriu, un amestec de virtuți și vicii, un contrast permanent între simțămintele frumoase și faptele urâte. Acesta este fondul tabloului pe care-l prezint. Oamenii cu judecată nu vor privi niciodată o lucrare de acest fel ca fiind o muncă zadarnică. În afară de plăcerea lecturii, mai sunt și destule întâmplări care pot servi la cunoașterea moravurilor și, după părerea mea, aduci un mare serviciu publicului dacă, distrându-l, îl și instruiеști.

Nu poți cugeta asupra preceptelor de morală fără să rămâi uimit că le vezi și prețuite, și lăsate în părăsire, te întrebi care să fie pricina acestei ciudățenii sufletești care îl face pe om să admire ideile de mai bine, de perfecțiune, dar de care totuși se îndepărtează în viața de zi cu zi. Dacă persoanele înzestrate cu duh mult și cu purtări alese ar sta să cugete care este subiectul cel mai obișnuit al convorbirilor lor, sau al visărilor lor solitare, le va fi ușor să observe că îndeobște se învârtesc în jurul câtorva considerații morale. Cele mai plăcute clipe din viața lor le petrec singure sau cu un prieten, depănând păreri, pornite din inimă, despre farmecul virtuții, despre dulceața prieteniei, despre mijloacele de a dobândi fericirea, cercetând slăbiciunile firești care ne depărtează de ea și remediile care pot să le vindece. Horațiu și Boileau au scris că acest schimb de idei adaugă una din cele mai frumoase trăsături în plămuirea imaginii unei vieți fericite. Cum se întâmplă, așadar, că din aceste înalte meditații cazi atât de ușor la nivelul omenesc obișnuit? Ar însemna că mă înșel dacă explicația pe care o dau nu va lămuri bine această contradicție dintre ideile și purtarea noastră, și anume că toate preceptele de morală, nefiind decât principii vagi, generale, ne este foarte greu să le aplicăm, după caz, în desfășurarea faptelor și zugrăvirea moravurilor. Să luăm un exemplu: sufletele alese înțeleg că blândețea, umanitatea sunt virtuți plăcute și se simt îmboldite să le practice; dar se

simt oare tot astfel și în clipa când ar trebui să le și practice? Nu, atunci ele stau pe loc, întrebându-se: „Ar fi un prilej bun într-adevăr? Dar pot să cunosc exact măsura nevoii? Nu mă înșel asupra obiectului?” O sută de îndoieli îl opresc pe omul bun. Se teme să nu devină o victimă arătându-se prea darnic, să nu treacă drept un om slab dovedindu-se prea duios, prea simțitor, într-un cuvânt se teme să nu depășească limita îndeplinindu-și datoria cuprinsă în mod obscur în noțiunile generale de umanitate și blândețe. În această nesiguranță, numai experiența sau exemplul pot să călăuzească mai potrivit imboldul inimii. Dar experiența nu e la îndemâna oricui, ea atârână de diferitele situații în care o aruncă soarta. Nu mai rămâne decât exemplul; el poate sluji ca regulă, unei mari mulțimi de oameni, în practicarea virtuții. Pentru ei, așa cred, lucrări ca aceasta de față pot fi de mare folos, atunci, cel puțin, când au fost scrise de un om cu sufletul drept și cu bun-simț. Fiecare fapt descris deschide o zare de lumină, dă o povață care înlocuiește experiența; fiecare întâmplare se înfățișează ca un model după care te poți forma; mai rămâne să te afli în situații pe potrivă. Întreaga lucrare devine astfel un tratat de morală, care poate fi aplicat cu plăcere.

Pe vreun cititor sever îl va supăra poate faptul că la vârsta mea mai iau condeiul ca să descriu aventuri de dragoste și soartă crudă; dar dacă raționamentul meu de mai sus e întemeiat, el mă justifică, iar dacă e fără temei, atunci pot avea o singură scuză: am greșit.

Partea întâi

SUNT NEVOIT SĂ-MI ÎNCEP POVESTIREA din ziua aceea de demult când am întâlnit pentru prima oară pe cavalerul des Grieux. Acesta s-a întâmplat cu vreo cinci sau șase luni înainte de plecarea mea în Spania. Trăiam într-o singurătate din care arareori mă smulgeam; din plăcerea de a o servi totuși pe fiica mea, întreprindeam uneori mici călătorii, scurtându-le pe cât îmi sta în putință.

Mă întorceam astfel într-o zi din Rouen, unde mă dusesem, rugat de fiica mea, ca să solicit prin Parlamentul Normandiei o recunoaștere de drepturi asupra unor pământuri rămase moștenire de la bunicu-meu dinspre mamă, drepturi pe care eu le cedasem ei. Apucând prin Evreux – unde am poposit în prima noapte – am ajuns a doua zi pe la vremea prânzului în Passy, cale de cinci-șase leghe de acolo. Intrând în acest orășel, am fost cuprins de mirare văzând cât de agitați erau locuitorii săi: ieșeau alergând de prin case și se înghesuiau la poarta unui han de rând, în fața căruia se opriseră două căruțe cu coviltir. Judecând după caii încă nedeshămați, albi de spumă și rupți de oboseală, probabil că de-abia sosiseră. M-am oprit o clipă ca să întreb din ce pricină se iscase tărăboiul; dar nu m-am putut lămuri mai de loc; gloata ațâțată nu lua aminte la întrebările mele, ci alerga spre han, îmbrâncindu-se și îngrămădindu-se de-a valma. În sfârșit, am văzut ivindu-se în poartă un poteraș cu bandulieră pe piept, cu flintă la umăr, căruia i-am făcut semn să se apropie. L-am rugat apoi să-mi spună pricina învălmășelii.

— Ce să fie, domnule, nimica toată! mi-a răspuns el. Ia, niște femei pierdute, pe care le ducem, eu și tovarășii mei, la Le Havre-de-Grâce, de unde o să le imbarcăm spre America. Printre ele sunt unele mai nurlii, și asta îi ațâță pesemne pe oameniiăștia...

Mi-aș fi văzut îndată de drum, după lămurirea poterașului, dacă nu m-ar fi oprit vaietele unei bătrâne care tocmai ieșea din han, împreunându-și mâinile și strigând că ceea ce se petrece înăuntru e o adevărată barbarie, ceva care-ți încrâncenă carnea de groază și de milă.

— Dar ce se petrece? am întrebat-o eu.

— Alelei, domnule, mi-a răspuns ea, intră numai, și ai să vezi! Ți se rupe inima, zău așa!

Curiozitatea m-a făcut să descalec; lăsând calul în grija rândașului, am intrat în han, străbătând cu multă greutate prin gloata adunată. O priveliște în adevăr mișcătoare mi se înfățișă ochilor. Printre cele douăsprezece femei ușoare, legate de mijloc cu lanțuri, șase câte șase, se afla una care avea o figură și o ținută atât de puțin potrivite în acel loc, încât în orice altă împrejurare putea fi luată drept o femeie de cea mai bună condiție. N-o urâteau nici tristețea chipului, nici îmbrăcămintea murdară; vederea ei îmi inspira milă și respect. Pe cât îi îngăduia lanțul, tânăra se silea să-și întoarcă fața, nevoind să fie văzută. Silința ei de a se ascunde era atât de firească, încât părea că izvorăște dintr-o modestie înnăscută.

Cei șase poterași care însoțeau jalnica ceată se aflau și ei acolo; am luat la o parte pe mai-marele lor și i-am cerut câteva lămuriri cu privire la fata aceea frumoasă. Dar mare lucru n-am putut afla.

— Am scos-o de la „Hôpital”² mi-a spus el, din ordinul domnului locotenent-general de poliție. Nu prea pare să fi fost închisă pentru fapte bune. Am tot întrebat-o pe drum, dar se încăpățânează să tacă. Totuși, deși n-am primit ordin s-o cruț mai mult ca pe celelalte, mă port mai frumos cu ea

² Închisoare de femei din Paris.

fiindcă îmi pare a fi ceva mai cumsecade decât cârdașele ei. Îl vedeți pe tânărul de colo? adăugă poterașul. El v-ar putea lămuri mai bine ca mine de ce a căzut năpasta pe capul fetei. Se ține scai de ea din Paris și plânge într-una. Trebuie să fie frate-su, sau poate drăguțul ei...

Mi-am întors privirea spre colțul camerei. Tânărul ședea jos și părea cufundat într-o adâncă visare. Niciodată n-am văzut o mai vie întruchipare a durerii. Era foarte simplu îmbrăcat, însă pe omul de viță nobilă, care a primit o creștere aleasă, îl recunoști dintr-o aruncătură de ochi. M-am apropiat de el; s-a sculat în picioare și, privindu-l atunci în față, am descoperit în ochii lui, în trăsăturile chipului și în toate mișcările sale atâta delicatețe și noblețe, încât m-am simțit, fără voie, îmboldit să-l ajut într-un fel.

— Nu vreau să te supăr prea mult, i-am spus așezându-mă lângă el. Fii bun și satisfă-mi curiozitatea: aș vrea să știu cine e fata aceea frumoasă, care nu pare de loc făcută pentru jalnica stare în care o văd?

Tânărul mi-a răspuns, fără ocoluri, că nu putea să-mi mărturisească cine era fata fără a dezvălui și cine era el, iar el avea motive puternice să rămână necunoscut.

— O să vă spun, totuși, ceea ce n-am putut să ascund nici mișeilor ăstora, a urmat el arătând spre poterași, și anume că o iubesc. O iubesc cu o patimă năprasnică, din care pricină sunt omul cel mai nenorocit de pe pământ. Ce n-am încercat, la Paris, ca să obțin eliberarea ei? Rugăminți, uneltiri, forță, toate s-au dovedit zadarnice. M-am hotărât să mă duc după ea, fie și până la capătul lumii. O să mă imbarc pe corabie și voi trece o dată cu ea în America. Dar cruzimea cea mai mare o dovedesc acești nemernici de paznici, care nu-mi îngăduie nici măcar să mă apropiu de ea. Îmi făcusem planul să-i atac fățiș la câteva leghe de Paris. Mă întovărășisem în acest scop cu patru oameni, care mi-au făgăduit ajutor în schimbul unei mari sume de bani. Dar m-au trădat, m-au lăsat singur în încăierare și au fugit pe-ací încolo, cu banii mei. Neputând izbuti prin forță, am fost silit să mă supun. Am propus poterașilor să mă lase să

merg cu ei, oferindu-le în schimb o răsplată. Pofta de câștig i-a înduplecat; au cerut să fie plătiți ori de câte ori îmi vor face hatârul să mă lase să vorbesc cu iubita mea. În puțină vreme punga mi s-a golit, și acum, fiindcă nu mai am un ban, nemernicii mă îndepărtează cu grosolănie ori de câte ori fac un pas spre ea. Adineauri, când am îndrăznit să mă apropii totuși, cu toate amenințările lor, au avut neobrăzarea să ridice asupra mea țeava puștii. Ca să le potolesc lăcomia și să-mi pot continua drumul, măcar pe jos, mă văd silit să vând mârtoaga pe care am venit călare până aici.

Deși vorbea cu destulă liniște, totuși, la sfârșit, i-au picurat câteva lacrimi din ochi. Aventura aceasta mi s-a părut foarte ciudată și nespus de înduioșătoare.

— Nu stărui să-mi dezvălui tainele dumitale, i-am spus, dar, dacă pot să-ți fiu de folos în vreun fel, sunt gata să te ajut din toată inima.

— Ah, a oftat tânărul, nu mai văd mijind în fața mea nicio rază de nădejde! Trebuie să-mi îndur soarta, oricât de aspră ar fi. Plec în America; acolo, cel puțin, voi fi liber să trăiesc cu cine mi-e drag. Am scris unui prieten al meu și voi găsi la Le Havre-de-Grâce ajutorul solicitat. Mă întreb, însă, cum o să ajung până acolo și cum să fac să ușurez cât de puțin, pe drum, traiul acestei sărmane ființe? a adăugat el privind cu tristețe spre iubita lui.

— Ei bine, am să te scap eu din încurcătură, i-am spus. Uite câțiva bani, te rog primește-i. Îmi pare rău că nu-ți pot fi de folos și în alt fel.

I-am dat patru ludovici de aur, ferindu-mă ca nu cumva să bage de seamă paznicii; era ușor de închipuit că, știindu-l cu atâția bani, aceștia i-ar vinde și mai scump hatârurile lor. Îmi veni apoi în minte să mă învoiesc cu poterașii, astfel ca tânărul îndrăgostit să poată vorbi oricând cu iubita lui până la Le Havre-de-Grâce. Am făcut semn șefului lor să se apropie și i-am spus ce vreau. Cu toată trufia lui, mi-a răspuns totuși rușinat:

— Nu, domnule, n-avem nimic împotriva să schimbe o

vorbă, două cu fata, numai că el ar pofti să nu se mai dezlipească de dânsa. Asta ne stingherește și socotim că e drept să plătească pentru supărarea ce ne-o face.

— Ia spune, l-am întrebat, cât ar trebui să ți se dea ca să nu mai simți că te supără?

A avut îndrăzneala să-mi ceară doi ludovici. I-am dat numaidecât.

— Dar bagă de seamă, i-am spus, să nu-mi umbli cu șoalda! Eu las tânărului adresa mea, ca să-mi dea de veste la nevoie, și să știi că am destulă putere ca să fac să fii pedepsit!

Tânărul necunoscut m-a costat așadar șase ludovici. Recunoștința și politețea cu care mi-a mulțumit m-au încredințat pe deplin că era un om de seamă și că merita dărnicia mea. La plecare am adresat câteva cuvinte iubitei sale: mi-a răspuns cu o atât de dulce modestie, cu o sfială atât de încântătoare, încât, plecând de la han, nu m-am putut opri să nu cuget în fel și chip asupra neînțelesei naturi femeiești.

Întors acasă, în singurătatea mea, n-am mai avut de unde să aflu urmarea acestei aventuri. Au trecut aproape doi ani, în care timp o uitasem cu totul, când întâmplarea mi-a dat prilejul să-i aflu într-o bună zi toate amănuntele.

Mă întorceam de la Londra cu marchizul de... elevul meu. La Calais am tras, dacă-mi aduc bine aminte, la „Leul de aur”, unde, din diferite pricini, am rămas toată ziua și noaptea următoare. În timpul după-amiezii, mergând pe stradă, mi s-a părut că zăresc pe tânărul acela din Passy; era prost îmbrăcat și mult mai palid la față. Mantaua veche pe care o ținea pe braț arăta că abia sosise în oraș. Prea era însă frumos la chip ca să nu poată fi recunoscut îndată, astfel că am tresărit văzându-l.

— Trebuie să vorbesc cu tânărul acela, i-am spus marchizului.

Recunoscându-mă la rândul său, bucuria care i-a însuflețit chipul a fost mai grăitoare decât orice vorbe.

— A, domnule, a rostit el apoi, sărutându-mi mâna, mă

bucur că pot să vă exprim încă o dată recunoștința mea neclintită.

L-am întrebat de unde venea. Mi-a răspuns că sosise cu o corabie din Le Havre-de-Grâce, unde debarcase de curând, revenind din America.

— Pare-mi-se că nu prea stai bine cu arginții, i-am spus. Știi ce? Du-te la hanul unde am tras, la „Leul de aur”. Vin și eu numaidecât.

M-am dus repede, într-adevăr, plin de nerăbdare să-i aflu amănunțit necazurile și peripețiile călătoriei în America. L-am luat cu vorbe blânde și am poruncit hangiiului să aibă grijă să nu-i lipsească nimic. N-a mai așteptat să-l îmboldesc ca să-mi istorisească povestea vieții sale.

— Domnule, mi-a spus el, vă purtați cu atâta noblețe față de mine, încât aș da dovadă de cea mai josnică nerecunoștință dacă v-aș ascunde ceva. Am să vă mărturisesc nu numai necazurile și suferințele mele, dar și păcatele în care am alunecat, precum și slăbiciunile mele cele mai rușinoase. Mă veți osândi, știu, dar sunt sigur că în același timp mă veți plânge.

Trebuie să-i înștiințez pe cititori că am scris povestirea acestui tânăr îndată după ce am auzit-o; pot fi astfel siguri că e cât se poate de exactă și de fidel redată; e exactă până și în relatarea cugetărilor și simțămintelor pe care tânărul mi le-a dezvăluit cu deplină bunăvoință. Iată, așadar, povestirea lui, la care nu voi adăuga până la sfârșit nimic de la mine.

Aveam 17 ani și îmi sfârșisem studiile de filosofie la Amiens, unde mă trimiseseră părinții, coborâtori dintr-o familie din cele mai de seamă din P... Duceam o viață atât de cuminte și de ordonată, încât profesorii mă dădeu drept pildă în tot colegiul; nu doar că mă sileam peste măsură să merit lauda lor, dar sunt din fire blajin și liniștit. Mi-era drag să învăț, iar dezgustul firesc ce-l arătasem de câteva ori pentru viciu îmi era socotit drept virtute. Numele bun al familiei, studiile strălucite, precum și înfățișarea mea m-au

făcut, cunoscut și prețuit de toți oamenii de vază din oraș.

Exercițiile publice mi le-am terminat cu atât de strălucite calitative, încât episcopul, care era de față, mi-a propus să aleg cariera ecleziastică, unde, fără îndoială, spunea el, voi dobândi mai multe onoruri decât în Ordinul Maltei, pentru care mă destinaseră părinții. Din îndemnul lor, purtam încă de pe atunci crucea ordinului și numele de cavalier des Grioux.

Venise vacanța și mă pregăteam să ma întorc acasă, la tata, care îmi făgăduise să mă trimită în curând la Academie. Plecând din Amiens, aveam o singură părere de rău: lăsam acolo un prieten de care fusesem totdeauna strâns legat. Era cu câțiva ani mai în vârstă ca mine; fuseserăm crescuți împreună. Dar familia lui având prea puțină avere, el se văzuse silit să intre în tagma preotească; trebuia să mai rămână la Amiens pentru a urma studiile ce se cereau în cariera aceasta, Prietenul meu era înzestrat cu mari calități. Îl veți cunoaște mai bine din cele pe care le voi arăta în cursul povestirii mele, și mai ales prin zelul și generozitatea sa în prietenie, care întrec cele mai celebre exemple din antichitate. Dacă i-aș fi ascultat atunci povețele, aș fi răms cuminte și aș fi trăit fericit. Măcar dacă m-ar fi convins muștrările lui, atunci când alunecam în prăpastia patimii, tot aș mai fi salvat ceva din naufragiul soartei și reputației mele. Dar el n-a cules alt rod al zelului și efortărilor sale decât durerea de a vedea că sunt zadarnice și uneori prost răsplătite de un nerecunoscător care le lua drept ofense și le găsea stânjenitoare.

Hotărâsem ziua plecării din Amiens. A, de ce n-am fixat-o cu o zi mai curând! Aș fi adus acasă neatinsă nevinovăția mea... În ajunul zilei în care trebuia să plec din oraș, pe când mă plimbam cu prietenul meu, care se numea Tiberge, am văzut sosind diligența din Arras și ne-am luat pe urmele ei până la ospătăria unde trag de obicei vehiculele acestea; nu ne mâna decât curiozitatea. Din diligență s-au dat jos câteva femei care s-au împrăștiat îndată; una însă, foarte tânără, a rămas singură în curte, în timp ce un bărbat bătrân, care

părea însoțitorul ei, se îngrijea să-i scoată lucrurile dintre bagaje. Fata aceea mi s-a părut atât de fermecătoare, încât eu, care niciodată n-am stat să mă gândesc la deosebirea dintre sexe și nici nu mă uitasem mai lung la vreo fată, eu, cel admirat de toți pentru cumințenia și cumpătarea mea, m-am pomenit înflăcărat deodată până la extaz. Aveam un cusur, eram din cale-afară de sfios și mă pierdeam ușor cu firea; de astă dată sficiunea nu m-a oprit, dimpotrivă, am pășit repede spre cuceritoarea inimii melc. Deși mai tânără decât mine, mi-a răspuns la salut fără să pară stânjenită. Am întrebat-o ce o aduce la Amiens și dacă are cunoștințe în oraș; mi-a răspuns cu naivitate că au trimis-o părinții să se călugărească. Dragostea, deși pătrunsese abia de câteva minute în inima mea, îmi ascuțise totuși mintea; mi-am dat seama că planul părinților fetei dădea o lovitură de moarte dorințelor mele. I-am vorbit în așa fel încât să înțeleagă ce simt pentru ea și a înțeles, căci avea mai multă experiență decât mine. Părinții o trimiteau la mănăstire împotriva voinței ei, peșemne ca să pună frâu poftelor de plăceri care de pe-atunci începuse s-o cuprindă și care a pricinuit în urmă toate nenorocirile ei și ale mele. Am combătut cruda hotărâre a părinților ei cu toate argumentele pe care dragostea mea născândă și elocvența mea scolastică mi le-au putut sugera. Nu s-a arătat nici supărată, nici disprețuitoare; mi-a spus, după o clipă de tăcere, că prevede limpede cât va fi de nenorocită călugărindu-se, dar că, după toate semnele, asta era voia Domnului, deoarece acesta nu-i lăsase nicio porțiță de scăpare. Dulceața privirilor ei, umbra de tristețe ce-i întunecase fața când a rostit aceste cuvinte, sau mai degrabă puterea destinului meu, care mă trăgea în prăpastie, m-au făcut să nu mai stau pe gânduri nicio clipă. Am asigurat-o că dacă ar voi să pună temei pe cuvântul meu de onoare și pe nețârmurita iubire ce mi-o inspira, mi-aș primejdui viața ca să o smulg de sub tirania părinților și să o fac fericită. M-am mirat de mii de ori pe urmă de unde îmi venise atâta îndrăzneală și ușurință în vorbire. Dar dacă amorul n-ar fi făcător de minuni, n-ar face nimeni din el o

divinitate. Câte nu i-am spus! Îmi ieșeau din gură cele mai înfocate cuvinte. Frumoasa necunoscută știa că la o vârstă atât de fragedă omul nu înșală; mi-a spus deschis că dacă văd vreo posibilitate de scăpare, s-ar simți îndatorată față de mine cu ceva mai de preț chiar decât viața. I-am repetat că sunt gata să fac orice, dar neavând destulă experiență să născocesc dintr-o dată mijloacele de a o ajuta, m-am mărginit la asigurări verbale, care nu puteau fi de mare folos nici pentru ea, nici pentru mine. Când a mai venit spre noi și bătrâiorul ei Argus, toate speranțele mele s-ar fi împotmolit dacă ea n-ar fi avut destulă iscusință ca să umple și lipsurile minții mele. De aceea, am rămas ca o stană auzind-o că-mi spune „vere” și mărturisindu-mi cât e de fericită că m-a întâlnit la Amiens; fără să pară de loc tulburată, a adăugat, de față cu însoțitorul ei, că își amână pe a doua zi intrarea în mănăstire, ca să aibă plăcerea să ia masa de seară cu mine. Am înțeles îndată rostul acestei șiretenii și i-am propus să tragă la un anume han. Știam că hangiuul, stabilit la Amiens după ce fusese mulți ani vizitiu la noi acasă îmi era devotat trup și suflet. Am condus-o eu însumi acolo, în timp ce bătrânelul cam bombănea, iar prietenul meu Tiberge, care mergea mai în urmă și care nu pricepuse o iotă din tot ce vedea, nu scotea nicio vorbă. Tiberge nu auzise convorbirea noastră; în timp ce eu îi vorbeam de dragoste iubitei mele, el se plimba prin curte. Temându-mă însă de înțelepciunea lui, m-am descotorosit de el rugându-l să-mi facă nu știu ce serviciu. Așa că, ajungând la han, am avut plăcerea să pot vorbi singur cu stăpâna inimii mele.

Mă simțeam altul, îmi dădeam seama că nu mai sunt copil, îmi înfloreau în inimă mii de sentimente plăcute, de care niciodată nu avusesem idee; o moleșeală dulce mi se răspândea prin vine, mă afluam într-un fel de extaz care îmi luase graiul și care nu se mai exprima decât prin ochii mei. Domnișoara Manon Lescaut (așa îmi spusese că o cheamă) părea cât se poate de mulțumită de efectul farmecelor sale. Am putut desluși că nu era nici ea mai puțin tulburată. Mi-a mărturisit că mă găsea simpatic și că ar fi încântată să-mi

datoreze libertatea. A voit să știe cine sunt, și când i-am spus, a devenit și mai afectuoasă; ea se trăgea dintr-o familie de rând și, bineînțeles, era măgulită că putuse cuceri un adorator ca mine.

Dar cum să putem fi unul al altuia? Ne-am gândit în fel și chip, fără să găsim altă cale decât fuga! Trebuia să înșelăm vigilența însoțitorului, cruțându-l de răspundere, deși nu era decât un servitor. Așa că aranjaram astfel: să tocmesc, peste noapte, o trăsură de poștă, cu care să mă întorc în faptul zorilor la han, până a nu se trezi bătrânul; apoi să ne strecurăm binișor și s-o pornim întins spre Paris, unde ne vom cununa îndată ce vom sosi. Aveam la mine vreo cincizeci de taleri de argint (rodul micilor mele economii), iar Manon avea aproape îndoit. Ca niște copii fără experiență ce eram ne-am închipuit că atâta bănet n-are să sece niciodată și că vom duce la bun sfârșit tot ceea ce pusesem la cale.

Am mâncat cu o plăcere necunoscută până atunci, apoi m-am retras ca să-mi pun în aplicare planul. Mi-a fost destul de ușor, deoarece, trebuind să mă întorc acasă a doua zi, bagajele îmi erau deja făcute. N-am întâmpinat nicio greutate ca să-mi transport cufărul la trăsură de poștă, tocmită să fie gata de plecare la 5 dimineăta, oră la care se deschideau porțile orașului; o piedică însă la care nu mă așteptam era cât pe-acți să strice totul.

Tiberge, duși numai cu trei ani mai în vârstă decât mine, era un băiat cu mintea coaptă și cu purtări așezate. Mă iubea nemaipomenit de mult. Stăruințele mele pe lângă o fată atât de frumoasă ca Manon, apoi grija ce avusesem s-o conduc la han și pe el să-l îndepărtez îl făcură să bănuiască că m-am îndrăgostit. Necutezând să vină la hanul unde mă lăsase, de teamă să nu mă jignească, se duse să mă aștepte acasă, unde l-am găsit la întoarcere, deși se făcuse ora 10 seara. Prezența lui m-a supărat; a băgat repede de seamă stânjenirea mea, așa că mi-a spus fără ocoluri:

— Sunt sigur că plănuiești ceva, ceva ce vrei să-mi ascunzi; fața însă te dă de gol.

I-am răspuns, cam răstit, că nu sunt dator să-i aduc la cunoștință tot ce fac.

— Nu, a replicat el, dar m-ai socotit totdeauna prieten, și prietenia cere puțină încredere și sinceritate.

A stăruit apoi atât de mult să-mi dau pe față secretul, încât i-am mărturisit tot focul din inima mea; de altminteri, niciodată nu-i tănuisem nimic. M-a ascultat cu o umbră de nemulțumire care mă făcu să tremur; îmi părea rău că-i dezvăluisem prostește planul de fugă. Mi-a spus fățiș că îmi este prea bun prieten ca să nu se împotrivească din răspuțeri la fuga mea, că mai întâi îmi va vorbi, îmi va arăta toate motivele ce m-ar putea face să renunț; dar că dacă eu stărui în ticăloasa mea hotărâre, atunci va da de știre celor ce pot, cu siguranță, să mă împiedice. Și mi-a ținut un logos întreg, mai bine de un sfert de ceas, sfârșind din nou cu amenințarea că mă va denunța dacă nu-i făgăduiesc pe cuvânt de onoare că o să mă port cuminte și cu judecată. Eram deznădăjduit la culme că m-am dat de gol tocmai când nu trebuia. Numai că iubirea îmi deschisese mintea în ultimele două-trei ceasuri; dându-mi seama că nu-i dezvăluisem când anume trebuia să pun în practică planul de a fugi, m-am hotărât să-l înșel printr-un echivoc.

— Tiberge, i-am spus, până azi am crezut că-mi ești prieten, și prin mărturisirea mea am voit să te pun la încercare. E adevărat că iubesc, nu te-am înșelat, dar în ce privește fuga, știu că nu-i o treabă în care să te avânți la noroc. Vino să mă ieși mâine dimineață la ora nouă, vom merge împreună, ca s-o cunoști și tu pe Manon – cred că va fi cu puțință – și ai să judeci singur dacă merită sau nu să fac pasul acesta pentru ea.

Tiberge m-a lăsat singur, după mii de asigurări de prietenie. Toată noaptea nu m-am gândit decât la cele ce aveam de făcut la revărsatul zorilor; dimineața, m-am dus la hanul unde trăsesese Manon și am găsit-o așteptându-mă. Pândind de la fereastra camerei, care dădea spre stradă, mă văzuse și alergase să-mi deschidă. Am ieșit fără să facem zgomot. Ea nu avea alt bagaj decât o boccea cu rufe, pe care

i-am luat-o s-o duc eu. Trăsura era gata de plecare, așa că în scurt timp ne-am depărtat binișor de oraș.

Voi povesti mai târziu ce a făcut Tiberge când a văzut ca îl înșelasem. Zelul său de salvator nu s-a potolit de loc. Veți vedea până unde a mers și câte lacrimi a trebuit să vărs gândindu-mă care i-a fost răsplata.

Am zorit caii într-atât că, înainte de a se înnopta, eram la Saint-Denis. Călărisem tot timpul alături de trăsură, așa că n-am putut vorbi cu Manon decât în răstimpul cât se schimbau caii; când ne-am văzut la o distanță atât de mică de Paris, adică aproape în siguranță, am hotărât să ne odihnim la han și să mâncăm ceva, căci nu luasem nimic în gură de la plecarea din Amiens. Eram nebun de dragoste pentru Manon și ea știu să mă încredințeze că nu mă iubea mai puțin. Lacom de dezmierdări, nu aveam nici măcar răbdarea să așteptăm până vom fi singuri. Surugiii și gazdele se uitau la noi și băgai de seamă că se cruceau văzând doi copii de vârsta noastră care se iubeau cu atâta furie. Acolo, la Saint-Denis, planurile noastre de căsătorie au fost uitate; am încălcat drepturile bisericii și ne-am pomenit soț și soție fără să ne gândim.

Un lucru e sigur: așa cum sunt eu, iubitor și statornic, aș fi fost fericit toată viața dacă Manon mi-ar fi rămas credincioasă. Pe măsură ce o cunoșteam mai bine, îi descopeream alte și alte calități. Deșteptăciunea, bunătatea, drăgălășenia și frumusețea ei alcătuiau un lanț puternic în jurul meu și atât de plin de farmec, încât socoteam că ar fi un adevărat noroc să nu mă mai eliberez niciodată din el. Groaznică schimbare! Ceea ce m-a dus la deznădejde a putut să-mi dea fericirea! Sunt astăzi cel mai nenorocit dintre oameni tocmai prin statornicia mea, care ar fi trebuit să-mi facă viața plăcută și să-mi aducă răsplata deplină în dragoste.

La Paris am închiriat un apartament mobilat în strada V... alături, spre nefericirea mea, de casa domnului de B... ilustru fermier-gencral. Se scurseră trei săptămâni; trăiam atât de cufundat în pasiunea mea, încât aproape nici nu mă

mai gândeam la familie și nici la măhnirea ce-o fi simțit-o tata în urma dispariției mele.

Totuși, cum nu era desfrâu în purtarea mea, iar Manon se purta și ea cu multă modestie, liniștea în care trăiam amândoi m-a făcut să-mi aduc aminte de îndatoririle ce le aveam. Am hotărât, dacă se va putea, să mă impac cu tata. Iubita mea era atât de drăguță, încât nu mă îndoiam că avea să-i placă și lui dacă voi izbuti să-l fac s-o vadă și să-i cunoască înțelepciunea și celelalte merite. Pe scurt, mă legănam cu nădejdea că-mi va da voie să mă căsătoresc cu ea; aflasem între timp că, fără consimțământul tatii, lucrul nu era cu putință.

Am vorbit cu Manon despre planul meu, făcând-o să înțeleagă că nu numai iubirea și datoria cereau să ne căsătorim, dar și nevoia de bani era un motiv de care trebuia să ținem seama; micul nostru capital se știrbise mult și îmi pierise credința că avea să țină cât lumea. Manon a primit cu răceală propunerea mea. Închipuindu-mi că împotrivirile ei izvorăsc numai din dragostea pentru mine și din teama că m-ar putea pierde atunci când tata, aflând unde ne ascundem, n-ar voi să consimtă la unirea noastră, nu mi-a fulgerat prin minte nici cea mai mică bănuială a crudei lovituri ce-mi pregătea. În privința banilor mi-a răspuns că ne-au mai rămas destui ca să trăim câteva săptămâni, iar după asta va căpăta ea alții de la niște rude din provincie, care o iubeau. Împotrivirea și-a îndulcit-o cu mângâieri atât de duioase și pasionate, încât bietul de mine, care nu trăiam decât prin ea și nu mă îndoiam cătuși de puțin de sinceritatea ei, am aprobat tot ce spunea și hotăra.

Lăsasem toți banii în seama ei, precum și grija de a plăti cheltuielile casei. După câțva timp am observat că masa noastră devenea tot mai îmbelșugată, iar Manon își făcea rochii noi și scumpe. Știind bine că trebuie să ne fi rămas abia vreo doisprezece sau cincisprezece pistoli, mi-am arătat mirarea: cum de ne-am îmbogățit așa, din senin? Ea m-a rugat, râzând, să nu-mi fac griji.

— Nu ți-am făgăduit, mi-a spus, că am să fac rost de

bani?

Eram prea naiv în iubirea mea ca să mă alarmez.

Într-o zi, ieșind de acasă după prânz și înștiințând-o pe Manon că voi rămâne în oraș mai mult ca de obicei, la întoarcere a trebuit să aștept la ușă, spre mirarea mea, vreo două-trei minute. Servitoarea era o fetișcană cam de aceeași vârstă cu noi. Când mi-a deschis, în sfârșit, ușa, am întrebat-o de ce întârziase. Mi-a răspuns, încurcată, că nu m-a auzit bătând. Cum nu bătusem decât o singură dată, i-am spus:

— Dacă nu m-ai auzit, cum de-ai venit să-mi deschizi? Întrebarea mea a zăpăcit-o; nefiind destul de deșteaptă ca să ticluiască un răspuns, a început să se smiorcăie și să-mi spună că nu era vina ei, că doamna o oprise să deschidă ușa până ce nu va ieși domnul de B... pe scara cealaltă, care dădea în birou. Am rămas încremenit, tulburat la culme; nu m-am mai simțit în stare să intru în casă. Sub pretext că mai am câteva treburi, i-am poruncit slujnicuței să-i spună stăpânei sale că mă întorc degrabă, dar să nu cumva să se dea de gol că mi-a vorbit despre domnul de B...

Într-atât mă uluise vestea, încât lacrimi mari au început să-mi curgă din ochi când coboram scara, fără să-mi pot da seama ce anume mă făcea să plâng. Am intrat în prima cafenea din drum și acolo m-am așezat la o masă, cu capul sprijinit în mâini, ca să mă gândesc în liniște la ceea ce mi se întâmplase. Abia îndrăzneam să-mi amintesc de vorbele slujnicei; am avut o nălucire, îmi ziceam, și de două-trei ori m-am sculat, cu gândul să mă întorc acasă, fără să arăt că aflasem ceva. Mi se părea atât de necrezut că Manon să mă fi înșelat, încât mă temeam să n-o nedreptățesc bănuind-o. O adoram, nu încăpea îndoială, dar nu-i dădusem mai multe dovezi de dragoste decât promisem eu de la ea. Atunci, de ce aș fi învinovățit-o că era mai puțin sinceră și mai puțin statornică decât mine? Ce motiv ar fi avut să mă înșele? Abia cu trei ore înainte mă copleșise cu mângâierile ei dulci și le primise într-un extaz furtunos pe ale mele; nu-mi cunoșteam nici propria mea inimă așa cum i-o cunoșteam

pe a ei.

„Nu, nu, repetam, nu e cu putință ca Manon să mă fi înșelat! Știe că o ador. Știe doar că numai pentru ea trăiesc. Și asta nu-i un motiv să mă urască.”

Totuși, vizita domnului de B... și ieșirea lui din casă pe ascuns mă nelinișteau cumplit. Mi-am amintit că Manon făcuse unele cumpărături mai presus de puterile noastre. Puteai deci adulmeca dărnicia unui nou amant. Apoi, încrederea ce-o arătase în niște bani care trebuiau să-i vină de nu știu unde, era ea oare îndreptățită? Mă căzneau zadarnic să dau la toate aceste enigme o dezlegare după dorința inimii. Pe de altă parte, n-o pierdusem din ochi pe Manon de când ne aflam la Paris. Eram pururi unul lângă altul, la treburi, plimbări, distracții. O, Doamne, cea mai scurtă despărțire ne-ar fi îndurerat! Neconținut trebuia să ne spunem că ne iubim, am fi murit de îngrijorare fără aceste asigurări. Așa că nu-mi puteam imagina când a găsit Manon timp ca să se ocupe de altcineva în afară de mine. În cele din urmă crezui că am găsit cheia misterului. „Domnul de B..., mi-am zis, face afaceri mari, e om cu relații întinse, poate că rudele iubitei mele s-au servit de mijlocirea lui ca să-i trimită bani. Poate că Manon a mai primit ajutoare prin el, și azi o fi venit să-i aducă altele. Dar de ce nu mi-a spus? Înadins, pesemne, ca să-mi facă o surpriză plăcută. Poate că până acum mi-ar fi povestit totul dacă aș fi intrat în casă, ca de obicei, în loc să vin aici și să-mi fac inimă rea; orișicum, când voi începe vorba, cu siguranță că n-are să-mi mai ascundă nimic.”

Gândul acesta le-a alungat pe toate celelalte, și tristețea mi s-a micșorat dintr-o dată. M-am întors degrabă acasă; am sărutat-o pe Manon cu duioșia obișnuită. M-a primit și ea la fel. Mă ispitea gândul să-mi dau pe față presupunerile pe care le aveam și pe care le socoteam din ce în ce mai întemeiate, dar m-am stăpânit, în nădejdea că ea însăși mi-o va lua înainte, povestindu-mi tot ceea ce se petrecuse.

Ni s-a servit cina. M-am așezat la masă silindu-mă să par vesel; dar la flacăra lumânării, pusă între mine și Manon. Mi

s-a părut că deslușesc pe chipul și în ochii ei o umbră de tristețe. Pe dată m-am posomorât și eu. Mai băgai de seamă că privirile ei se pironneau asupra-mi în alt chip decât cel obișnuit. Ochii ei aveau ceva dulce și tânjitor, dar nu puteam să-mi dau seama ce anume era; dragoste, milă? Am privit-o și eu tot atât de adânc, și poate că Manon a înțeles mai repede decât mine ce furtună îmi zguduia inima. Nu ne mai gândeam nici la vorbă, nici la mâncare. Deodată din ochii ei frumoși văzui picurând lacrimi: mincinoase lacrimi!

— Ah, Doamne, am strigat, plângi, Manon?! Plângi scumpo? Ești atât de îndurerată și nu-mi spui și mie de ce?

Nu mi-a răspuns decât prin câteva suspine, care mi-au sporit și mai mult neliniștea. M-am ridicat de pe scaun tremurând; am implorat-o cu toată înfocarea să-mi dezvăluie pricina lacrimilor; ștergându-i-le, plângeam și eu, eram mai mult mort decât viu. Și pe un barbar l-ar fi înduioșat teama și mâhnirea mea...

În timp ce stăruiam astfel pe lângă Manon, am auzit zgomot de pași pe scară. Urcau mai multe persoane. Cineva a bătut ușor la ușă. Manon m-a sărutat, apoi, smulgându-se din brațele mele, a intrat repede în birou, încuindu-se înăuntru. Mi-am închipuit că nu voia să-și arate tulburarea față de străinii care băteau afară. Am mers să le deschid eu însumi. Abia crăpasem ușa, și m-am văzut înhățat de trei vlăjgani; i-am recunoscut îndată: erau servitorii tatălui meu. Nu mi-au făcut niciun rău; pe când doi dintre ei mă țineau de braț, al treilea îmi cerceta buzunarele, din care a scos doar un briceag, singura armă ce-o aveam asupra mea. Mi-au cerut iertare pentru lipsa de respect ce-mi arătau. Mi-au spus, firește, că se purtau astfel din ordinul tatălui meu și m-au înștiințat că fratele meu cel mare mă așteaptă jos, în caleașcă. Eram atât de tulburat, încât m-am lăsat dus fără împotrivire, fără murmur. Într-adevăr, fratele meu mă aștepta jos. M-au urcat în caleașcă alături de el, iar vizitiul, după cum i se poruncise, ne-a dus în trapul cailor până la Saint-Denis. Fratele meu m-a îmbrățișat cu drag, dar fără să lege vorbă cu mine, astfel că am avut, pe drum, tot răgazul

să mă gândesc la nenorocirea ce mă copleşise.

La început mă zbătui în întuneric, un întuneric deplin; nicio lumină care să poată face drum unei cât de mici presupuneri. Eram trădat, crud trădat. Dar de către cine? Cel dintâi îmi veni în minte Tiberge. „A, trădătorule! mi-am zis. S-a sfârşit cu tine dacă bănuiala mea se adevăreşte!” Dar îndată mi-am dat seama că el nu-mi cunoştea ascunzătoarea, aşa că nu de la el o aflase tata. S-o învinuiesc pe Manon? Inima mea nu îndrăzneă să se încarce cu un asemenea păcat. Tristeţea de care o văzusem copleşită, lacrimile ei, sărutul duios ce mi-l dăduse trecând în cealaltă cameră îmi păreau, ce-i drept, cam suspecte, dar mă simţeam îndemnat să iau totul ca pe o presimţire a nenorocirii noastre comune, şi în timp ce blestemam întâmplarea care mă smulsese de lângă Manon, avui naivitatea să-mi închipui că ea era mai de plâns ca mine. Rezultatul frământărilor mele fu credinţa că mă zărise pe străzile Parisului cine ştie ce cunoscut care, la rândul-i, încunoştinţase pe tatăl meu. Gândul acesta m-a mai mângâiat un pic; am socotit că voi scăpa doar cu câteva dojeni, cu câteva pedepse aplicate de autoritatea părintească. Am hotărât să sufăr totul cu răbdare, să făgăduiesc tot ce mi se va cere, ca să grăbesc astfel întoarcerea mea la Paris şi să redau viaţa şi bucuria scumpei mele Manon.

Am ajuns, în puţină vreme, la Saint-Denis. Fratele meu, mirat că nu suflu o vorbă, îşi închipuia desigur că amuţisem de frică. A încercat să mă liniştească, spunându-mi să nu mă aştept la o severitate prea mare din partea tatii, cu condiţia ca şi eu să reintru de bunăvoie pe făgaşul datoriei şi să merit astfel dragostea lui. A hotărât să rămânem peste noapte la Saint-Denis, dar, precaut, i-a culcat în camera mea şi pe cei trei lachei. Mai cumplit, însă, m-a îndurerat faptul că hanul la care am tras era acelaşi unde ne oprisem, eu şi Manon, în drumul nostru de la Amiens la Paris. Hangiul şi servitorii m-au recunoscut, ghicind în acelaşi timp şi ce mi se întâmplase. L-am auzit chiar pe hangiu

spunând:

— Ha! Păi ăsta-i domnișorul cel drăguț care a trecut acum șase³ săptămâni pe aici cu o domnișorică de care părea amoretat lulea! Ce mai puicuță! Bieții copilandri, ce se mai drăgosteau! Pe legea mea, mare păcat că i-au despărțit!

Mă prefăcui că nu-l aud, încercând să-mi ascund pe cât puteam fața.

Fratele meu avea la Saint-Denis o trăsurică de două locuri; am purces la drum dis-de-dimineată, și a doua zi, seara, am ajuns acasă. A vorbit el mai întâi cu tatăl meu, ca să-l mai îmblânzească, spunându-i cât de ușor m-am lăsat adus, așa că tata m-a primit mai puțin aspru decât mă așteptam. S-a mulțumit să-mi facă numai câteva muștrări în privința greșelii făptuite, plecând fără să-i fi cerut voie. A spus că mi se cădea ce am pățit, dacă m-am dat pe mâna unei femei necunoscute; că el avusese o părere mai bună despre mine, socotindu-mă mai prudent, dar trăgea nădejde că pozna aceasta mă va cuminți. Din câte mi-a spus, n-am dat atenție decât vorbelor care se potriveau cu planurile mele; am mulțumit tatii că era atât de bun să mă ierte și i-am făgăduit că voi avea de-acum înainte o purtare mai supusă, mai corectă. În adâncul inimii, însă, triumfam; după cum mergeau lucrurile, eram sigur că voi putea s-o șterg de-acasă chiar înainte de a se crăpa de ziuă.

Ne-am așezat la masă. Toți făceau haz de cucerirea mea din Amiens și de fuga mea cu o iubită atât de „credincioasă”. Primeam împunsăturile cu liniște, eram aproape bucuros că pot vorbi despre lucruri de care mintea îmi era încă plină. Dar tata scăpă câteva cuvinte care mă făcură să ciulesc urechea: vorbea despre perfidia omenească și despre așa-zisul serviciu ce i-l făcuse domnul de B... Am încremenit auzind din gura tatii numele acesta și l-am rugat smerit să mă lămurească. El și-a întors mirat capul spre fratele meu, întrebându-l dacă nu mi-a spus pe drum toată povestea. Fratele meu a răspuns că am fost atât de liniștit tot timpul,

³ În realitate, e vorba de o lună de zile, și nu de șase săptămâni.

încât nu mai crezuse necesar să-mi aplice acest leac ca să mă vindec de nebunia mea. Am băgat de seamă că tata stătea la îndoială dacă trebuia sau nu să-mi spună tot. Am stăruit însă cu atâta hotărâre, încât mi-a făcut pe voie, mai bine zis m-a ucis fără milă cu groaznica lui istorisire.

M-a întrebat, mai întâi, dacă am avut tot timpul naivitatea să cred că fata aceea mă iubea. I-am răspuns semeț că sunt atât de sigur de asta, încât nimic n-ar putea să-mi clatine încrederea.

— Ha-ha-ha! a izbucnit în râs tata. Minunat răspuns! Ești un mare găgăuță și-mi place că te văd astfel! Ar fi păcat, sărmane cavaliere, să intri în Ordinul Maltei când te arăți atât de înclinat să devii un soț răbdător, un n-aude, n-a vede.

A mai adăugat o droaie de glume de soiul ăsta, lovind în ceea ce numea el nătângia și credulitatea mea. În sfârșit, fiindcă eu tăceam cu încăpățănare, și-a urmat vorba începută, spunându-mi că, după socoteala lui, Manon nu m-a iubit decât douăsprezece zile de la plecarea noastră din Amiens.

— Uite, a adăugat el, știu că ai plecat luna trecută în ziua de 28, iar acum ne aflăm, după trecere de o lună, în 29; domnul de B... mi-a scris acum unsprezece zile. Bănuiesc că i-au trebuit măcar opt zile ca să lege o cunoștință mai strânsă cu iubita ta, astfel, scoțând unsprezece plus opt din treizeci și una de zile, câte sunt de la 28 ale lunii trecute până astăzi, rămân douăsprezece, poate ceva mai mult, poate ceva mai puțin.

Hohotele de râs reîncepură. Ascultam cu inima încleștată de durere, temându-mă că nu-mi voi putea păstra cumpătul până la sfârșitul acestei triste comedii.

— Află deci, a reluat tata, fiindcă, după câte văd, habar, n-ai, că domnul de B... a cucerit inima domniței tale. El susține că ți-a luat-o împins numai de dorința cu totul dezinteresată de a-mi face mie un serviciu, dar e lesne de înțeles că-și bate joc de mine. Tocmai de la unul ca el să mă aștept la simțăminte nobile, mai ales că nici nu mă

cunoaște! A aflat de la ea că ești fiul meu și, ca să se descotorosească de prezența ta, mi-a scris unde stai și în ce neorânduială trăiești, dându-mi să înțeleg că numai cu forța aș putea să te aduc acasă. S-a oferit chiar să-mi înlesnească mijlocul de a te înhăța mai ușor de guler; călăuzit de el și de însăși iubita ta, fratele tău a putut găsi clipa potrivită când să te ia pe sus. Așa că acum fii mândru de durata biruinței tale. Știi să învingi destul de repede, cavaler, dar nu prea ești în stare să-ți și păstrezi cuceririle...

N-am mai avut putere să mai ascult cuvântarea tatii; fiecare vorbă îmi străpungea inima. M-am sculat de la masă, dar n-am făcut nici patru pași ca să ies din cameră, și am căzut jos, țepăn, fără cunoștință. Ajutoare grabnice m-au readus în simțiri. Am deschis ochii ca să vărs jalnice și mișcătoare lacrimi... Tata, care m-a iubit mult întotdeauna, încerca, plin de duioșie, să-mi aline durerea. Îl ascultam fără să-l aud. M-am aruncat la picioarele lui, l-am rugat, împreunându-mi mâinile, să mă lase să mă întorc la Paris, ca să împlânt pumnalul în nemernicul de B...

— Nu, nu, ziceam, n-a putut cuceri el inima lui Manon; poate a forțat-o, poate a vrăjit-o cu farmece sau cu otrăvuri! Manon mă iubește, eu să nu știu asta? Fără îndoială că a amenințat-o cu pumnalul în mână, silind-o astfel să mă părăsească. Ce n-o fi încercat ca să-mi răpească o iubită atât de fermecătoare? O, Dumnezeu! E cu putință că mă fi înșelat Manon, să fi încetat de a mă mai iubi?

Fiindcă mereu spuneam că trebuie să mă întorc fără zăbavă la Paris și mereu mă tot sculam în picioare să plec, tata a înțeles că, în exaltarea mea, nu cu vorbe m-ar putea opri. M-a dus deci într-o cameră la etaj, punând doi servitori să mă păzească și poruncindu-le să nu mă piardă din ochi. Nu-mi puteam stăpâni tulburarea. Mi-aș fi dat de o mie de ori viața ca să mă pot întoarce la Paris măcar pentru un sfert de oră. Am înțeles însă că nu-mi va fi ușor să ies din cameră, prea dădusem pe față ceea ce simțeam. Am măsurat din ochi înălțimea la care se aflau ferestrele; nicio putință de scăpare nu se vedea pe această cale. Atunci am încercat să-i iau cu

binele pe servitori. M-am legat cu mii de jurăminte că am să-i îmbogățesc într-o zi, numai să mă lase să fug. Am stăruit în fel și chip, i-am luat cu laude, apoi cu amenințări, dar toate încercările mele au fost zadarnice. Atunci mi-am pierdut orice nădejde; m-am hotărât să mor și m-am aruncat pe pat, cu gândul să nu-l mai părăsesc decât o dată cu viața.

Am stat în pat toată noaptea și ziua următoare. A treia zi mi s-a adus de mâncare; n-am primit. După amiază tata a venit să mă vadă; a încercat să-mi aline suferințele cu cele mai blânde consolări, apoi mi-a poruncit atât de hotărât să mănânc ceva, încât m-am supus numai din respect față de el. Au trecut astfel câteva zile, timp în care n-am mâncat decât de față cu tata, ca să-l ascult. El nu înceta să-mi aducă mereu alte și alte argumente ca să mă întorcă pe calea bunului-simț și să-mi insufle dispreț pentru necredincioasa Manon. Bineînțeles că n-o mai stimam; cum să stimezi pe cea mai schimbătoare și mai vicleană dintre femei? Dar imaginea ei, trăsăturile ei pline de farmec le mai purtam încă în fundul inimii; le simțeam bine înfipte, acolo.

— Pot să mor, îi spuneam tatii, ba chiar ar trebui să mor după atâta rușine și durere, dar de-o mie de ori dacă aș muri, și tot n-aș putea s-o uit pe Manon!

Tata se mira că mă vede atât de zdrobit; cunoscând, pe de altă parte, principiile mele asupra onoarei și neîndoindu-se că trădarea nu-mi poate insufla decât dispreț, și-a închipuit că statornicia mea provine mai degrabă dintr-o atracție pentru femei în general, nu numaidecât din dragostea pentru Manon. S-a agățat atât de tare de presupunerea aceasta, încât, într-o zi, urmând imboldul duioasei iubiri ce mi-o păstra, și-a dat-o pe față.

— Cavalere, mi-a spus, plănuisem să te fac să porți crucea Ordinului de Malta, dar văd că ai alte înclinări: te atrag femeile frumoase. Sunt de părere să-ți căutăm una pe plac. Bineînțeles, spune-mi mai întâi ce crezi tu în privința asta.

I-am răspuns că niciun fel de femei nu-mi mai sunt pe plac și că, după nenorocirea ce mă lovise, le uram pe toate la

fel.

— Am să-ți caut una, a stăruit tata zâmbind, care să semene cu Manon, dar care să-ți fie mai credincioasă.

— Ah, tată, dacă vrei să fii bun cu mine, i-am spus, dă-mi-o pe ea! Fii sigur, dragă tată, că Manon nu m-a trădat, nu-i în stare de o faptă atât de crudă și de lașă. Ticălosul de B... ne-a înșelat, și pe dumneata, și pe mine, și pe ea. De-ai ști ce fată drăguță și sinceră e Manon, dacă ai cunoaște-o, ai iubi-o și dumneata!

— Copil ce ești... a suspinat tata. Cum poți să fii atât de orb după tot ce ți-am povestit? Ea însăși te-a dat pe mâna fratelui tău. Până și numele ar trebui să i-l uiți. Judecă mai cuminte și profită de bunătatea ce ți-o arăt.

Recunoșteam prea bine că are dreptate. Fără voie, însă, eram pornit să iau partea necredincioasei mele.

— Vai, am reluat după o clipă de tăcere, nu-i decât prea adevărat că sunt victima celei mai lașe trădări! Da, urmai, și-mi curgeau lacrimile de necaz, văd bine că nu sunt decât un copil. Nu le-a fost greu să-mi înșele încrederea. Dar știu eu ce am de făcut ca să mă răzbun!

Tata a voit să știe și el ce planuri îmi făcusem.

— Mă duc la Paris, i-am spus, dau foc casei lui de B... ca să ardă de viu, cu perfida de Manon cu tot!

Furia mea l-a făcut pe tata să râdă și să ia apoi măsuri ca să fiu și mai îndeaproape păzit în închisoarea mea. Am stat acolo șase luni întregi. În prima lună nu s-a schimbat nimic în starea mea. Ură și dragoste, speranță și deznădejde; mă clătinam între aceste sentimente după înfățișarea ce o lua Manon în gândul meu. Aci vedeam în ea cea mai drăguță și mai bună dintre toate fetele și mă topeam de dorul ei; aci o priveam ca pe o amantă lașă, vicleană, și mă legam cu jurămintele să n-o caut decât pentru a o pedepsi. Mi s-au dat cărți de citit, și ele mi-au mai liniștit întrucâtva sufletul. Am recitat toți autorii mei preferați, am dobândit cunoștințe noi, și iarăși m-a cuprins vechea mea pasiune pentru studiu. Veți vedea cât mi-a folosit asta mai pe urmă. Ascuțimea în gândire pe care o datoram dragostei m-a ajutat să fac lumină

în multe pasaje din Horațiu și Vergiliu, căre mai înainte mi se păruseră obscure. Am scris un comentariu amoros asupra cărții a patra din *Eneida*, pe care am de gând să-l public odată; mă legăn cu iluzia că cititorii îl vor prețui. „Vai, îmi ziceam scriindu-l, o inimă ca a mea i-ar fi trebuit credincioasei Didona.”

Într-o zi a venit să mă vadă în închisorea mea Tiberge. M-a îmbrățișat cu atâta căldură, că am rămas uimit. Încă nu-mi dăduse dovezi de marea dragoste ce-mi purta, astfel că nu vedeam în afecțiunea lui decât o simplă prietenie, așa cum se încheagă adesea între doi tineri de aproape aceeași vârstă. Mi s-a părut atât de schimbat după cele cinci sau șase luni de când nu-l mai văzusem, atât de matur, încât figura lui, felul cum vorbea îmi inspirară respect. Mi-a vorbit mai mult ca un sfătuitor cu judecată decât ca un vechi prieten de școală; deplângea rătăcirea în care căzusem și se bucura de vindecarea mea, pe care o socotea aproape deplină; la sfârșit m-a îndemnat să mă folosesc de această greșală de tinerețe ca să deschid ochii bine asupra deșertăciunii plăcerilor. L-am privit cu uimire, și el a băgat de seamă.

— Scumpul meu cavaler, mi-a zis, nu-ți spun nimic care să nu fie întemeiat pe adevăr, nimic de care să nu mă fi încredințat eu însumi, după o adâncă cercetare. Am fost tot atât de aplecat spre voluptate ca și tine, dar cerul mi-a dăruit totodată și înclinarea spre virtute. Mintea mi-a slujit să judec și să compar roadele uneia cu plăcerile celeilalte și n-a trebuit prea mult să descopăr deosebiri. Ajutorul cerului s-a adăugat la cugetările mele; am căpătat pentru toate cele lumești un dispreț fără seamăn. Și știi ce mă mai împiedică acum să-mi caut refugiul în singurătate? Numai și numai calda prietenie care mă leagă de tine. Știu ce inimă bună, ce minte luminată ai; nu există nimic mai de seamă de care să nu fii capabil. Otrava plăcerilor te-a depărtat de drumul tău. Ce pierdere pentru virtute! Fuga ta din Antiens m-a îndurerat atât de mult, încât de atunci n-am mai avut o clipă de mulțumire; judecă singur după demersurile pe care am fost silit să le fac după această fugă...

Mi-a povestit apoi cum, îndată ce a înțeles că l-am înșelat și că fugisem cu fata aceea, el a plecat călare în urmărirea mea, dar nu i-a fost cu putință să mă ajungă, deoarece eu aveam un avans de patru sau cinci ore de drum; totuși, sosise la Saint-Denis numai cu jumătate de ceas după plecarea mea de acolo, și fiind sigur că m-am oprit la Paris, și-a pierdut șase săptămâni căutându-mă în zadar; s-a dus prin toate locurile unde și-a închipuit că mă poate găsi și, în sfârșit, într-o seară, la „Comedie”, a recunoscut-o pe iubita mea; era îmbrăcată atât de luxos, cu podoabe atât de sclipitoare, încât și-a închipuit pe dată că belșugul ei se datora unui nou amant; a urmărit-o cu careta până acasă și a aflat de la un servitor că e întreținută darnicului domn de B...

— Nu m-am mulțumit cu atât, a urmat el. M-am dus din nou a doua zi, ca să aflu din gura ei ce deveniseși, dar când am pomenit de tine, ea a ieșit din odaie, astfel că a trebuit să mă întorc în provincie fără alte lămuriri. Aici am aflat ce ți se întâmplase și cât de crunt suferai, dar n-am încercat să te văd până nu m-am asigurat că te voi găsi mai liniștit.

— Așadar, ai văzut-o pe Manon! i-am răspuns, suspinând. O, ești mai fericit decât mine, eu sunt osândit să n-o mai văd niciodată!

Tiberge m-a dojenit pentru suspinele mele, care dovedeau un rest de slăbiciune. S-a priceput apoi să mă încante cu laude asupra caracterului și înclinărilor mele, încât a făcut să se nască în mine, de la prima lui vizită, o mare dorință: să mă lipsesc, ca și el, de toate plăcerile lumești și să intru în rândurile preoțimii.

Atât de bună mi s-a părut ideea aceasta, încât, de îndată ce am rămas singur, nu m-am mai gândit la altceva. Îmi aminteam de vorbele episcopului din Amiens, care și el îmi dăduse același sfat, precum și de bunele lui prevestiri asupra viitorului meu dacă-mi voi alege cariera ecleziastică. Mă simțeam cuprins de evlavie. „Voi duce o viață cuminte, îmi ziceam, o viață creștinească; mă voi ocupa numai cu studiul și cu religia, care nu-mi vor lăsa timp să mă gândesc

la periculoasele plăceri ale dragostei. Voi disprețui lucrurile după care e ahtiat omul de rând; simt că inima mea nu va dori decât ceea ce poate stima, astfel că voi avea și dorințe și griji puține.”

Mi-am făurit îndată, pe acest temei, un sistem de viață pașnică, singuratică. Intrau în acest vis o casă retrasă, o pădurice și un râuleț cu apă dulce la marginea unei grădini; o bibliotecă alcătuită din cărți alese; o mână de prieteni virtuoși și cu bun-simț, o masă bine servită, dar ușoară și cumpătată. Mai adăugam un schimb de scrisori cu vreun prieten care s-ar afla la Paris și mi-ar comunica noutăți, nu atât pentru a-mi satisface curiozitatea, cât mai ales pentru a-mi crea o distracție din nebunele frământări omenești. „Nu voi fi oare fericit? mă întrebam; nu-mi vor fi satisfăcute astfel toate dorințele?” Fără îndoială că planul meu îmi măgulea la culme înclinările, dar, la sfârșit, după ce-i orânduisem înțelepțește toate amănunțele, am simțit că inima mea tânjește după încă ceva: pentru a mă simți pe deplin fericit în acea fermecătoare singurătate, trebuia să fiu acolo cu Manon.

Cum Tiberge venea destul de des pe la mine și cum stăruia într-una asupra ideii pe care mi-o sugerase, am prins o clipă potrivită ca să i-o dezvălui și tatălui meu. Mi-a răspuns că el totdeauna a lăsat copiilor libertate în alegerea carierei și că orice aș vrea să devin, el își va păstra numai dreptul de a mă ajuta cu sfaturi. Și mi-a dat multe, pline de înțelepciune, tinzând să nu mă dezguste de proiectul meu, ci să mă facă să-mi dau bine seama încotro merg. Începutul noului an școlar se apropia; m-am înțeles cu Tiberge să intrăm împreună la seminarul „Saint-Sulpice”, el ca să-și termine studiile teologice, iar eu ca să le încep. Meritele lui erau bine cunoscute de episcopul diocesei, care i-a acordat, înainte de plecarea noastră, un beneficiu însemnat.

Tata, socotindu-mă pe deplin vindecăt de pasiunea mea, nu m-a împiedicat în niciun fel să plec. Am ajuns la Paris. Haina bisericească a înlocuit Crucea Maltei; mă numeam de aici înainte abatele în loc de cavalerul des Grieux. M-am

așternut pe carte cu atâta sârguință, încât, la puține luni, am făcut progrese uimitoare. Învățam până la miezul nopții, iar ziua nu pierdeam nicio clipă. Am căpătat un renume atât de strălucit, încât primeam felicitări și pentru demnitățile viitoare pe care toți erau siguri că le voi dobândi; apoi, deși nu cerusem nimic, mi-am văzut numele trecut pe foaia de beneficii. Evlavia nu-mi era nici ea mai prejos; depuneam același zel pentru îndeplinirea oricărei îndatoriri religioase. Tiberge era încântat, socotind asta drept opera lui; de câteva ori l-am prins chiar vărsând lacrimi de bucurie pentru ceea ce numea el convertirea mea.

Niciodată nu m-am mirat că hotărârile omenești sunt supuse schimbării; o pasiune le face să se nască, o alta le poate nimici; dar când mă gândesc la sfințenia acelor hotărâri care m-au mânat la „Saint-Sulpice” și la bucuria lăuntrică ce o simțeam îndeplinindu-le, mă îngrozesc de ușurința cu care am putut să le calc. Dacă e adevărat că ajutoarele cerești au în orice clipă o putere egală cu aceea a patimilor împotriva cărora luptă, atunci explicați-mi prin ce funestă înrăurire te trezești deodată aruncat departe de datoriile tale, fără să fii în stare de cea mai mică împotrivire și fără să simți cea mai mică remușcare? Mă credeam cu desăvârșire izbăvit de slăbiciunile dragostei; mi se părea că aș prefera lectura unei pagini din sfântul Augustin sau un sfert de oră petrecut în meditații creștine oricăror desfătări ale simțurilor, fără să fac excepție pentru cele pe care mi le-ar fi dăruit Manon. Și, totuși, o singură clipă nefericită mi-a fost de ajuns ca să mă prăbușesc din nou, și de astă dată căderea mi-a fost fără întoarcere; trezindu-mă din nou în prăpastie, la aceeași adâncime din care abia ieșisem, am fost târât în alte nelegiuiri, care m-au împins tot mai mult spre fundul abisului.

Stătusem aproape un an la Paris fără a încerca să aflu ceva despre Manon. La început mă duruse înfrângerea aceasta, dar povețele lui Tiberge pe care le aveam mereu în minte, precum și propriile mele cugetări m-au ridicat deasupra patimii. Ultimele luni ale anului s-au scurs într-o

liniște deplină; mă credeam astfel pe cale să uit pentru totdeauna fapta aceea frumoasă și vicleană.

Sosi vremea să susțin un exercițiu public la Școala de teologie. Am rugat câteva persoane de vază să mă onoreze cu prezența lor; numele meu s-a răspândit astfel prin toate cartierele Parisului și a ajuns și la urechile necredincioasei mele. Alăturat titlului de abate, ea nu l-a recunoscut din capul locului, dar un dram de curiozitate, s-au poate de remușcare că mă înșelase (n-am putut niciodată să deslușesc care din aceste două simțăminte), i-a deșteptat interesul pentru un nume atât de asemănător cu al meu și a venit la Sorbona cu alte câteva prietene. A fost de față când mi-am ținut conferința și fără îndoială că nu i-a fost de loc greu să mă recunoască.

Eu însă habar n-aveam de prezența ei. Se știe că în asemenea săli se află un cafas anume rânduit pentru femei, unde ele stau ascunse după gratii. M-am întors la „Saint-Sulpice” acoperit de glorie și încărcat de laude.

Aproape îndată după întoarcerea mea – era ceasul 6 seara – am fost înștiințat că o doamnă vrea să mă vadă; m-am dus repede în vorbitor și... Dumnezeu! ce-mi văzură ochii?! Manon! Era ea, dar mai drăgălașă și mai strălucitoare de frumusețe ca oricând. Mergea pe 18 ani, iar farmecele ei, împlinite acum, nu se puteau descrie. Era atât de fină, atât de dulce, de galeșă., era Amorul însuși. Chipul și toată fapta ei păreau o plăsmuire de basm.

Am rămas buimăcit văzând-o; n-am putut să-mi fac pe loc o părere despre scopul vizitei ei, astfel că așteptam, cu ochii în jos și tremurând, să mă lămurească de ce venise. Dar Manon era tot atât de încurcată ca și mine; văzând că tac mereu, și-a dus mâna la ochi, ca să-și ascundă lacrimile, și a început să vorbească cu multă sfială; recunoștea că prin necredința ei merita s-o urăsc, dar, dacă e adevărat că am nutrit cândva puțină dragoste pentru ea, am dat totuși dovadă de prea multă asprime lăsând să treacă aproape doi ani fără să-mi dau osteneala să aflu ceva despre soarta ei și că mă dovedeam încă și mai rău, în clipa de față, căci o văd

în ce stare se află și nu-i spun nicio vorbă. Nu pot descrie zbulciul inimii mele în timp ce o ascultam.

S-a așezat. Eu am rămas în picioare, cu corpul pe jumătate întors, neîndrăznind s-o privesc în față. De câteva ori am dat să-i răspund, dar n-am avut puterea să rostesc o frază întreagă. În sfârșit, cu o sfortare cumplită am izbucnit, plin de durere:

— Perfidă Manon! Ah, perfido! Perfido!

Mi-a repetat, plângând și mai tare, că nu vrea de loc să se apere și să-și justifice perfidia.

— Dar ce vrei? am întrebat-o.

— Vreau să mor, a răspuns ea, dacă nu-mi dai din nou inima ta, fără de care mi-e peste putință să mai trăiesc!

— Cere-mi atunci viața, necredincioaso! am spus și m-au podidit și pe mine lacrimile; nu mi le mai puteam opri. Cere-mi viața, atât mi-a mai rămas să-ți jertfesc, căci inima-mi n-a încetat niciodată să fie a ta.

Abia rostii aceste cuvinte, că ea se și avântă spre mine să mă îmbrățișeze. Mă copleși cu mii de mângâieri pătimașe, mă alintă cu toate cuvintele pe care le născocesc dragostea ca să exprime simțămintele cele mai dulci și mai vii. Îi răspundeam însă molatec. Într-adevăr, ce săritură de la starea de liniște pe care mi-o cucerisem la tumultul înflăcărat pe care-l simțeam renăscând. Mă înspăimânta. Tremuram, ca atunci când te afli noaptea într-un ținut izolat; te crezi azvârlit pe un alt tărâm, te cuprinde o groază tainică, din care nu-ți revii decât după ce ai privit îndelung împrejurimile și le-ai recunoscut.

Ne-am așezat alături, unul lângă celălalt. I-am luat mâinile într-ale mele.

— Nu, Manon, i-am spus, și ochii mei o priveau cu tristețe, nu m-am așteptat la neagra trădare cu care mi-ai răsplătit iubirea. Nu ți-a fost greu să înșeli o inimă aflată în deplina ta stăpânire, o inima a cărei singură preocupare era să-ți placă și să te asculte? Spune-mi acum dacă ai mai găsit vreuna tot atât de duioasă și de supusă. Nu, nu, natura nu zămislește multe inimi ca a mea. Cel puțin ai regretat-o

vreodată? Și ce trebuie să cred despre bunătatea pe care vii iarăși să o reversi asupra-i ca s-o alini? Văd prea bine că ești mai fermecătoare ca oricând, dar, în numele tuturor suferințelor îndurate pentru tine, frumoasă Manon, spune-mi, îmi vei fi mai credincioasă?

Mi-a răspuns cu vorbe atât de înduioșătoare prin căința ce-o arăta și mi-a făcut atâtea făgăduieli și jurăminte că va fi credincioasă, încât m-am cutremurat, de mișcat ce eram.

— Scumpă Manon, i-am spus, amestecând cuvintele de dragoste cu expresii teologice, ești prea încântătoare pentru o făptură omenească; desfătarea îmi biruie inima. Tot ce mi se spune la „Saint-Sulpice” despre libertatea voinței sunt născociri. Prevăd că îmi voi pierde și norocul, și reputația pentru tine. Îmi citesc soarta în ochii tăi frumoși; dar dragostea ta m-ar mângâia de toate pierderile! Bogăție? Nu vreau să știu de ea! Gloria? Nu-i decât fum! Planurile unele de viață cucernică? Închipuiri nebunești! Pe scurt, toate bunurile, în afară de cele pe care le-am dori împreună, îmi par de disprețuit, deoarece n-ar putea să înfrunte nicio clipă în inima mea o singură privire a ochilor tăi.

Făgăduindu-i să aștern vâlul. Uitării peste greșelile ei din trecut, am voit totuși să aflu cum s-a lăsat ademenită de de B... Mi-a povestit că a zărit-o de la fereastra casei lui, și că numaidecât s-a îndrăgostit de ea; că i-a făcut o declarație în stil „fermier-general”, arătându-i printr-o scrisoare că plata va fi proporțională cu favorurile acordate; ea capitulase, la început, fără alt scop decât de a smulge de la el o sumă mai mare de bani cu care să putem trăi fără griji, dar că pe urmă a ametit-o cu făgăduieli atât de mărețe, încât, treptat, s-a lăsat înduplecată; aș fi putut să-mi dau seama totuși de remușcările ei după durerea ce nu și-o putuse stăpâni în ziua despărțirii noastre; mi-a spus apoi că, în pofida vieții de huzur datorată lui de B... ea n-a gustat nicio clipă de fericire alături de el, nu numai pentru că îi lipseau delicatețea și manierele mele plăcute, ci mai ales pentru că, în mijlocul plăcerilor pe care el i le procura neîncetat, ea purta în fundul inimii amintirea dragostei mele și remușcarea necredinței ei.

Mi-a vorbit apoi de Tiberge și de tulburarea ce-i pricinuisese vizita lui.

— O împunsătură de sabie în inimă, a adăugat ea, mi-ar fi răscolit mai puțin sângele. I-am întors spatele, n-am putut să îndur prezența lui nicio clipă.

Manon mi-a povestit apoi cum a aflat despre șederea mea la Paris, despre schimbarea carierei și despre conferințele mele de la Sorbona. M-a asigurat că în timpul discuțiilor s-a simțit atât de zguduită, încât i-a fost nespus de greu să-și oprească nu numai lacrimile, dar și gemetele și țipetele, că nu de puține ori ele fuseseră gata să izbucnească. În sfârșit, mi-a spus că a ieșit din sală cea din urmă, ca să-și ascundă tulburarea, apoi, dând ascultare numai imboldului inimii și furiei dorințelor ei, a venit la seminar, hotărâtă să moară dacă nu mă va îndupleca să o iert.

Pe care om, oricât de rău la suflet, nu l-ar mișca o căință atât de duioasă și de vie? În ce mă privește, am simțit în clipa aceea că aș jertfi pentru Manon toate episcopatele lumii creștine. Am întrebat-o cum crede ea că ne putem orândui mai bine viața; mi-a răspuns că deocamdată trebuie să ieșim neîntârziat din seminar ca să vorbim despre toate acestea într-un loc mai sigur. M-am supus fără să murmur la tot ceea ce voia. S-a urcat în caretă, spunându-mi că mă va aștepta în colțul străzii. O clipă mai târziu am plecat și eu, ferindu-mă de ochii portarului. M-am urcat lângă ea. Am trecut mai întâi pe la un telal, unde am îmbrăcat iar o haină cu ceaprazuri și spadă. Manon a plătit tot; eu n-aveam niciun ban la mine; de teamă ca nu cumva să întâmpin vreo piedică la ieșirea din „Saint-Sulpice”, mă oprise să mă mai urc în camera mea ca să-mi iau banii. De fapt nici nu aveam cine știe ce comoară, iar pe Manon o îmbogățise destul dărnicia lui de B... ca să disprețuiască puținul ce mă făcea să-l pierd. Ne-am sfătuit chiar acolo, în dugheana negustorului, asupra celor ce aveam de făcut. Voind să-mi pară și mai mare sacrificiul ce-l făcea părăsindu-l pe de B... pentru mine, se hotărâse să nu-l cruțe de loc.

— Mobilele i le las, mi-a spus ea, sunt ale lui; dar am să iau, cum e și drept, bijuteriile și banii, cam vreo șaizeci de mii de franci, pe care i-am obținut de la el în doi ani. Nu i-am dat niciun drept asupra mea, astfel că putem rămâne la Paris fără teamă, închiriind o locuință bună, unde vom putea trăi fericiți,

I-am arătat că, în timp ce ea nu era de loc în primejdie, pe mine mă pândeau în schimb una foarte mare, căci mai curând sau mai târziu voi fi recunoscut și voi trăi mereu cu teama unei noi răpiri. Mi-a dat să înțeleg că i-ar părea totuși rău să plece din Paris. Atât de mult mă temeam să n-o măhnesc, încât n-am mai ținut seama de nicio primejdie numai ca să-i fiu pe plac. Am găsit totuși o cale de mijloc: să închiriem o casă într-un sat aproape de Paris, de unde ne-ar fi fost ușor să venim în oraș la nevoie, sau pentru distracții. Am ales Chaillot, care nu-i departe. Manon s-a întors numaidecât acasă; eu am plecat s-o aștept în grădina Tuilleries, la poarta cea mică. O oră mai târziu, s-a înapoiat într-o trăsură de stradă, însoțită de o servitoare și de câteva cufere, în care își băgase toată îmbrăcămintea și toate lucrurile de preț pe care le-avea.

Curând am ajuns și la Chaillot... }n prima noapte am tras la han, ca să ne putem căuta în voie o casă sau un apartament pe gustul nostru. Am și găsit una chiar a doua zi.

La început am fost sigur că se va așterne înaintea mea o fericire lungă, de nezdruccinat. Manon era întruchiparea blândeții și a supunerii; găsea pentru mine atenții atât de delicate, încât mă socoteam pe deplin despăgubit de toate suferințele. Fiindcă ne alesesem amândoi cu oarecare experiență, am stat să chibzuim asupra trăinicieii averii noastre. Șaizeci de mii de franci nu era o sumă care să dureze toată viața. Dar nici nu eram înclinați să ne restrângem prea mult cheltuielile. Nici eu nici Manon nu aveam ca însușire de frunte economia. Iată deci ce plan de viață am propus:

— Cu șaizeci de mii de franci putem trăi zece ani, draga

mea. Două mii de taleri pe an ne ajung dacă rămânem la Chaillot. Vom duce o viață cuviincioasă, dar simplă. Singura cheltuială mai mare o vom face pentru întreținerea unei carete și pentru spectacole. O să stabilim o regulă: ție îți place opera; vom merge de două ori pe săptămână. La jocul de cărți ne vom mărgini să pierdem doar câte doi pistoli. E peste putință ca în timpul ăstor zece ani să nu se întâmple o schimbare în familia mea; tata e bătrân, s-ar putea să moară. Îmi voi lua atunci partea de moștenire ce mi se cuvine și vom trăi fără să ne mai temem de nimic.

Programul acesta n-ar fi însemnat cea mai mare nebunie din viața mea dacă am fi fost destul de cuminți ca să nu-i încălcăm marginile. Dar nici măcar o lună nu ne-am ținut de ele. Manon era robită de plăceri, iar eu – de Manon. Neconținut se iveau noi prilejuri de a cheltui, dar, departe de a-mi părea rău de banii pe care ea îi risipea uneori fără socoteală, eu, cel dintâi, eram gata să-i procur tot ce credeam că i-ar face plăcere. N-a trecut mult, și șederea noastră la Chaillot n-a mai mulțumit-o. Se apropia iarna; toată lumea se întorcea în oraș. Satele din jur rămâneau pustii. Manon a propus să ne luăm din nou o casă la Paris; n-am consimțit, dar, ca să-i fac întrucâtva pe voie, i-am spus că am putea închiria un apartament mobilat unde să dormim atunci când plecam prea târziu de la reuniunile ce le frecventam de câteva ori pe săptămână; asta era și pricina pentru care ea dorea să părăsim casa din Chaillot, greutatea de a ne întoarce atât de târziu noaptea acasă. Ne-am luat astfel în sarcină două locuințe, una în oraș, alta la țară. Schimbarea aceasta a pus vârf dezordinii în care trăiam, dând naștere la două întâmplări care aveau să ne aducă ruina.

Manon avea un frate la Paris, ofițer de gardă. Din nefericire, locuința lui s-a nimerit să fie pe aceeași stradă cu a noastră. Și-a recunoscut sora văzând-o la fereastră într-o dimineață și numaidecât a pătruns în casă. Era un om brutal și fără principii de onoare. A dat buzna în cameră injurând în draci; cunoștea o parte din aventurile soră-si și

i-a aruncat în față o ploaie de ocări și învinuiri.

Eu nu eram acasă, ieșisem cu câteva clipe înainte, ceea ce a fost fără îndoială o fericire pentru el, sau pentru mine, căci n-aș fi putut să-i rabd insultele. La întoarcere, tristețea lui Manon m-a făcut să bănuiesc că se întâmplase ceva; mi-a povestit ce pățise, repetându-mi și amenințările brutale ale fratelui ei. M-am infuriat atât de tare, încât fui gata să alerg și să mă răzbun dacă ea nu m-ar fi oprit cu lacrimile ei.

În timp ce vorbeam amândoi despre întâmplarea asta, ofițerul s-a întors și a intrat din nou în cameră, fără măcar să se anunțe. Eu n-am știut cine este, altfel nu l-aș fi întâmpinat cu politețea mea obișnuită. Ne-a salutat cu surâsul pe buze și a avut timpul să-i spună lui Manon că vine să-i ceară scuze pentru mânioasa izbucnire de adineauri; își închipuise că duce o viață dezordonată, de aceea se înfuriase, dar cercetând pe unul din servitorii noștri, aflase despre mine amănunte atât de plăcute, încât dorea să trăim în bună înțelegere. Deși era destul de jignitor să se informeze despre noi printr-un lacheu, i-am primit totuși complimentele cu toată politețea. Credeam că-i fac astfel plăcere lui Manon; ea păru încântată văzându-și fratele pornit să se împace. L-am oprit la cină. Peste puțin a devenit atât de prietenos, încât, auzindu-ne vorbind despre întoarcerea la Chaillot, a ținut să ne întovărășească; am fost nevoiți să-i oferim un loc în caretă. Din clipa aceea am devenit robii lui; și-a făcut un obicei să vină mereu să ne vadă și găsea atâta plăcere în treaba asta, încât în curând, socotind casa noastră ca și a lui, începu să se poarte ca un adevărat stăpân. Îmi zicea „frate”, și în numele acestei frății ne-a adus în casa din Chaillot o droaie de prieteni, ca să-i ospăteze pe socoteala noastră. Și-a făcut haine scumpe cu banii noștri, ba ne-a silit să-i plătim și datoriile. Îi înduram tirania ca să n-o supăr pe Manon și închideam ochii prefăcându-mă că nu văd cum o jumulește, storcându-i sume mari de bani. E adevărat că atunci când îl atingea aripa norocului, căci era mare jucător de cărți, avea bunătatea să-i întoarcă o parte din banii primiți; averea

noastră era prea modestă ca să poată susține mult timp cheltuielile atât de fără măsură. Mă pregăteam să am o explicație cu el și să-i spun hotărât să ne lase în pace, când o întâmplare nenorocită mi-a evitat supărarea aceasta, pricinuindu-ne o alta, care ne-a azvârlit de-a dreptul în prăpastie.

Rămăsesem într-o noapte la Paris, cum făceam destul de des. Servitoarea, care în asemenea împrejurări rămânea singură la Chaillot, a venit dis-de-dimineață să ne înștiințeze că peste noapte izbucnise un foc în casă și că numai cu multă greutate l-au stins. Am întrebat-o dacă mobilele suferiseră stricăciuni; mi-a răspuns că în harababura ce se iscase, cu liota de oameni străini veniți în ajutor, nu mai știa bine ce s-a întâmplat. Tremuram de teamă, cu gândul la banii noștri, pe care-i țineam încuiați într-o casetă. Am plecat repede la Chaillot. Grabă de prisos: caseta pierise.

Am simțit atunci că poți iubi banii fără să fii un avar. Paguba aceasta mi-a străpuns sufletul cu o durere atât de vie încât credeam că-mi voi pierde mințile. Am înțeles numaidecât la ce alte nenorociri trebuia să mă aștept; cea dintâi, lipsă de bani, era cea mai mică. O cunoșteam pe Manon, știam bine că oricât de credincioasă și atașată îmi era în răstimpurile norocoase, nu puteam să mă bizui pe ea când sărăceam. Iubea prea mult belșugul și plăcerile ca să mi le jertfească.

„Am s-o pierd, îmi ziceam. Nefericitule cavalier, ai să pierzi încă o dată tot ceea ce iubești!”

Gândul acesta m-a aruncat într-o deznădejde fără margini; preț de câteva minute am stat în cumpănă: oare n-aș face mai bine să-mi curm suferințele prin moarte? Îmi păstrasem totuși atâta judecată ca să vreau mai întâi să cercetez dacă nu-mi rămânea în adevăr nicio altă cale de scăpare. Cerul a făcut să-mi vină în minte o idee care îmi curmă disperarea; am început să cred că nu-mi va fi cu neputință să-i ascund lui Manon pierderea banilor; în urmă, printr-o stratagemă oarecare sau printr-o întâmplare norocoasă, voi putea s-o întretin mulțumitor, împiedicând-o

să le simtă lipsa.

„Am socotit – îmi spuneam ca să-mi adorm mâhnirea – că douăzeci de mii de taleri ne vor ajunge zece ani. Să presupunem că cei zece ani s-au scurs, și niciuna din schimbările ce le așteptam în familie nu s-a întâmplat. Ce hotărâre aş lua? Prea bine nu știu, dar ce mă împiedică să fac azi ceea ce ar fi trebuit să fac atunci? câți bărbați de aici, din Paris, care nu au nici inteligența și nici calitățile mele, se descurcă totuși în viață datorită talentelor lor, așa cum le au? Providența – adăugai eu, cugetând asupra atâtor schimbări survenite în cursul unei vieți – n-a rânduit oare lucrurile cu înțelepciune? Iată, cea mai mare parte dintre nobili sau bogați sunt niște proști, e limpede pentru oricine cunoaște cât de puțin lumea. Și în asta e cuprinsă o dreptate, căci dacă la bogățiile lor s-ar adăuga deșteptăciunea, prea ar fi ei fericiți, iar restul oamenilor, prea amărâți. Calitățile trupești și sufletești au fost dăruite acestora din urmă ca mijloace pentru a scăpa de nenorociri și sărăcie. Unii din ei își trag pe turta lor o parte din spuza bogăților, măgulindu-le pofta de plăceri și făcându-i astfel să joace cum vor ei, alții îi slujesc luminându-le mintea prin învățătură, străduindu-se să facă din ei oameni de ispravă. Vorbind drept, rareori izbutesc; dar scopul divinei înțelepciuni nu-i acesta; totul este ca deșteptii să culeagă rodul eforturilor lor, adică să trăiască pe spinarea celor pe care îi instruiesc. Și, ori din ce unghi ai privi lucrurile, prostia bogăților și a nobililor este, pentru mărunții vieții, un capital aducător de bune venituri.”

Cu gândurile acestea mi-a venit inima la loc și mi s-a limpezit capul. Am luat hotărârea să mă sfătuiesc mai întâi cu domnul Lescaut, fratele lui Manon. El cunoștea Parisul pe degete și avusesem destule prilejuri să-mi dau seama că cea mai rotundă parte din veniturile sale nu și-o scotea nici din averea proprie, nici din solda regelui. Îmi mai rămăseseră doar douăzeci de pistoli, aflați, din fericire, în buzunar. I-am arătat punga, povestindu-i nenorocirea întâmplată și temerile mele, apoi l-am întrebat dacă aveam

de ales numai între a muri de foame și a-mi zbura creierii de disperare. Mi-a răspuns că numai proștii își iau viața; iar de murit de foame, da, mulți oameni deștepți n-au altă cale când nu vor să-și pună la bătaie talentele; în ce mă privește, trebuia să văd eu singur ce aș fi în stare să fac; din partea lui, mă asigura că-mi va da sfaturi și ajutor în orice aș întreprinde.

— Vorbe vagi, domnule Lescaut, i-am spus. Nevoile mele cer un leac pentru clipa de față. Altfel, ce să-i spun lui Manon?

— Fiindcă veni vorba de Manon, a zis el, ce te împiedică să-i vorbești? Cu ea totdeauna poți să pui capăt oricăror temeri, oricând vei vrea. O fată ca Manon ar trebui să ne întrețină pe câteștrei, pe dumneata, pe ea și pe mine.

Tăindu-mi răspunsul, convenit acestei obrăznicii, mi-a spus că îmi garanta până-n seară o mie de taleri, pe care să-i împărțim între noi, cu condiția să-i urmez sfatul, și anume: cunoștea un mare nobil, foarte darnic la capitolul plăcerilor; era sigur că acela ar da ușor o mie de taleri dacă o fată ca Manon s-ar lăsa iubită de el. L-am oprit să mai urmeze.

— Domnule, aveam o părere mai bună despre dumneata! Mi-am închipuit să-mi acorzi prietenia în virtutea altor simțăminte, cu totul opuse celor pe care le dai acum pe față.

Mi-a mărturisit, fără rușine, că totdeauna a cugetat astfel; de vreme ce soră-sa, a călcat legile sexului, deși de hatârul bărbatului celui mai scump inimii lui, el nu s-a împăcat cu Manon decât în nădejdea că va trage foloase din proasta ei purtare. Mi-a fost ușor să înțeleg că până atunci nu fuseserăm decât paiatele lui.

Cu toată tulburarea pricinuită de asemenea cuvinte, aveam prea mare nevoie de omul ăsta, așa că i-am răspuns râzând că-i păstrez sfatul ca pe o ultimă resursă pentru ziua când vom fi la aman. L-am rugat să-mi arate deocamdată altă cale. Mi-a propus să profit de tinerețea mea și de figura atrăgătoare cu care m-a dăruit natura ca să intru în relații cu vreo doamnă în vârstă și darnică; nici soluția aceasta nu mi-era pe plac, căci i-aș fi fost necredincios iubitei mele.

I-am vorbit despre jocul de cărți ca fiind mijlocul cel mai lesnicios și mai potrivit în situația în care mă aflu. Mi-a răspuns că da, într-adevăr, jocul de cărți e un mijloc bun, numai că se impune o lămurire: dacă te apuci să joci cum se joacă, trăgând nădejde numai în noroc, cum fac cei mai mulți, apoi asta e cea mai sigură cale spre prăpastie; dacă te folosești însă de micile tertipuri care ajută unui om dibaci să cârmească pe drumul său roata norocului, atunci e bine, dar dacă te încumeți la asemenea joc singur, fără să fii susținut de nimeni, atunci îndeletnicirea devine periculoasă; mai este însă și o a treia cale, aceea a asociației, însă tinerețea mea îl face să se teamă că domnii confederați vor socoti că nu am toate calitățile cerute de ligă. Totuși, mi-a făgăduit că se va pune chezaș pentru mine și, lucru la care nu m-aș fi așteptat din partea lui, s-a oferit să-mi împrumute bani când nevoia mă va strâmtora. I-am cerut să-mi facă numai atâta bine deocamdată: să nu sufle o vorbă către Manon despre paguba suferită și despre ceea ce vorbisem împreună.

Am ieșit din casa lui și mai puțin mulțumit decât intrasem. Mă căiam mai ales că am fost atât de neprevăzător să-i încredințez taina mea. Tot ce făcuse sau avea să facă pentru mine puteam să capăt fără nicio introducere. Mă chinuia o groază de moarte: să nu-și calce cumva făgăduința și să-i dezvăluie totul lui Manon. De asemenea, eram îndreptățit să mă tem și de altceva: potrivit ideilor sale, – putea să-și bage în cap gândul de a trage foloase de pe urma soră-si, așa cum spusese, fie răpind-o din brațele mele, fie sfătuiind-o să mă părăsească pentru a se dăruie vreunui amant mai bogat și mai norocos. Temerile acestea făcură să mi se vânture prin cap fel de fel de gânduri; din păcate, ele n-au dus la altceva decât că m-au chinuit și mi-au stârnit din nou disperarea de dimineață. Mi-a venit în minte de câteva ori să scriu tatii, să mă prefac, ca întâia oară, că m-am schimbat și că mă supun lui numai ca să capăt un ajutor bănesc. Mi-am amintit însă că, bun la inimă cum era, tata mă ținuse totuși la popreală șase luni, ca într-o celulă, pentru cea dintâi greșală; acum, după scandalul cu fuga

mea de la „Saint-Sulpice”, eram sigur că se va purta cu mine mult mai aspru. Din învălmășeala aceasta de gânduri am ales în sfârșit unul care mi-a liniștit pe dată cugetul; m-am mirat chiar cum de nu-mi venise mai curând: să mă adresez lui Tiberge, prietenul pe care eram sigur că-l voi găsi pururi însuflețit de râvna de a-mi fi folositor.

Nimic nu-i mai de admirat și nu dă mai mult preț virtuții decât încrederea cu care bați la poarta inimii unor oameni al căror caracter sincer îl cunoști. Simți că nu ai a te teme de nimic. Dacă uneori n-au putința să te ajute, cel puțin ești sigur că vei fi întâmpinat cu bunătate și milă. Față de acești prieteni, inima ta, închisă cu grijă celorlalți oameni, se deschide larg, așa cum floarea își desface petalele în bătaia soarelui.

Socotind drept o ocrotire a cerului faptul că mi-am amintit de Tiberge tocmai la timp, m-am hotărât să fac tot posibilul ca să-l văd neapărat în ziua aceea. M-am întors îndată acasă și i-am scris un bilet prin care îl rugam să vină într-un anumit loc ca să stăm de vorbă. I-am recomandat tăcere și discreție, spunându-i că-mi făcea prin asta, în situația în care mă aflam, un serviciu din cele mai mari. Bucuria ce-mi însufla speranța că-l voi vedea pe Tiberge mi-a șters de pe față urmele mâhnirii pe care, desigur, Manon ar fi observat-o numaidecât. I-am vorbit despre nenorocirea de la Chaillot ca despre un lucru de nimic, un fleac de care nu trebuie să se neliniștească; cum Parisul era pentru ea locul cel mai plăcut din lume, n-a fost de loc supărată auzindu-mă că ar fi mai nimerit, să rămânem pe loc până se vor repara la Chaillot micile stricăciuni pricinuite de incendiu. Peste un ceas am primit răspunsul lui Tiberge, care îmi făgăduia că vine la locul întâlnirii; am alergat acolo, plin de nerăbdare. Mă simțeam totuși puțin rușinat să mă arăt ochilor unui prieten a cărui prezență avea să fie o muștrare adusă traiului meu dezordonat; dar părerea ce-o aveam despre bunătatea inimii lui, precum și gândul la Manon au dat pinteni îndrăzelii mele.

Îl rugasem să vină în grădina de la Palais-Royal. Sosise

înaintea mea. Cum m-a zărit, a venit repede să mă îmbrățișeze; m-a ținut strâns în brațe mult timp și mi-am simțit obrazul scaldat de lacrimile sale. I-am spus că vin rușinat înaintea lui, că inima mi-e plină de simțămîntul nerecunoștinței; că-l rugam, mai înainte de toate, să-mi răspundă dacă pot să-l mai numesc prietenul meu după ce meritasem cu vârf și îndesat să pierd stima și iubirea lui. Mi-a răspuns cu toată duioșia că nimic nu l-ar putea face să renunțe la calitatea de prieten, că tocmai nenorocirile mele, sau, dacă-i dau voie să vorbească fără ocol, tocmai greșelile mele și viața dezordonată pe care o duc i-au mărit dragostea pentru mine, dragoste care însă acum era amestecată cu o durere vie, așa cum simți pentru o ființă scumpă pe care o vezi că se pierde și pe care nu poți s-o ajuți.

Ne-am așezat pe o bancă. Oftând din adâncul inimii, i-am spus:

— Ah, scumpul meu Tiberge, mila ce o ai pentru mine trebuie să fie neasemuit de mare de vreme ce mă asiguri că e pe măsura suferințelor mele. Mi-e rușine să-ți dezvălui aceste simțăminte, căci, mărturisesc, pricina lor nu e cătuși de puțin glorioasă; urmările sunt însă nespuse de triste, încât te-ar fi înduioșat chiar dacă nu m-ai fi iubit atât de mult.

Mi-a cerut, ca o dovadă de prietenie, să-i povestesc, fără să ascund nimic, tot ce mi s-a întâmplat de la plecarea mea din „Saint-Sulpice”. I-am făcut pe voie și, departe de a ascunde adevărul sau de a căuta să-mi micșorez greșelile ca să le fac mai lesne iertate, i-am vorbit despre iubirea mea cu tot focul ce-l aprinsese patima în mine. I-am înfățișat-o ca o amarnică lovitură a destinului, care tabără să doboare un nevolnic și a cărui îndârjire nici înțelepciunii nu-i este cu putință să o prevadă, nici virtuții să se apere de ea. I-am zugrăvit un tablou viu al zbaterilor și temerilor mele, al disperării ce mă cuprinsese cu două ceasuri înainte de a-l vedea și în care mă voi cufunda din nou dacă și prietenii mă părăseau tot atât de nemilos ca și soarta; în sfârșit, l-am înduioșat în așa măsură pe bunul Tiberge, încât părea tot atât de copleșit de milă pe cât eram eu de suferință. Nu mai

obosea îmbrățișându-mă și îndemnându-mă să-mi fac curaj și să mă mângâi, dar, fiindcă stăruia în părerea lui că trebuie să mă despart de Manon, l-am făcut să înțeleagă că tocmai despărțirea aceasta o priveam drept cea mai mare nenorocire ce mi se putea întâmpla, că eram gata să sufăr orice, nu numai cea mai crâncenă sărăcie, dar și moartea în chinuri decât să mă supun unui leac mai greu de îndurat decât toate relele la un loc.

— Lămurește-mă atunci, mi-a spus el, ce fel de ajutor aș putea să-ți dau dacă la toate sfaturile mele te răzvrătești astfel?

Nu îndrăzneam să-i mărturisesc că aveam nevoie de punga lui. În cele din urmă a ghicit și, după ce mi-a mărturisit că mă înțelege, a rămas îngândurat câțva timp, ca un om care se află într-o mare îndoială. Apoi s-a grăbit să-mi spună:

— Să nu crezi că am stat pe gânduri din pricină că mi s-ar fi răcit zelul și prietenia. Dar dă-ți seama în ce cumpănă mă pui: ori să nu-ți dau singurul ajutor ce vrei să-l primești, ori să-mi calc datoria dacă ți-l dau. Nu înseamnă oare că mă fac părtaș la viața ta de păcat dacă te ajut să mergi pe calea aceasta? Totuși, urmă el după o scurtă gândire, pot să-mi închipui că zbuciumul în care te-a aruncat sărăcia nu-ți lasă destulă libertate ca să alegi calea cea mai bună: numai cu cugetul liniștit poți prețui cumințenia și adevărul. Am să-ți fac rost de ceva bani. Dă-mi voie însă, scumpe cavaler, adăugă îmbrățișându-mă, să-ți pun o condiție, numai una: îmi vei da adresa ta și mă vei lăsa cel puțin să mă străduiesc a te aduce pe calea virtuții; calea asta tu o iubești, te-a depărtat de ea numai violența patimii.

M-am învoit din inimă la tot ce dorea și l-am rugat să deplângă, împreună cu mine, drăceasca răutate a sortii care mă face să năsocotesc sfaturile unui prieten atât de virtuos. M-a condus la un bancher pe care-l cunoștea, acesta mi-a împrumutat o sută de pistoli cu polița pe numele lui, căci Tiberge nu prea avea bani peșin. Bogat nu era, cum am mai spus; beneficiul ce i se dăduse aducea o mie de taleri anual,

dar fiind primul an, nu-și primise încă venitul; îmi împrumuta astfel bani în contul sumei ce o avea de încasat...

Câtă generozitate îmi dovedea! Până într-atât de mișcat m-am simțit, încât am început să deplâng orbirea fatalei patimi care mă făcea să-mi calc toate îndatoririle. Timp de câteva clipe virtutea a găsit puterea de a se răzvrăti în inima mea împotriva iubirii care mă robise, și, într-o străfulgerare de secundă, mi-am văzut întreaga rușine și josnicie, a lanțurilor mele. Dar lupta a fost slabă și a durat puțin, și apoi, la vederea lui Manon, aș fi sărit și din cer. Când m-am aflat din nou lângă ea, m-am mirat nespus cum de am putut să mă rușinez, fie chiar pentru o clipă, de o dragoste atât de firească pentru o ființă atât de fermecătoare.

Manon avea o fire ciudată. Nicio femeie n-a iubit banii mai puțin ca ea; dar nu putea să-și afle liniștea dacă se gândea că-i vor lipsi. Îi trebuiau neconținut plăceri și distracții. Dacă ele n-ar fi costat nimic, ea nici nu s-ar fi atins de bani. Nici măcar nu întreba cât am cheltuit din banii noștri și cât ne-a mai rămas, totul era să-și petreacă plăcut ziua; altfel, nu avea nici patima jocului de cărți și nici n-o orbea fastul celor care cheltuiesc mult. Cu nimic n-o mulțumeam mai ușor decât căutându-i în fiecare zi petreceri pe gustul ei. Avea neapărată nevoie să fie ocupată cu distracții; fără ele, era greu să-i prevezi toanele și înclinările. Deși mă iubea din inimă, și eram singurul, după cum recunoștea, care o puteam face să guste din plin dulceața dragostei, eram aproape sigur că sentimentele ei vor slăbi în fața sărăciei. Dacă aș fi avut avere, nu cine știe cât de mare, m-ar fi preferat lumii întregi, dar nu mă îndoiam de loc că mă va părăsi pentru un alt de B... de îndată ce nu-i voi mai putea oferi decât statornicia și credința mea.

M-am hotărât, așadar, să-mi restrâng cheltuielile proprii, ca să pot face față celor ale ei; preferam să mă lipsesc până și de lucrurile strict necesare decât să tai din prisosul ei. Mai mult ca orice mă înpăimânta întreținerea caretei; nu vedeam cum voi putea ține cai și vizitiu. Am dezvăluit

domnului Lescaut îngrijorarea mea. Nu i-am ascuns că am primit o sută de pistoli de la un prieten; mi-a repetat că, dacă stăruie să-mi încerc norocul la joc, avea oarecare speranțe să fiu admis în Liga cavalerilor de industrie, cu recomandăția lui, dar va trebui să jertfesc măcar o sută de franci ca să dau o masă asociaților. Oricât mi-era de scârbă să înșel pe cineva, m-am lăsat târât totuși de cruda nevoie.

Domnul Lescaut m-a prezentat, chiar în acea seară, drept o rudă a sa; a adăugat că eram cu atât mai dornic de a izbuti cu cât aveam nevoie de cele mai mari favoruri ale norocului. Totuși, ca să arate că sărăcia mea nu era a unui om de nimic, le-a spus că mă pregăteam să le dau un supeu. Invitația a fost primită. I-am ospătat măreț. Au vorbit o bucată de vreme despre drăgălășenia chipului meu și despre manierele mele frumoase; erau de părere că se poate aștepta mult de la mine, căci datorită fizionomiei mele, care arăta a fi a unui om cinstit, nimeni nu va bănuie că umblu cu viclesuguri. La sfârșit au adus mulțumiri domnului Lescaut că a procurat ordinului lor un novice atât de merituos și au însărcinat pe un cavaler de-al lor să-mi dea, timp de câteva zile, instrucțiunile necesare.

Principalul teatru al strălucitelor mele isprăvi avea să fie hotelul „Transilvania”; acolo se juca într-o sală „faraonul”, iar în galerii diferite, jocuri de cărți și zaruri. Liga aceasta lucra în folosul prințului de R... care locuia atunci la Clagny și care, ca mai toți ofițerii din regimentul lui, făcea parte din societatea noastră. Să mărturisesc, spre rușinea mea, că mi-am însușit repede știința profesorului? Am căpătat, mai ales, multă dibăcie în schimbarea și filarea cărților; le făceam să dispară atât de ușor sub perechea mea de manșete late, încât luam ochii și celor mai atenți; am ruinat astfel, fără să-mi pese, o droaie de jucători cinstiți. Deosebita mea îndemânare a dat ghes norocului; în câteva săptămâni am adunat sume foarte mari, în afară de cele pe care le împărțeam cinstit cu asociații mei. Nu m-am mai temut atunci să-i fac cunoscut lui Manon pierderea de la Chaillot, și, pentru a o consola de supărătoarea veste, am închiriat o

casă mobilată, unde ne-am stabilit cu ifose de bogătași trăind în huzur și siguranță.

Tiberge nu pregetase în acest timp să vină adesea pe la mine. Nu mai sfârșea făcându-mi morală; mereu și mereu îmi arăta, că greșesc față de conștiința, de onoarea, de viitorul meu. Ascultam sfaturile lui cu răbdare de prieten, și cu toate că nici ghid n-aveam să le urmez, îi eram recunoscător pentru râvna a cărei sursă o cunoșteam atât de bine. Uneori glumeam pe seama lui cu Manon de față; îl îndemnă să nu fie mai aspru decât atâția alți preoți și episcopi care se pricepeau de minune să împace un beneficiu ecleziastic cu o amantă.

— Privește, îi ziceam, arătându-i ochii iubitei mele privește și spune-mi dacă există vreo greșeală pe care n-ar îndreptăți-o un scop atât de frumos!

El se înarma cu răbdare. A stăruit multă vreme, apoi, văzând că belșugul meu crește, că nu numai că i-am înapoiat cei o sută de pistoli, dar că am mai închiriat încă o casă și că mi-am dublat cheltuielile, ca să mă afund din nou, mai adânc poate, în viața de plăceri, și-a schimbat și tonul, și purtarea. S-a plâns de nesimțirea mea și m-a amenințat cu toate pedepsele, care n-au întârziat să se abată asupra-mi.

— E peste putință, mi-a spus, să-ți fi venit pe o cale cinstită banii, cu care îți întreții dezmățul. I-ai câștigat pe nedrept și tot astfel îi vei pierde. Dumnezeu te-ar pedepsi și mai groaznic dacă te-ar lăsa să te bucuri de ei în pace. Toate sfaturile mele, adăugă el, nu ți-au folosit; prevăd că în curând le vei găsi supărătoare. Fie ca plăcerile tale vinovate să se destrame ca umbra! Fie ca belșugul și banii tăi să piară fără întoarcere! Iar tu să rămâi singur și gol, ca să simți deșertăciunea bunurilor care te-au amețit nebunește! Atunci mă vei găsi din nou gata să te iubesc și să te ajut; dar astăzi rup orice legătură cu tine: urăsc viața pe care o duci!

Această predică apostolică mi-a ținut-o în camera mea, de față cu Manon. S-a sculat să plece. Am vrut să-l rețin, dar m-a oprit Manon, spunându-mi că omul acesta e nebun; mai

bine să se ducă.

Totuși, vorbele lui m-au tulburat. Îmi însemn astfel clipele când inima mea a simțit pornirea unei întoarceri spre bine, fiindcă acelor clipe le-am datorat mai târziu tăria mea în împrejurările cele mai nenorocite ale vieții. Mângâierile iubitei mele mi-au risipit într-o clipă mâhnirea pricinuită de această scenă. Ne-am dus înainte traiul nostru de dragoste și petreceri. Creșterea bogăției ne lega și mai strâns unul de altul; Venus și Fortuna m-au avut sclavi mai fericiți ca noi. O, zei! De ce să numim lumea un sălaș al durerilor, când în ea poți să guști cele mai dulci desfătări? Partea lor slabă este să trec, vai, prea repede! Dacă ar putea dura mereu ți-ai mai dori alte fericiri? Au avut și ale noastre soarta obișnuită, adică au durat puțin și au fost urmate de o amară căință.

Câștigasem la jocul de cărți sume atât de mari, încât mă gândeam să plasez undeva o parte din ele. Servitorii noștri, cu deosebire valetul meu și camerista lui Manon, față de care vorbeam fără teamă, știau ce norocoși fusesem. Camerista era o fetișcană frumușică; valetul se îndrăgostise de ea; aveau de-a face cu stăpâni tineri și îngăduitori, ușor de înșelat, după credința lor. Și-au făcut un plan și l-au îndeplinit întocmai, un plan atât de nefericit pentru noi, încât ne-a aruncat într-o stare de plâns, din care n-am mai putut să ne ridicăm niciodată.

Într-o seară domnul Lescaut ne oferise un supeu, așa că ne-am întors acasă după miezul nopții. Am strigat pe valet, a strigat-o și Manon pe cameristă; nu s-a ivit niciunul, nici altul. Ni s-a spus că n-au fost văzuți de pe la ceasurile 8, când încărcaseră într-o birjă câteva cufere și plecaseră, spunând că îndeplinesc o poruncă dată de mine. Am presimțit pe dată o parte din adevăr, dar bănuielile mi-au fost întrecute de ceea ce mi-a fost dat să văd intrând în casă. Broasca de la birou fusese forțată, toți banii luați, precum și hainele. Pe când mă gândeam, încremenit, la cele întâmplare, Manon veni fuga să mă înștiințeze că și în camerele ei au dat iama hoții. Năpasta ce ne cădea pe cap îmi păru atât de crudă, încât numai printr-o cumplită

sforțare m-am putut opri să nu încep să plâng și să țip. Teamă de a transmite și lui Manon disperarea mea m-a făcut să iau o înfățișare liniștită. I-am spus, glumind, că mă voi răzbuna eu pe vreun prost la hotelul „Transilvania”. Dar îmi păru atât de lovită de nenorocirea întâmplată, încât mai multă putere a avut tristețea ei să mă îndurereze pe mine decât bucuria mea prefăcută să-i aline ei mâhnirea.

— Suntem pierduți! suspină ea, cu lacrimi în ochi.

În zadar m-am silit să-i potolesc durerea cu mângâieri; plângeam și eu, trăgându-mi deznădejdea și spaima. Într-adevăr, eram cu totul ruinați, nu mai aveam nici măcar o cămașă. În cele din urmă, am trimis după domnul Lescaut. El m-a sfătuit să mă duc chiar atunci la locotenentul de poliție și la prim-magistratul militar al Parisului. M-am dus, dar a fost spre marea mea nenorocire; pe lângă că demersul meu și cele făcute în urmă de cei doi ofițeri de justiție n-au dat roadele dorite, dar în lipsa mea, Lescaut a avut timp să stea de vorbă cu soră-sa și să-i insuflă o hotărâre scârnavă. I-a vorbit despre domnul de G. M., un crai bătrân, care-și plătea plăcerile cu dărnicie; i-a jucat atât de viu pe dinaintea ochilor toate foloasele ce le-ar putea trage dacă s-ar lăsa în mâna lui, încât, amețită cum era de ghinionul nostru, s-a potrivit ușor la tot ce se străduia el să-i bage în cap. Acest onorabil târg s-a încheiat înaintea întoarcerii mele; întâlnirea fusese fixată pe a doua zi, după ce Lescaut l-ar fi înștiințat pe domnul de G. M... Pe Lescaut l-am găsit încă acasă, mă aștepta dar Manon se culcase și poruncise lacheului să-mi spună că are nevoie de odihnă și mă roagă s-o las singură în noaptea aceea. Lescaut a plecat după ce mi-a oferit câțiva pistoli; i-am primit.

Se făcuse aproape ceasul 4 când m-am culcat; dar am stat încă multă vreme treaz, căutând în minte noi mijloace de a-mi reface averea; am adormit atât de târziu, încât n-am putut să mă trezesc a doua zi decât pe la amiază. M-am sculat repede, ca să aflu cum se simte Manon; mi s-a spus că ieșise cu o oră înainte, împreună cu fratele ei, care venise să o ia într-un cupeu închiriat. Deși plimbarea această, în

tovărășia lui Lescaut, mi s-a părut cam suspectă, m-am silit totuși să-mi țin în frâu bănuielile. Trecură astfel câteva ore, pe care le-am petrecut citind. În cele din urmă, nemaiputând să-mi stăpânesc neliniștea, am început să mă plimb prin casă cu pași mari. În camera lui Manon am zărit o scrisoare pecetluită. Era pe adresa mea și scrisă de mâna ei. Am deschis-o cu un tremur de moarte. Iată ce cuprindea:

„Îți jur, scumpul meu cavaler, ca tu ești idolul inimii mele, că numai pe tine din lumea întreagă te pot iubi așa cum te iubesc. Dar vezi și tu, biet suflet scump, ce prostească virtute este fidelitatea în starea de plâns în care ne găsim. Crezi că te mai poți gândi la dezmierdări când îți lipsește pâinea? Foamea mi-ar juca într-o zi un renghi fatal: mi-aș putea da ultima suflare crezând că scot un suspin de dragoste. Te ador, biziue-te pe asta, dar lasă-mi mie câtva timp grija de a ne reface. Nenorocire celui care-mi va cădea în plasă! Pentru asta mă zbat, ca să-l fac bogat și fericit pe cavalerul meu! Fratele îți va da vești despre Manon a ta; îți va spune cât a plâns fiind nevoită să te părăsească.”

Am rămas, după citirea scrisorii, într-o stare greu de descris, căci nici chiar azi nu-mi dau seama ce simțăminte mi-au răscolit atunci inima. M-am aflat într-una din acele situații care nu putea fi asemuită cu niciuna din cele prin care trecusem. E imposibil de explicat altora, pentru că ei habar n-au de așa ceva; tu singur abia dacă poți descâlci asemenea lucruri; fiind unice în felul lor, nu se leagă în memorie cu altele și nu pot fi nici alăturate de alte simțăminte cunoscute. Totuși, de orice natură ar fi fost ale mele, cuprindeau laolaltă durere, ciudă, gelozie și rușine. Bine ar fi fost dacă n-ar fi cuprins și mai multă dragoste ca oricând!

„Mă iubește, bine, cred, îmi ziceam, că doar ar trebui să fie un monstru ca să mă urască... Pot să existe oare drepturi asupra unei inimi pe care eu să nu le fi dobândit? Ce-mi mai rămăsese să fac pentru ea, după toate jertfele mele? Totuși,

m-a părăsit, și nerecunoscătoarea se crede apărată de imputările mele spunându-mi că nu încetează de a mă iubi. Se teme că va suferi de foame. Dumnezeuule mare! Ce simțiri grosolane! Și ce urât răspunde la delicatețea mea! Nu m-am temut eu, care de bunăvoie mă expun foamei, lipsindu-mă de avere și de dulceața traiului din casa tatălui meu; eu, care am renunțat până și la strictul necesar, numai ca să-i satisfac ei capriciile și toanele! Mă adoră, zice ea. Dacă m-ai adora, ingrato, știi bine cui i-ai fi cerut sfaturi, sau cel puțin nu m-ai fi părăsit fără să-ți iei rămas bun! Pe mine să mă întrebi ce crudă durere poți simți când te desparți de ființa adorată! Ar fi trebuit să-mi pierd mințile ca să fac pasul ăsta de bunăvoie.”

Văicărelile mele au fost întrerupte de o vizită la care nu mă așteptam: vizita lui Lescaut.

— Călăule, i-am strigat scoțând sabia din teacă, unde e Manon? Ce-ai făcut cu ea?

Furia mea l-a înspăimântat. Mi-a răspuns cu blândețe că dacă astfel primesc eu pe omul care vine să-mi spună că mi-a făcut un mare serviciu, cel mai mare serviciu pe care putea să mi-l facă, atunci se retrage și nu-mi va mai pune piciorul în casă niciodată. Am alergat la ușă și am încuiat-o.

— Să nu-ți închipui, i-am spus întorcându-mă spre el, că am să mai fiu victima dumitale și ai să mă mai duci de nas cu povești. Apără-ți viață sau ajută-mă s-o găsesc pe Manon!

— Hei! Iute mai ești! a răspuns el. Doar de asta am și venit. Îți aduc vestea unei bucurii care nici nu-ți trece prin cap și pentru care vei recunoaște că-mi datorezi și mie ceva.

Am cerut să fiu lămurit pe loc. Mi-a povestit că Manon, neputând îndura teama că va cădea din nou în sărăcie și mai cu seamă gândul că va fi nevoită să se lipsească de caretă, îl rugase să o prezinte domnului de G. M., care trecea drept un bărbat foarte darnic. Șiretul s-a ferit să-mi spună că sfatul pornise de la el, că el însuși netezise surorii sale calea spre acel om.

— Am condus-o la el azi-dimineață, a urmat Lescaut. E un om de ispravă; a rămas încântat de Manon și a invitat-o

la țară, ca să-i țină tovărășie timp de câteva zile cât va sta el acolo. Eu, a adăugat Lescaut, am cuprins dintr-o ochire folosul pe care-l poți trage dumneata din cunoștința asta și, cu oarecare dibăcie, i-am dat a înțelege bătrânului că Manon suferise pagube nespuse de mari; m-am priceput să-i stimulez atât de bine dărnicia, încât a și scos, drept început, două sute de pistoli; i-am spus că e un dar frumos pentru prezent, dar că în viitor soră-mea va trebui să facă față la nevoi mult mai mari, căci își luase în sarcină grija unui frate al nostru mai mic, care ne rămăsese pe cap după moartea părinților, și, dacă o crede pe Manon vrednică de stima lui, n-are s-o lase să sufere pentru bietul copil, pe care ea îl privea ca pe o jumătate din ființa sa. Basmul meu l-a dat gata. Și-a luat îndatorirea să închirieze o casă comodă pentru dumneata și Manon, căci dumneata însuși ești bietul frățior orfan. A făgăduit să vă mobileze bine casa și să vă dea în fiecare lună patru sute de livre, mari și late, care, dacă socotesc bine, fac patru mii opt sute la sfârșitul unui an. Înainte de a pleca la țară, a dat ordin intendentului să caute casa și să pregătească totul până la întoarcerea lui. Atunci ai s-o vezi și dumneata pe Manon, care m-a însărcinat să te sărut de o mie de ori în locul ei și să te asigur că te iubește mai mult ca oricând.

M-am așezat pe scaun visând la bizara întorsătură a soartei. Mă aflu prins între simțăminte potrivnice și, ca urmare, într-o nesiguranță căreia era greu să-i pun capăt; am stat astfel multă vreme, fără să răspund nimic la întrebările cu care mă tot pisa. Din nou, în clipa aceea, onoarea și virtutea m-au făcut să am remușcări cumplite, iar ochii minții mi s-au îndreptat cu suspine către Amiens, către casa părintească, „Saint-Sulpice” și toate locurile unde dusesem un trai nevinovat. Ce distanță uriașă mă despărțea de viața aceea fericită! De-abia mai zăream mijind, undeva departe, o umbră plină de dorințe și de păreri de rău, care mă atrăgea, dar care era prea slabă ca să-mi impună și efortarea de a mă apropia.

„Prin ce fatalitate, îmi ziceam, am devenit un răufăcător?!

Dragostea e o pasiune nevinovată; cum de s-a schimbat pentru mine într-un izvor de nenorociri și de necinste? Cine m-a împiedicat să trăiesc în liniște și virtute cu iubita mea? De ce nu ne-am cununat înainte de a ne lăsa în voia dorințelor? Tatăl meu, care mă iubea cu atâta duioșie, n-ar fi consimțit oare la căsătorie dacă l-aș fi împresurat cu stăruințele mele legitime? A! tata ar fi îndrăgit-o și el pe iubita mea ca pe o copilă încântătoare, vrednică de a fi soția fiului său; aș fi trăit astăzi fericit, aș fi avut și dragostea lui Manon, și afecțiunea tatălui meu, și stima oamenilor cinstiți, și binefacerile averii, și cugetul împăcat. Nenorocită soartă! Ce rol mârșav mi se propune acum să joc! Cum? Să împart cu... Dar mai pot sta oare în cumpănă, când Manon a hotărât astfel, și când, dacă nu mă învoiesc, o pierd?

— Domnule Lescaut, am rostit închizând strâns pleoapele, ca pentru a îndepărta dureroasele cugetări, dacă scopul dumitale a fost să-mi faci un bine, primește mulțumirile mele. Ai fi putut să alegi o cale mai cinstită, dar târgul s-a încheiat, nu-i așa? Deci, să nu ne mai gândim decât la foloasele lui și la felul cum să ne îndeplinim planurile.

Lescaut, după furia mea de la început, urmată de lungă tăcere, nu mai știa ce să creadă și a fost încântat văzând că iau o altă hotărâre decât aceea de care pesemne se teme. Căci nu era de fel curajos, am avut dovezi depline despre asta mai târziu.

— Da, da, s-a grăbit el să-mi răspundă, ți-am făcut un strașnic serviciu, și ai să vezi că din treaba asta vom trage foloase mai mari decât te aștepti!

Am stat apoi să chibzuim în ce mod ne-am putea feri de bănuielele care l-ar cuprinde, cine știe cum, pe domnul de G. M. Când va vedea un „frățior” mai mare și mai în vârstă decât și-l închipuise. N-am găsit altă soluție decât să iau o mutră prostuță, de provincial, să-l fac să creadă că mă pregătesc de intrare în tagma bisericească și că, pentru asta, mă duc la colegiu în fiecare zi. Tot împreună am hotărât ca atunci când mă voi duce să-l salut, să mă îmbrac cât mai

sărăcăcios.

G. M. s-a întors în oraș peste trei-patru zile și a condus-o el însuși pe Manon în casa pe care intendentul avusese grijă să i-o pregătească. Ea a înștiințat îndată despre întoarcerea ei pe Lescaut, acesta m-a înștiințat la rândul lui pe mine și împreună ne-am dus să o vedem. Babalăcul îndrăgostit nu era acasă.

Cu toate că mă plecasem cu resemnare în fața voinței ei, în clipa revederii nu mi-am putut stăpâni zvâcnetul inimii. I-am părut trist și moleșit. Bucuria că o revăd nu putea birui durerea că mă înșelase; ea, dimpotrivă, plutea de fericire că mă vede. M-a muștrat pentru răceala mea; nu m-am putut opri să n-o numesc perfidă, necredincioasă, și-mi însoțeam vorbele cu oftaturi adânci. A încercat mai întâi să glumească, făcându-mă prost, dar văzând că privirile mi se ațintesc cu aceeași tristețe asupra ei și înțelegând greutatea cu care înduram o schimbare atât de potrivnică firii și dorințelor mele, a trecut în camera de alături. O clipă mai târziu m-am dus și eu după ea. Am găsit-o scăldată în lacrimi; am întrebat-o din ce pricină plânge.

— Nu-i greu de înțeles, mi-a răspuns ea; cum vrei să trăiesc dacă vederea mea nu-ți mai aduce pe față decât durere și încruntare? O oră întreagă de când ești aici, și nu m-ai dezmierdat de loc, iar mângâierile mele le-ai primit cu măreția unui sultan în harem.

— Ascultă, Manon, i-am spus, îmbrățișând-o, nu pot să-ți ascund că inima mi-e îndurerată de moarte. Nu mai stau să vorbesc acum de neliniștea ce mi-a iscat-o fuga ta, nici de cruzimea ce-ai avut-o să mă părăsești fără un cuvânt de mângâiere, după ce ți-ai petrecut noaptea singură. Farmecul ființei tale m-ar face să uit și mai multe încă. Dar crezi oare că pot să mă gândesc fără suspine și fără lacrimi – vărsai chiar atunci câteva – la trista, la nenorocita viață pe care vrei să o duc în casa asta? Să lăsăm deoparte originea și onoarea mea; atât de slabe motive nu se pot lua la întrecere cu o dragoste ca aceea pe care o nutresc față de tine. Dar nu-ți închipui oare cum geme, cum suferă dragostea aceasta atât

de rău răsplătită, tratată cu atâta cruzime de o iubită aspră și nerecunoscătoare?

Manon m-a întrerupt:

— Vreau să-ți spun, cavaliere, să nu mă mai chinuiești degeaba cu învinuiri care, atunci când vin de la tine, îmi strâpung inima. Văd ce te jignește. Sperasem că vei încuviința planul prin care am fi putut să ne restabilim puțin averea; și tocmai ca să te cruț am pornit la îndeplinirea lui fără să te fac părtaș; dar renunț la acest plan dacă tu nu-l aprobi.

A adăugat că nu cerea decât puțină bunăvoință pentru restul zilei aceleia, că promise de la bătrânul ei adorator două sute de pistoli, dar aștepta să-i mai aducă seara un colier de perle, împreună cu alte giuvaere, precum și o jumătate din pensiunea anuală ce-i făgăduise.

— Lasă-mă numai atâta vreme cât să-mi primesc darurile, a spus ea; îți jur că nu poate să se laude cu nicio favoare din parte-mi, căci l-am tot amânat până la întoarcerea în Paris. E adevărat că mi-a sărutat mâinile mai mult de un milion de ori; e drept, așadar, să plătească plăcerea asta, și nu va fi prea scump plătită cu cinci sau șase sute de mii de franci dacă te gândești la bogățiile lui și la vârsta pe care-o are!

Hotărârea ei de a-l părăsi pe de G. M. mi-a făcut mai multă plăcere decât nădejdea în cele cinci mii de livre. Am putut să-mi dau seama atunci că nu-mi pierdusem cu totul simțul onoarei, deoarece eram din cale-afară de mulțumit să ies din mocirla acestei ticăloșii. Eram însă născut pentru bucurii scurte și pentru dureri de lungă durată. Soarta nu mă izbăvea de căderea într-o prăpastie decât pentru a mă arunca în alta. După ce i-am arătat lui Manon, prin mii de dezmierdări, cât mă simțeam de fericit de faptul că-și schimbase planul, i-am spus că trebuie să-l înștiințăm și pe domnul Lescaut și să hotărâm împreună ce vom face. Acesta a cântit la început, dar cele patru sau cinci mii de livre în bani peșin l-au făcut, până la urmă, să fie de acord cu noi. Am hotărât să luăm cu toții masa de seară cu domnul de G. M.

Și asta din două pricini: întâia, pentru plăcerea unei scene nostime, în care eu voi avea rolul unui școlar, frate cu Manon; cealaltă, ca să împiedicăm pe berbantul bătrân de a-și lua prea tare vânt față de iubita mea, în virtutea dreptului pe care credea că și l-a cucerit plătind înainte cu atâta dărnicie. Eu și cu Lescaut trebuia să ne retragem în clipa când el va voi să treacă în dormitor, unde socotea să-și petreacă noaptea; Manon mi-a făgăduit însă că și-o va petrece cu mine, părăsind casa în loc să se ducă după el. Lescaut se însărcina să țină gata în poartă o caretă. La ceasul hotărât pentru supeu își făcu apariția și domnul de G. M.; Lescaut și soră-sa l-au primit în sufragerie. Cel dintâi compliment al bătrânului a fost să ofere frumoasei lui un colier, brățări și cercei cu mărgăritare, podoabe care prețuiau cel puțin o mie de taleri. După asta, i-a numărat suma de două mii patru sute de livre în frumoși ludovici de aur: jumătate din pensiunea pe un an. Și-a presărat darul cu câteva floricele galante, în stilul vechi de curte. Manon n-a putut să-i refuze câteva sărutări; prin asta își cucerea mai vârtos dreptul asupra banilor ce i se înmănau. Stam la ușă și ciuleam urechea, așteptând ca Lescaut să mă cheme înăuntru. După ce Manon și-a strâns giuvaerurile și banii, Lescaut m-a luat de mână și, ducându-mă până în fața domnului de G. M. mi-a poruncit să fac o reverență. Am făcut două sau trei, ploconindu-mă până la pământ.

— Scuzați, domnule, i-a spus Lescaut, nu-i decât un copil neștiutor. După cum vedeți, n-a căpătat aici pe departe deprinderi pariziene, dar tragem nădejdea să-l dăm pe brazdă. Și, întorcându-se către mine, a adăugat: Vei avea onoarea să-l întâlnești deseori aici pe domnul, încearcă să-l iei drept model.

Bătrânul amarez părea că se uită la mine cu plăcere. M-a mângâiat pe obraji cu două trei palmute, spunându-mi că sunt băiat frumos, dar să umblu cu ochii în patru prin Paris, unde tinerii sunt ușor târați spre desfrâu. Lescaut l-a asigurat că eram din fire grozav de cuminte, că nu doream decât să mă fac popă și că cea mai mare plăcere a mea era să

meșteresc bisericuțe.

— Seamănă cu Manon, a mai spus bătrânul apucându-mă de bărbie.

Am răspuns râzând ca un nerod:

— Păi da, domnule, că doar carnea mea și a ei se ating de aproape; d-aia o și iubesc pe soră-mea, Manon, ca și cum eu aș fi ea...

— L-ați auzit? a spus bătrânul către Lescaut. Are ceva în cap băiatul. Păcat că nu s-a frecat mai mult cu oamenii.

— Da' ce, domnule, i-am dat eu înainte cu vorba, parcă n-am văzut cu destui oameni și la noi, la biserică, mai proști decât mine? Cred că și la Paris oi găsi din ăștia cu duiumul.

— Ia te uită, s-a mirat bătrânul, știi că pentru un flăcăiaș din provincie se pricepe de minune să le zică?!

Conversația noastră a continuat pe aceeași strună în tot timpul supeului. De câteva ori Manon, șăgalnică de felul ei, a fost gata să dea drumul unor hohote de râs și să strice totul. Am adus vorba, pe când mâncam, de pățaniile unui craidon înșelat, și astfel i-am istorisit propria lui poveste, prevestindu-i soarta care-l amenința. Lescaut și Manon tremurau ascultându-mă, mai ales când am început să descriu și cum arăta bătrânul acela; era întocmai portretul celui de față, dar amorul propriu l-a împiedicat să se recunoască; la sfârșit am zugrăvit cu atâta dibăcie ultimele trăsături ale celui craidon, încât el însuși l-a găsit caraghios. Veți vedea îndată că nu fără temei lungesc vorba asupra acestei scene ridicole.

În sfârșit, fiindcă venise ora culcării, el pomeni ceva de dragostea și de nerăbdarea lui. Atunci, eu și Lescaut ne-am retras. Un servitor l-a condus pe bătrân în camera de dormit, în timpul acesta, Manon, pretextând o nevoie, a ieșit afară și a dat fuga la poartă, unde ne opriserăm noi. Careta, care aștepta cu trei-patru case mai jos, a înaintat și ne-a luat. Ne-am depărtat de cartierul acela într-o clipă.

Deși în ochii mei fapta aceasta era o adevărată pungășie, nu mi-o reproșam, totuși, ca fiind cea mai necinstită; mai mult mă muștrase cugetul pentru banii ce-i câștigasem la

joc. Dar am profitat tot atât de puțin de amândouă, și tocmai cea mai ușoară din aceste două fapte rele a fost cel mai aspru pedepsită. Domnul de G. M. n-a întârziat să-și dea seama că-l trăsesem pe sfoară. Nu știu dacă a făcut, chiar în acea seară, vreun demers ca să ne găsească; dar a avut destulă trecere ca să nu piardă mult timp bătând pe la uși, iar noi, – destulă nechibzuință bizuindu-ne pe întinderea Parisului și pe depărtarea dintre cartierul nostru și al lui. Nu numai că a fost curând informat unde locuiam și în ce situație ne găseam, dar a aflat și cine eram eu, viața pe care o dusesem la Paris, vechea legătură a lui Manon cu de B. și cum îl înșelase ea; într-un cuvânt a aflat toate părțile scandaloase ale vieții noastre.

Ca urmare, s-a hotărât să intervină ca să fim băgați la arest și tratați nu atât ca niște criminali, cât drept cei mai mari desfrânați.

Eram încă în pat când un subofițer de poliție a intrat în camera noastră cu o jumătate de duzină de guarzi. Au pus mâna mai întâi pe banii noștri, mai bine zis ai lui G. M., apoi ne-au silit să ne sculăm, în mare grabă, și ne-au dus la poartă, unde așteptau două carete; într-una din ele a fost urcată biata Manon, luată fără nicio explicație, cu cealaltă m-au dus pe mine la „Saint-Lazare”.

Numai dacă ai trecut prin astfel de nenorociri poți ști în ce disperare te aruncă! Asprii guarzi nu-mi dăduseră voie nici să o sărut pe Manon, nici să-i spun vreo vorbă. Multă vreme n-am putut să aflu unde au dus-o! De fapt a fost o fericire că n-am știut de la început; o catastrofă atât de groaznică m-ar fi făcut să-mi pierd mințile, poate și viața.

Nefericita mea Manon mi-a fost răpită astfel de sub ochi și dusă într-un loc pe care mi-e groază să-l numesc. Ce soartă pentru o făptură atât de fermecătoare, căreia i s-ar fi convenit cel dintâi tron din lume dacă toți oamenii ar fi privit-o cu ochii mei și ar fi avut inima mea. Nu s-au purtat sălbatic cu dânsa, dar a fost închisă singură într-o celulă și condamnată să execute în fiecare zi o câtime anumită de muncă, aceasta fiind o condiție ca să-și poată câpăta hrana; cine știe ce

mâncări dezgustătoare! N-am aflat acest amănunt decât mult timp în urmă, după ce eu însumi am suferit câteva luni o aspră și plictisitoare pedeapsă. Deoarece guarzii n-au numit locul unde mă duceau, mi-am cunoscut soarta abia când am ajuns la „Saint-Lazare”. Aș fi ales mai degrabă moartea în acea clipă decât prăpastia în care mă simțem căzând. Îmi făcusem o părere groaznică despre acea casă. Spaima mi s-a mărit și mai mult când, la intrare, paznicii m-au mai cercetat încă o dată, ca să se asigure că nu mi-a rămas vreo armă sau vreun alt mijloc de apărare. Starețul s-a ivit de îndată: fusese înștiințat de sosirea mea și m-a salutat cu multă blândețe.

— Părinte, i-am spus, fără umiliri! Decât să sufăr vreuna, mai bine îmi iau viața de o mie de ori.

— Nu, nu, domnule, mi-a răspuns el, poartă-te și dumneata bine și o să fim mulțumiți unul de altul.

M-a poftit să mă urc într-o cameră de sus; l-am urmat fără cârtire. Guarzii ne-au însoțit până la ușă; starețul a intrat cu mine și le-a făcut semn să plece.

— Cum văd, sunt prizonierul dumneavoastră, i-am zis. Ei bine, părinte, ce aveți de gând cu mine?

S-a arătat încântat că devenisem mai rezonabil și mi-a spus că datoria lui era să-mi insufle dragostea de virtute și de religie, iar a mea, să dau ascultare sfaturilor și îndemnurilor lui; numai să vreau să-i întorc cât de cât atențiile ce le va avea pentru mine, și voi găsi destulă plăcere în singurătatea mea.

— A, plăcerel... am suspinat. Nu știți, părinte, că mie numai un singur lucru poate să-mi mai facă plăcere?

— Ba știu, a răspuns el. Dar trag nădejde că înclinarea dumitale se va schimba.

Vorbele acestea m-au făcut să înțeleg că îmi cunoștea faptele, și poate și numele. L-am rugat să mă lămurească. Mi-a spus că, bineînțeles, era informat despre toate.

Pentru mine aceasta a fost cea mai aspră dintre toate pedepsele. M-am pornit pe plâns; am vărsat un râu de lacrimi, dând toate semnele celei mai cumplite disperări. Nu

izbuteam să îndur umilirea că voi ajunge de pomină printre cunoștințele mele, că voi fi rușinea familiei. Am trăit opt zile în cea mai cumplită descurajare, fără să pot să ascult pe nimeni, fără să mă gândesc la altceva decât la ocara abătută asupra-mi. Nici gândul la Manon nu-mi mai putea spori o durere atât de mare; păstram amintirea ei în minte, dar numai ca un sirnțământ care precedase această nouă suferință; stăpână peste sufletul meu era acum rușinea, care-mi zăpăcea mințile.

Puține persoane cunosc forța acestor neobișnuite porniri ale inimii. Îndeobște, oamenii sunt supuși numai la patru sau cinci pasiuni, în cercul cărora își trăiesc viața și la care se reduc toate frământările lor. Luați-le iubirea și ura, plăcerea și durerea, speranța și teama, și ei nu vor mai simți nimic. Dar firile mai sensibile pot fi mișcate în mii de feluri. S-ar părea că acești oameni au mai mult de cinci simțuri, că pot primi idei și senzații care depășesc marginile obișnuite ale naturii; și fiindcă au conștiința grandorii care-i înalță deasupra a tot ce-i vulgar, de nimic altceva nu sunt mai mândri. Iată pricina pentru care ei îndură atât de greu disprețul și batjocura, iată de ce rușinea este pentru ei un simțământ din cele mai violente.

Sufeream de această tristă superioritate la „Saint-Lazare”. Tristețea mea i-a părut starețului atât de copleșitoare, încât, temându-se de urmări, a crezut de datoria lui să-mi arate multă blândețe și îngăduință. Mă vizita de două și de trei ori pe zi; mă lua adesea cu el, să dăm o raită prin grădină; mereu plin de zel, îmi dădea îndemnuri și sfaturi numai spre binele meu. Îl primeam cu supunere blândă, îi arătam recunoștință, iar el trăgea nădejde că mă va converti.

— Ești din fire atât de blajin, și de binevoitor, mi-a spus el într-o zi, încât nu pot înțelege greșelile de care ești învinuit. Două lucruri mă miră: primul, cum înzestrat cu atât de frumoase calități, te-ai putut deda desfrâului, iar celălalt, care mă uimește și mai mult, cum poți asculta cu atâta voie bună sfaturile și învățăturile mele după ce ai trăit atâta vreme în dezmăț. Dacă e pocăință, atunci ești un luminos

exemplu de marea îndurare a cerului; dacă e bunătațe firească, atunci caracterul dumitale e minunat și mă face să sper că nu va fi nevoie să te ținem prea mult aici până să te aducem pe făgașul unei vieți cinstitute și ordonate.

Am fost încântat văzând că arc o părere atât de bună despre mine. M-am hotărât să i-o întăresc și mai mult printr-o purtare care să-l mulțumească pe deplin, încredințat fiind că era mojlocul cel mai sigur ca să-mi scurtez timpul de arest. I-am cerut cărți; m-a lăsat să aleg ce voiam și a rămas mirat văzând că mă hotărâsc pentru autori serioși. M-am prefăcut că-i studiez cu cea mai mare râvnă; în felul acesta clădeam starețului, cu orice prilej, dovezi de schimbarea mea, așa cum dorea el.

Adevărul e că această schimbare nu era decât aparentă. Trebuie să mărturisesc că am jucat la „Saint-Lazare” rolul unui ipocrit. În loc să studiez, când rămâneam singur, îmi treceam vremea gemând și tânguindu-mă de vrăjmășia soartei; blestemam închisoarea și tirania care mă țineau acolo. Când mi-am mai scuturat puțin deznădejdea în care mă azvârlise rușinea, am căzut iarăși în gheare suferințelor dragostei. Lipsa lui Manon, faptul că nu știam nimic despre ea, teama că poate n-o voi mai vedea niciodată erau singurele puncte în jurul cărora se învârteau tristețile mele meditații. Mi-o imaginam în brațele lui de G. M.; gândul acesta l-am avut de la început, căci, departe de a bănuir că și ea a fost supusă aceleiași pedepse ca și mine, eram sigur că m-a înlăturat numai ca să o poată el iubi în liniște. Astfel îmi treceam zilele și nopțile, care îmi păreau că durează o eternitate; nu speram să scap decât prin prefăcătorie; observam cu atenție fața starețului în timp ce-mi vorbea, ca să înțeleg ce gândește el despre mine; devenise un obiect de studiu, străduindu-mă în același timp să-i plac, socotindu-l arbitrul destinului meu. Mi-a fost ușor să recunosc că-mi era cu totul binevoitor și nu m-am mai îndoit că va fi bucuros să-mi facă un serviciu.

Într-o zi mi-am luat îndrăzneala să-l întreb dacă eliberarea mea atârână de el. Mi-a răspuns că stăpân absolut

nu era, dar avea nădejde că, pe mărturia lui, domnul de G. M., la a cărei cerere mă arestase locotenentul-general de poliție, va consimți să mi se redea libertatea.

— Pot oare să sper, am urmat încetișor, că aceste două luni de arest ce le-am îndurat îi vor părea o ispășire îndestulătoare?

Mi-a făgăduit să-i vorbească, dacă așa doream. L-am rugat stăruitor să-mi facă acest bine. Două zile în urmă m-a înștiințat că de G. M. a fost atât de mișcat de vorbele lui bune despre mine, încât nu numai că părea înclinat să mă lase să văd din nou lumina zilei, dar arătase chiar dorința să mă cunoască mai îndeaproape, gândindu-se să vină la închisoare să mă vadă.

Deși prezența lui nu putea să-mi fie plăcută, am primit totuși vestea ca un semn că intrasem pe calea libertății.

A venit, într-adevăr, la „Saint-Lazare”. Mi s-a părut mai impunător și mai puțin prost decât acasă la Manon. Mi-a ținut un logos cu tâlc asupra urâtei mele purtări. A adăugat, pesemne ca să-și justifice propriul său dezmăț, că tot omul are slăbiciuni și că îi este îngăduit să-și procure unele plăceri pe care trupul le cere, dar că potlogăriile și minciuna mișelnică, nu merită decât pedeapsă. Îl ascultam cu o mutră supusă care părea a-l mulțumi; nu m-am arătat jignit nici măcar la auzul câtorva glume batjocoritoare pe care le-a făcut pe seama frăției mele cu Lescaut și cu Manon și pe seama „biseriцуțelor” pe care trebuia să le fi meșterit în număr destul de mare la „Saint-Lazare”, de vreme ce găseam atâta plăcere în această „pioasă” îndeletnicire. Dar totodată i-a scăpat din gură, spre nefericirea lui și a mea, că și Manon o fi făcut câteva bisericuțe frumușele la „Hôpital”. Cu toate că numele acestei închisori de femei m-a cutremurat de groază, am mai avut puterea să-l rog cu blândețe pe de G. M. să mă lămurească totuși despre ce e vorba.

— Hei, da, a răspuns el, de două luni învață regulile cumineniei acolo, la „Hôpital” și-i doresc să fi tras tot atâta folos cât și dumneata aici, la „Saint-Lazare”.

De-aș fi fost amenințat cu închisoarea pe viață sau chiar

moartea de s-ar fi ivit înainte-mi, nu mi-aș fi putut stăpâni furia la auzul îngrozitoare vești. M-am aruncat asupra lui de G. M. cu o turbare de nebun, încât mi-am pierdut dintr-o dată jumătate din putere. Mi-a mai rămas însă destulă ca să-l trântesc pe nemernic jos și să-l apuc de beregată. L-aș fi gătuît dacă zgomotul căderii și câteva țipete ascuțite pe care abia a putut să le scoată n-ar fi atras în cameră pe stareț și câțiva călugări, care l-au scăpat din mâinile mele. Eu însumi îmi pierdusem puterea și abia îmi mai trăgeam sufletul.

— O, Dumnezeu!... am gemut printre suspine. Dreptate cerească! Și eu mai trăiesc încă după asemenea mârșăvie?

Am vrut să mă arunc din nou asupra barbarului care-mi dăduse o lovitură de moarte. Cei de față m-au oprit. Disperarea mea, țipetele și plânsetele întreceau orice închipuire. Mă zbăteam ca un neom, încât toți cei de față se priveau unii pe alții cu tot atâta groază cât și mirare. Domnul de G. M. își îndreptă în acest timp peruca și cravata și, plin de ciudă că fusese maltratat în felul acesta, porunci starețului să mă țină mai din scurt și să-mi aplice toate pedepsele care făcuseră faima casei „Saint-Lazare”.

— Nu, domnule, i-a spus starețul, nu ne purtăm în felul acesta cu tinerii de familie ca domnul cavalier. Mai ales că de obicei e blând și supus; aproape nu-mi vine să cred că a sărit la bătaie fără pricini îndreptățite.

Răspunsul l-a descumpănit cu totul pe domnul de G. M. A plecat amenințând că va pune pe stareț cu botul pe labe, și pe mine, și pe toți cei care ar mai îndrăzni să-i stea împotrivă.

Starețul a poruncit călugărilor să-l conducă, iar el a rămas cu mine. M-a rugat stăruitor să-i istorisesc ce se întâmplase.

— Ah, părinte, i-am spus, plângând într-una, ca un copil, închipuiți-vă cruzimea cea mai cumplită, imaginați-vă barbaria cea mai josnică; aceasta e fapta pe care nemernicul de G. M. a avut lașitatea s-o înfăptuiască. Ah, mi-a străpuns inima! N-am să-mi mai viu în fire niciodată... Vreau să vă povestesc tot, am adăugat, hohotind mereu de plâns.

Sunteți un om bun, sunt sigur că vă va fi milă de mine.

I-am povestit pe scurt povestea dragostei vechi și de neînvins ce mă lega de Manon, i-am descris situația înfloritoare în care ne aflam înainte de a fi fost despuiți de propriii noștri servitori, i-am spus ce propuneri îi făcuse de G. M. iubitei mele, cum s-a încheiat târgul și felul în care a fost rupt. E drept că am înfățișat totul în felul cel mai favorabil nouă.

— Iată, am urmat, de unde se trage râvna depusă de domnul de G. M. pentru convertirea mea. Cu trecerea de care se bucură, m-a putut închide aici dintr-o simplă dorință de răzbunare. L-aș ierta, părinte, dar asta nu-i tot: a arestat-o și pe ea, scumpa jumătate a ființei mele, da, a avut cruzimea asta, i-a făcut rușinea să o închidă la „Hôpital”, și a mai avut nerușinarea să-mi dea vestea el însuși, adineauri. La „Hôpital”, părinte! O, cerule, fermecătoarea mea iubită, domnița mea, vârată la „Hôpital” ca cea mai mârșavă femeie pierdută! Putea-voi găsi destulă tărie ca să nu mor de rușine și de durere?

Văzându-mă în așa hal de suferință, bunul stareț se strădui să mi-o aline. Mi-a spus că aventura mea o cunoaște însă sub o altă față de cum i-o povestisem eu; e adevărat, știa că duc o viață dezordonată, dar își închipuise că domnul de G. M. se interesa de mine numai din stimă și prietenie pentru familia mea; lămuririle pe care i le dăduse la asta se refereau; dar ceea ce afla acum de la mine schimba mult lucrurile: și nu se îndoia că raportul amănunțit pe care se gândește să-l facă domnului locotenent-general de poliție va contribui la eliberarea mea. M-a întrebat apoi de ce n-am încercat să-mi vestesc familia, de vreme ce ea n-a contribuit cu niciun fel la închiderea mea. I-am răspuns că tăcusem de teama durerii pe care i-aș fi pricinuit-o tatii și mai ales de rușinea pe care aș fi simțit-o eu însumi. În cele din urmă mi-a făgăduit să se ducă de îndată la locotenentul-general de poliție.

— Bine-ar fi, a adăugat el, să pot preîntâmpina răul pe care sunt sigur că ți-l va face domnul de G. M. care a ieșit de

aici destul de furios și care, pe deasupra, mai e și destul de puternic ca să se facă temut.

Am așteptat întoarcerea starețului zbuciumându-mă ca un nenorocit în ajunul sentinței. Era un chin de nedescris pentru mine să mi-o închipui pe Manon la „Hôpital”. În afară de urâta faimă a acestei pușcării, nici nu știam măcar cum era tratată; amintirea unor amănunte auzite despre acea casă a groazei făcea să-mi sporească în fiecare clipă furia. Eram atât de hotărât să alerg în ajutorul iubitei mele, cu orice risc și prin orice mijloace, încât aș fi fost gata să dau și foc dacă altfel n-aș fi putut ieși.

Am stat așadar să chibzuiesc pe ce cale să apuc în cazul când locotenentul-general de poliție mă va mai ține închis împotriva voinței mele. Mi-am pus mintea la încercare; am luat la rând toate posibilitățile, dar n-am găsit nimic care să-mi asigure o evadare fără primejdii și m-am temut că, după o încercare neizbutită, mă vor ține și mai strâns închis. Aveam câțiva prieteni de la care aș fi putut nădăjdui un ajutor, dar prin ce mijloc să le aduc la cunoștință situația mea? În cele din urmă m-am oprit asupra unui plan pe care-l crezui destul de dibaci ca să izbutesc; l-am lăsat deocamdată deoparte, ca să-l întocmesc și mai amănunțit după întoarcerea starețului, în cazul când demersul acestuia va fi fost zadarnic.

Starețul s-a întors curând. Nu i-am zărit însă pe față nici urmă din bucuria care însoțește o veste bună.

— I-am vorbit domnului locotenent-general de poliție, mi-a spus el, dar am ajuns prea târziu. Domnul de G. M., cum a plecat de aici, s-a dus glonț la el și i-a împuiat capul cu atâtea lucruri urâte despre dumneata, încât acesta tocmai se pregătea să-mi trimită noi ordine, ca să te țin și mai strâns. Îndată însă ce i-am făcut cunoscut cum stau lucrurile, mi-a părut mult mai îmblânzit; a râs puțin de neînfrânarea acelui moșulică de G. M., apoi mi-a spus că e nevoit totuși să-i dea satisfacție, așa că șase luni tot trebuie să mai stai aici, mai ales că, a adăugat el, șederea la noi nu poate decât să-ți folosească. Mi-a dat în grijă să fii bine tratat

și te asigur că din partea mea nu vei avea de ce să te plângi.

Istorisirea blajinului stareț a fost destul de lungă ca să-mi lase timp să mă gândesc. Mi-am dat seama că-mi voi pune în primejdie planul dacă m-aș arăta prea grăbit să-mi recapăt libertatea. I-am spus, dimpotrivă, că deoarece trebuie să mai rămân, simt o dulce mângâiere având măcar stima lui. Păstrându-mi cumpătul, l-am rugat apoi să-mi facă un serviciu, fără însemnătate pentru nimeni, dar care m-ar liniști mult, și anume, să înștiințeze pe un prieten al meu, un preot sfânt, care locuia la „Saint-Sulpice” că mă aflu la „Saint-Lazare” și să-mi îngăduie să primesc din când în când vizita lui.

Era vorba de amicul meu Tiberge; nu doar că așteptam de la el ajutorul trebuincios eliberării mele, dar avea să pună și el umărul, fără ca măcar să-și dea seama ce face. Într-un cuvânt, iată care era planul meu: voiam să-i scriu lui Lescaut și să-l însărcinez pe el și pe prietenii noștri comuni să mă scoată din închisoare. Primul hop mai greu de trecut era ca scrisoarea să ajungă în mâna lui Lescaut; serviciul acesta trebuia să mi-l facă Tiberge. Dar fiindcă el știa că acesta era fratele iubitei mele, m-am temut că nu va voi să primească însărcinarea. Atunci iată ce m-am gândit: să închid plicul către Lescaut într-un alt plic adresat unui prieten de încredere, pe care să-l rog să-l ducă repede pe cel dintâi la adresă; trebuia neapărat să dau ochii cu Lescaut, pentru a hotărî împreună ce măsuri aveam de luat; îi scriam astfel să vină la „Saint-Lazare” și să ceară voie să mă vadă dându-se drept fratele meu mai mare, anume sosit la Paris pentru a afla ce mi s-a întâmplat. Starețul l-a înștiințat deci pe Tiberge că doream să-i vorbesc. Credinciosul meu prieten nu mă pierduse cu totul din vedere, aflase despre aventura mea, știa că eram la „Saint-Lazare” și poate că nu-i părea rău de năpasta care mă lovise, crezând că ea mă va aduce pe calea cea dreaptă. A venit numaidecât la mine.

Convorbirea noastră a fost cât se poate de prietenoasă. Tiberge ținea să-mi cunoască gândurile; i-am deschis larg inima, tăinuindu-i numai planul fugii mele.

— Nu vreau, scumpul meu prieten, i-am spus, să par în ochii tăi ceea ce nu sunt! Dacă nădăjduiai să găsești aici un om cumințit, cu dorințele potolite, un ușuratic trezit de pedepsele cerului, într-un cuvânt, o inimă eliberată din lanțurile dragostei, vindecată de farmecele lui Manon, te înșeli. Mă găsești tot așa cum m-ai lăsat acum patru luni; tot atât de îndrăgostit și la fel de nefericit din pricina acestei iubiri fatale, în care îmi caut fără odihnă fericirea.

Mi-a răspuns că mărturisirea aceasta mă face de neiertat, că și alții păcătuiau, amăgiți și îmbătați de falsa fericire a viciului până într-atât, că ajungeau să-l prefere virtuții, dar pe ei, cel puțin, îi târau nălucirile fericirii râvnite, erau victime ale aparenței, în timp ce mie femeia iubită nu-mi aduce decât păcat și năpastă, așa că, dacă vreau cu tot dinadinsul să alunec în prăpastia nenorocirii și a crimei, el vede în asta o contrazicere între idei și purtări care nu face cinste judecății melc.

— Tiberge, i-am spus, ce ușor poți să învingi când atacurile rămân fără împotrivire. Lasă-mă să-ți argumentez la rândul meu. Poți pretinde că virtutea e scutită de suferințe, de piedici și de neliniște? Ce nume dai atunci închisorilor, crucificărilor, supliciilor tiranilor? Ai să repeți, ca misticii, că tot ce chinuiește trupul devine o fericire pentru suflet? N-ai îndrăzni, e un paradox fără noimă! Fericirea pe care mi-o arăți e deci amestecată cu mii de suferințe, sau, mai precis, nu-i decât un păienjeniș de nenorociri, prin care te silești să răzbați la lumină. Dar dacă imaginația te face să găsești plăcere tocmai în aceste rele, dat fiind că ele te pot duce la ținta dorită, de ce vezi la mine contrazicere și nebunie într-o înclinare asemănătoare? O iubesc pe Manon, și cu prețul a mii de suferințe tind să trăiesc fericit și liniștit lângă ea. Calea pe care merg e plină de necazuri, dar speranța de a ajunge la liman împrășteie durerea. Și află că m-aș socoti despăgubit de toate supărările prin care trec dac-ar fi să petrec numai o singură clipă lângă iubita mea. Totul mi se pare așadar la fel și dinspre partea ta, și dinspre a mea, sau, dacă-i vorba de vreo

deosebire, apoi ea vine în sprijinul meu, căci fericirea pe care eu o caut e la doi pași de mine; pe când cealaltă e tare depărtată. A mea e de aceeași natură cu suferința, adică o poate simți și trupul, pe când cealaltă e necunoscută, sigură numai prin puterea credinței.

Auzindu-mă cum judec, Tiberge s-a arătat, pur și simplu, îngrozit. Dându-se doi pași îndărăt, mi-a spus, încruntându-se, că vorbele mele nu numai că jigneau bunul-simț, dar alcătuiău o judecată plină de nelegiuire și necredință.

— Căci, a adăugat el, compararea țintei suferințelor tale cu aceea propovăduită de religie este o idee din cele mai ușuratece și mai monstruoase.

— Mărturisesc, i-am răspuns, că nu e justă, dar bagă de seamă că nu asupra ei se îndreaptă raționamentul meu. Am urmărit să explic ceea ce tu privești ca o contradicție în stăruința mea pentru o iubire nefericită și cred că am dovedit perfect că, dacă în adevăr așa este, nici tu n-ai putea să scapi mai mult decât mine de această contradicție. Numai din unghiul acesta de vedere am arătat că lucrurile se aseamănă, și-mi susțin părerea. Îmi vei răspunde că scopul final al virtuții este infinit superior celui al dragostei. Cine ar spune că nu-i așa? Dar parcă despre asta e vorba? Sau despre puterea ce o au și una, și alta de a ne face să îndurăm suferințele? Să judecăm acum lucrurile după urmări. Câți dezertori poți număra de pe tărâmul sever al virtuții și câți de pe acela al dragostei? Îmi vei răspunde că suferințele întâlnite pe calea binelui nu sunt de neînlăturat și nici necesare, că astăzi nu mai există tirani și crucificări, că sumedenie de oameni virtuoși duc o viață bună și liniștită. Ți voi răspunde atunci că sunt și iubiri pașnice și norocoase, și iată și un argument care vine cu tărie în sprijinul meu, anume că amorul, deși te înșală adesea, cel puțin nu-ți făgăduiește decât satisfacții și bucurii, pe când religia pretinde practici triste și umilitoare. Nu te înspăimânta, am adăugat, văzându-l că se întunecă de mâhnire. Singurul lucru pe care vreau să-l scot la lumină e acesta: ca să

dezgusti o inimă de dragoste, cea mai proastă metodă este să defăimezi plăcerile și să-i făgăduiești fericirea pe calea virtuții. Așa cum suntem făcuți noi, oamenii, un lucru e sigur: fericirea noastră stă în plăcere; desfid pe oricine ar afirma contrariul. Iar inima nu are nevoie să se întrebe prea mult ca să-și dea seama că dintre toate plăcerile, cele mai dulci sunt cele ale dragostei. Inima își dă curând seama că e înșelată când i se făgăduiesc lucruri mai pline de farmec decât dragostea, de aceea nu se mai încrede pe urmă nici în cele mai sigure făgăduieli. Predicatori, voi, care vreți să mă întoarceți pe calea virtuții, spuneți-mi că această cale e neapărat necesară, dar nu-mi ascundeți cât e de aspră și anevoioasă! Vă dau voie să afirmați că desfătărilor dragostei sunt trecătoare, că sunt oprite, că vor fi urmate de suferințe veșnice, ceea ce mă va impresiona cel mai mult, că renunțarea la ele va fi cu atât mai măreț răsplătită cu cât acele bucurii jertfite vor fi fost mai dulci și mai pline de farmec, dar mărturisiți în același timp că așa cum e plămădită inima noastră, numai aceste desfătări ne dăruiesc, aici pe pământ, fericirea desăvârșită.

Partea din urmă a cuvântării mele i-a redat lui Tiberge buna dispoziție. S-a învoit că era și un dram de adevăr în spusele mele. Singura obiecție pe care a ridicat-o a fost să mă întrebe de ce nu-mi urmez propriile principii, jertfindu-mi dragostea în nădejdea acelei răsplăți despre care îmi făceam o idee atât de înaltă.

— O, dragul meu! i-am răspuns. Țasta-i punctul meu slab. Recunosc, vai, că ar fi de datoria mea să-mi potrivesc fapta după vorbă, dar parcă îmi stă în putință un asemenea lucru? De câte ajutoare dinafară n-aș avea nevoie ca să uit farmecele iubitei mele?

— Dumnezeu să mă ierte, mi-a răspuns Tiberge. Mi se pare că ai devenit jansenist.

— Nu știu ce am devenit și nu văd tocmai limpede ce ar trebui să devin, dar de simțit, simt prea bine cât adevăr e în doctrina aceasta.

Convorbirea noastră a avut totuși o urmare bună: a

reînviat mila prietenului meu pentru mine. El a înțeles că în viața mea dezordonată se află mai multă slăbiciune decât porniri rele. Până la urmă, prietenia lui pentru mine l-a îmboldit să-mi vină în ajutor; fără el, mai mult ca sigur că aş fi pierit. Nu i-am pomenit totuși nimic despre planul de a fugi din „Saint-Lazare”. L-am rugat numai să-mi ducă scrisoarea; o pregătisem înainte de venirea lui, și nu mi-au lipsit motivele ca să prezint în culori din cele mai frumoase nevoia acestei misive. S-a ținut de cuvânt și a predat-o; înainte de sfârșitul zilei, a primit și Lescaut plicul vârat înăuntru, adresat lui.

A doua zi a și venit să mă vadă, intrând fără nicio greutate sub numele fratelui meu. Am simțit o bucurie nespusă când l-am văzut apărând în cameră. M-am dus să închid ușa cu cheia.

— Să nu pierdem nicio clipă, i-am spus; dă-mi noutăți despre Manon și sfătuiește-mă cum să-mi frâng lanțurile.

M-a asigurat că nu și-a mai văzut sora din ajunul zilei în care am fost închis; că n-a aflat de soarta ei și a mea decât după multă alergătură și cercetări; că s-a dus de două-trei ori la „Hôpital”, dar că nu i s-a dat voie să-i vorbească.

— Nenorocitul de G. M., am strigat, ai să-mi plătești scump asta!

— În privința eliberării tale, a urmat Lescaut, treaba e mai puțin ușoară decât crezi. Aseară am pierdut câteva ore cu doi prieteni ai mei ca să cercetăm casa asta pe dinafară și ne-am dat seama că de vreme ce ferestrele tale dau într-o curte înconjurată de clădiri, așa cum mi-ai scris, ar fi greu de tot să te scoatem. Și-apoi ești la etajul al treilea și nu putem să introducem aici nici scări, nici frânghii. Nu văd, prin urmare, niciun mijloc de scăpare. Trebuie dar să găsești aici, în casă, mijlocul de a ieși.

— Nu, i-am răspuns, am examinat tot, mai ales de când prin bunăvoința starețului arestul meu e mai puțin aspru. Ușa camerei nu mai e încuiată, am toată libertatea să mă plimb prin coridoarele călugărilor. Dar la fiecare scară sunt uși grele care rămân închise cu cheia zi și noapte, astfel că e

peste puțină să scap numai prin dibăcie. A, stai! am exclamat, străbătut de un gând și întârziind puțin asupra lui, căci mi se părea minunat. Ai putea să-mi aduci un pistol?

— Nimic mai ușor, a răspuns Lescaut, dar ce, vrei să ucizi pe cineva?

L-am asigurat că mă gândeam atât de puțin la un omor, încât nici măcar nu era nevoie să fie încărcat pistolul.

— Adu-mi-l mâine, am adăugat, și caută să te afli, negreșit, seara la unsprezece peste drum de poarta clădirii, împreună cu doi sau trei prieteni de-ai noștri. Sper să putem pleca împreună.

M-a năpădit cu întrebări ca să afle amănunte, dar i-a fost degeaba osteneala. I-am spus că o ispravă ca asta, așa cum mi se înfiripa mie în gând, nu poate părea cuminte decât după ce a izbutit. L-am rugat să-și scurteze vizita, ca să poată intra mai ușor a doua zi. A fost primit tot atât de ușor ca și în ajun. Înfățișarea lui era atât de gravă, încât nimeni nu și-ar fi închipuit că nu-i un om de onoare.

Când mi-am văzut în mâini unealta libertății mele, aproape ca nu m-am îndoit de izbânda planului. Era îndrăzneț, nebunesc, dar de ce n-aș fi fost în stare, însuflețit de-o asemenea țință? Observasem, de îndată ce mi s-a îngăduit să ies din cameră și să mă plimb pe coridoare, că portarul aducea în fiecare seară starețului cheile de la toate ușile: după aceea se lăsa o tăcere adâncă în toată casa, semn că toți s-au retras în chiliile lor. Puteam astfel să trec fără piedici – printr-un coridor de comunicație – din camera mea în aceea a starețului. Hotărâsem să-i iau cheile, înspăimântându-l cu pistolul dacă se împotriva și să mă servesc de ele ca să ies în stradă. Am așteptat cu nerăbdare clipa potrivită. Portarul a venit, ca de obicei, pe la ceasurile 9. Am lăsat să mai treacă o oră, ca să fiu sigur că dorm toți, și călugării, și servitorii. Apoi am pornit, cu arma într-o mână și cu lumânarea aprinsă în cealaltă. Am bătut încetișor la ușa starețului, ca să-l trezesc fără gălăgie. La a doua bătaie m-a auzit și, închipuindu-și desigur că bate

vreun călugăr care se simțea rău și avea nevoie de vreun ajutor, s-a sculat din pat să deschidă. A avut totuși prevederea să întrebe prin ușă cine este și ce vrea. Am fost nevoit să-mi spun numele, dar mi-am luat un ton plângăreț, ca să-l fac să creadă că nu mă simt bine.

— Ha, dumneata ești, fiule? mi-a spus deschizându-mi ușa. Ce te aduce la mine atât de târziu?

Am intrat înăuntru, l-am tras în colțul cel mai depărtat de ușă și i-am spus răspicat că mi-e peste putință să mai stau la „Saint-Lazare”, că noaptea e prielnică pentru a ieși fără să fiu văzut și că mă încredeam în prietenia lui, nădăjduind că va consimți să-mi deschie ușile sau să-mi dea cheile să le deschid eu.

Rugămintea mea îl luă pe nepregătite. A rămas câțva timp cu ochii ațintiți asupra mea, fără să-mi răspundă. Cum n-aveam vreme de pierdut, am început din nou vorba: i-am spus că sunt foarte mișcat de bunătatea ce-mi arătase, dar că libertatea fiind cel mai de preț din toate bunurile, mai ales pentru mine, căruia îi fusese pe nedrept răpită, eram hotărât să mi-o recapăt chiar în noaptea aceea, cu orice risc; de teamă să nu-i vină pofta să ridice glasul ca să cheme pe cineva, i-am arătat că aveam sub tunică un vrednic temei de tăcere.

— Un pistol? a spus el. Cum, fiule, vrei să-mi ridici viața? Așa mă răsplătești pentru stima și considerația ce ți-am arătat?

— Ferească Dumnezeu, părinte! i-am răspuns. Ai prea; multă minte și judecată ca să mă faci să ajung până acolo, dar înțelege, vreau să fiu liber, și sunt atât de hotărât să ies de aici, încât dacă planul meu se năruie din pricina dumitale, s-a isprăvit atunci și cu dumneata!

— Dar, fiule dragă, a bâiguit el speriat și galben ca ceara, ce ți-am făcut eu? Din ce pricină îmi dorești moartea?

— Ei, nu-i vorba de asta! i-am răspuns nerăbdător. N-am de gând să te omor. Dacă vrei să trăiești, deschide-mi ușile, și-ți rămân cel mai bun prieten.

Am zărit cheile pe masă. Le-am luat și l-am rugat pe stareț

să mă urmeze fără să facă zgomot. S-a văzut silit să se hotărăscă. Pe măsură ce înaintam și deschidea câte o ușă, repeta cu un oftat:

— Ah, fiule, ah, cine-ar fi crezut una ca asta!...

— Fără zgomot, părinte, repetam și eu de fiecare dată.

Am ajuns în cele din urmă la bariera care închidea drumul către ușa mare dinspre stradă. Pe când starețul se grăbea să o deschidă și eu stăteam în spatele lui, cu lumânarea într-o mână și cu arma în cealaltă, socotindu-mă ca și liber, iată că un servitor care dormea într-o chilie alăturată, auzind zgomot de zăvoare, se scoală și bagă capul pe ușă. Starețul l-a crezut în stare să pună mâna pe mine; i-a poruncit, cu destulă neprevădere, să-i vină în ajutor. Era un vlăjgan ciolănos, care se aruncă asupra mea fără șovăire. Cu el n-am mai stat la tocmeală; i-am trimis un glonte drept în piept.

— Iată ce s-a întâmplat din pricina dumitale, părinte, i-am spus cu oarecare semeție călăuzei mele. Dar lasă asta, isprăvește ce-ai început! și l-am împins către ultima ușă.

N-a îndrăznit să nu deschidă. Am ieșit în stradă răsufând ușurat. La patru pași mai încolo, Lescaut mă aștepta, cu doi prieteni, după cum făgăduise. Ne-am îndepărtat. Lescaut mă întrebă dacă i s-a părut sau într-adevăr a auzit un pocnet de pistol.

— E vina dumitale, i-am spus. De ce mi-ai adus încărcat?

Totuși, i-am mulțumit că a avut prevederea aceasta, fără de care aș mai fi stat încă multă vreme la „Saint-Lazare”. Ne-am petrecut noaptea într-un birt unde am mai prins puteri după postul la care fusesem constrâns aproape trei luni. Dar nu m-am putut ospăta cu plăcere; sufeream cumplit fără Manon.

— Trebuie s-o eliberăm, le-am spus celor trei prieteni. Nu mi-am dorit libertatea decât în acest scop. Cer ajutorul dibăciei voastre; în ce mă privește, îmi voi pune în joc și viața.

Lescaut, căruia nu-i lipseau judecata și prevederea, îmi înfățișă lucrurile așa cum erau: în treaba asta, a spus el,

trebuie să pornim la pas, să strângem hăturile; evadarea mea de la „Saint-Lazare” și nenorocirea ce s-a întâmplat la ieșire au să facă zgomot, fără îndoială; locotenentul-general de poliție va pune să mă caute, iar brațele lui sunt destul de lungi; în sfârșit, dacă nu vreau să mă expun la ceva mai rău decât „Saint-Lazare”, cel mai nimerit lucru ar fi să stau ascuns, închis în casă, măcar câteva zile, timp în care răbufnirea de furie a dușmanilor mei avea probabil să se stingă. Era un sfat înțelept, dar nu tot astfel era și omul care trebuia să-l urmeze. Încetineala și cruțarea nu se potriveau de loc cu inflăcărarea mea; m-am mărginit să făgăduiesc că voi dormi toată ziua următoare. Lescaut m-a încuiat în camera lui și am rămas acolo până seara.

O parte din timpul acesta l-am petrecut întocmind planuri și născocind felurite mijloace ca să o ajut pe Manon. Eram aproape sigur că în închisoarea ei se putea pătrunde și mai greu decât la „Saint-Lazare”. Nu mai putea fi vorba de forță și violență, trebuia găsit un tertip; dar nici zeita născocirilor n-ar fi știut de unde să înceapă. Nevăzând nicio geană de lumină, am lăsat examinarea acestei situații pe mai târziu, după ce voi fi luat câteva informații asupra felului cum era întocmit „Hôpital”-ul.

O dată cu căderea nopții, având posibilitatea să acționez, l-am rugat pe Lescaut să mă însoțească până acolo. Am intrat în vorbă cu unul din portari care mi-a părut mai de înțeles. M-am dat drept un străin, căruia îi fusese grozav de lăudată această închisoare în ceea ce privește ordinea în care era ținută. I-am cerut cele mai mici amănunte și, din una în alta, am ajuns să-l întreb și despre administratori, rugându-l să mi-i numească și să-mi arate în ce constă atribuțiile lor. Răspunsul la această ultimă întrebare mi-a sugerat o idee minunată, de care până la urmă m-am și servit. Am întrebat, acesta fiind absolut necesar scopurilor mele, dacă domnii aceia au copii. Paznicul mi-a răspuns că informații sigure nu mi-ar putea da; știa numai că domnul de T., unul din principalii administratori, aveau un fiu în vârstă de înșurătoare; îl văzuse venind adeseori cu tatăl său

la „Hôpital”. Știrea aceasta îmi fu de ajuns. Am curmat îndată vorba și, întorcându-mă acasă la Lescaut, i-am împărtășit planul care-mi încolțise în minte.

— Îmi închipui, i-am spus, că domnul de T., fiul, fiind bogat și de bună familie, trebuie să fie dedat plăcerilor, ca mai toți tinerii de vârsta lui. Nu se poate să fie deci dușman al femeilor și nici atât de prost-crescut încât să nu dea o mână de ajutor într-o aventură de dragoste. Mi-am pus în minte să-l fac părtaș la liberarea lui Manon. Dacă va fi fiind un om cumsecade și cu simțire, ne va ajuta din generozitate. Dacă nu e totuși străin de acest simțământ, tot o să facă el ceva pentru o fată drăguță, măcar în nădejdea că va atrage și asupra-i o parte din bunăvoința ei. Trebuie să-i vorbesc; nu mai amân decât până mâine. Mă simt atât de îmbărbătat de planul meu, încât văd în asta un semn bun.

Lescaut a recunoscut și el că ideea mea avea și unele părți bune și că existau oarecare sorți de izbândă pe calea asta. În noaptea aceea am fost mai puțin trist.

A doua zi dimineața, îmbrăcat mai curățel – atât cât mi-a fost cu putință în halul de sărăcie în care mă aflu – m-am dus cu o birjă la locuința domnului de T. L-a mirat vizita unui necunoscut. Fizionomia acestui tânăr și politețea cu care m-a primit mi s-au părut de bun augur. I-am spus lămurit ce vreau; ca să-i stimulez simțămintele, i-am vorbit de pasiunea mea și de frumusețea iubitei mele ca despre două culmi care nu se puteau egala decât una pe cealaltă. Mi-a răspuns că, deși nu a văzut-o niciodată pe Manon, a auzit vorbindu-se de ea, dacă-i vorba de aceea care a fost iubita bătrânului de G. M. Nu m-am îndoit că era informat și despre contribuția mea în această aventură; ca să-l câștig și mai mult, făcându-mi un merit din încrederea ce-i arătam, i-am povestit tot ce ni se întâmplase lui Manon și mie.

— Iată, domnule, am continuat, viața și inima mea le pun acum în mâinile dumitale. Amândouă îmi sunt la fel de scumpe. Nu m-am ferit să vorbesc pentru că am aflat cât ești de generos, apoi, fiindcă avem cam aceeași vârstă, nădăjduiesc că există potrivire și în înclinările noastre.

A părut foarte mirat de această dovadă de sinceritate și candoare. A răspuns ca un om de lume, înzestrat cu simțăminte frumoase, pe care nu în lume le capeți, dar pe care adesea le pierzi. Mi-a spus că vizita mea o pune în rândul întâmplărilor lui fericite, că prietenia ce i-o arăt o va considera drept un bun prețios și se va strădui să o merite prin zelul cu care mă va servi. Nu a făgăduit să mi-o redea pe Manon, deoarece, a spus el, avea prea puțină trecere, și nici de aceea nu era prea sigur, dar s-a oferit să-mi înlesnească bucuria de-a o vedea și să încerce tot ce-i va sta în putință ca să mi-o readucă în brațe. Am rămas mai mulțumit de făgăduielile lui șovăielnice decât de toate asigurările pe care mi le-ar fi dat că mă va ajuta. Căci vedeam în aceste făgăduieli modeste dovada unei sincerități care mă încânta. Într-un cuvânt, speram că-mi va face mult bine. Numai la făgăduiala că o voi revedea pe Manon și aș fi fost gata să sar și în foc pentru el! I-am arătat ce simțeam, numai în parte, dar într-un mod care l-a încredințat că nu eram un om rău. Ne-am îmbrățișat cu toată dragostea; ne împrietenisem pentru că eram amândoi buni la inimă, prin înclinarea firească a unui om iubitor și generos către un alt om care-i seamănă. Dovezile de stimă ce-mi dădea le-a dus și mai departe: chibzuind asupra întâmplărilor mele și ținând seama că, abia ieșit de la „Saint-Lazare”, eram desigur strâmtorat mi-a oferit punga lui, stăruind să o iau. N-am primit, dar am ținut să-i spun:

— E prea mult, domnul meu. Dacă prin bunătatea și prietenia dumitale mă faci să o revăd pe iubita mea Manon, îți rămân obligat toată viața. Iar dacă mi-o vei da-o cu totul pe ființa aceasta scumpă, nici vărsându-mi sângele ca să te servesc nu mă voi socoti achitat.

Nu ne-am despărțit decât după ce am fixat ora și locul unde să ne revedem chiar în după-amiaza aceea; din bunătate, nu m-a amânat pe a doua zi. L-am așteptat într-o cafenea, unde a venit și el pe la ora 4, apoi am pornit împreună spre „Hôpital”. Traversând curtea închisorii, îmi tremurau genunchii.

„Putere a dragostei! Îmi ziceam. Voi vedea pe idolul inimii mele, pricina atâtor lacrimi și neliniști. Cerule! Ține-mă în viață măcar până ajung la ea, pe urmă fă cu mine ce vrei, o altă favoare nu-ți mai cer!”

Domnul de T. a vorbit cu portarul și câțiva paznici; toți se grăbeau să-l mulțumească, oferindu-și serviciile în măsura în care depindeau de ei. I s-a arătat aripa în care se afla celula lui Manon, și un gardian ne-a condus acolo, tocmai acela în grija căruia ea era dată și care ținea în mână o cheie uriașă, îngrozitoare, cheia celulei. L-am întrebat cum își trece vremea Manon în închisoare. Mi-a răspuns că e de o blândețe îngerească, n-a ieșit niciodată din gura ei vreo vorbă mai aspră; că a plâns fără conținere în cele dintâi șase săptămâni de la venire, dar de câțeva vreme pare că-și privește nenorocirea cu mai mult curaj, e mai răbdătoare și coase de dimineață până seara, în afară de câteva ceasuri pe care și le petrece citind. L-am mai întrebat pe gardian dacă are tot ce-i trebuie; mi-a dat toate asigurările că nu i-a lipsit niciodată nimic din ceea ce îi era necesar.

Ne-am apropiat de ușa ei. Inima îmi bătea nebunește. I-am spus domnului de T.:

— Intră singur și vestește-o că am venit. Mă tem să nu se tulbure prea mult văzându-mă pe neașteptate.

Ușa ne-a fost deschisă. Eu am rămas în gang, dar auzeam tot ce se vorbea înăuntru. Domnul de T. îi spunea că vine să-i aducă puțină mângâiere, că era unul din prietenii mei și ținea mult la fericirea noastră. Ea l-a întrebat, cu vioiciune, dacă a aflat, în fine, ce am devenit. El i-a făgăduit să mă aducă la picioarele ei tot atât de iubitor, tot atât de credincios pe cât ar putea ea dori.

— Când? a întrebat Manon.

— Și astăzi, i-a răspuns el; clipa aceasta fericită nu va întârzia; ar putea să se ivească pe loc dacă așa dorești!

Manon a înțeles că eram acolo. Am intrat tocmai când ea se năpustea spre ușă. Ne-am îmbrățișat cu înflăcărare, cu acea vâpaie de duioșie pe care numai o despărțire de trei luni o poate aprinde în inimile celor îndrăgostiți. Suspine,

jumătăți de cuvinte, mii de vorbe de dragoste pline de dor au alcătuit timp de un sfert de ceas o priveliște care l-a înduioșat pe domnul de T.

— Te pizmuiesc, mi-a spus, silindu-mă să stau jos; aş prefera o iubită atât de frumoasă şi de pasionată chiar şi celui ma glorios viitor!

— Da, i-am răspuns, ca să-mi asigur fericirea de a fi iubit de ea, aş dispreţui toate împărățiile din lume!

Tot restul atât de doritei convorbiri a fost năspus de duios. Biata Manon mi-a povestit întâmplările ei şi eu pe ale mele. Am plâns amar văzând starea în care se găsea ea şi amintindu-mi de aceea din care eu abia scapasem. Domnul de T. ne-a consolât prin noi făgăduieli că se va pune în mişcare, cu tot sufletul, ca să ne curme chinurile. Ne-a sfătuit să nu lungim prea mult convorbirea de faţă, pentru a-i fi mai uşor să ne mai înlesnească şi altele. I-am primit sfatul cu năspus de multă greutate. Manon, mai ales, nu se hotăra să mă lase să plec. De o sută de ori m-am sculat şi de o sută de ori ea m-a silit să mă aşez din nou pe scaun; mă trăgea de haine, de mâini...

— Vai, unde mă laşi? Cine mă poate asigura că o să te mai văd?

Domnul de T. i-a făgăduit că va veni cât mai des să o vadă, împreună cu mine, şi a adăugat glumeţ:

— Unde te lăsăm? Locul ăsta nu trebuie să-l mai numim „Hôpital”, ci Versailles, doamnă, de când în cuprinsul lui sălăşuieşte o fiinţă care merită sa domnească peste toate inimile!

Ieşind de acolo, am dat un bacşiş bun gardianului, obligându-l să aibă cât mai multă grijă de Manon. Omul avea un suflet mai puţin josnic şi aspru decât fărtaţii lui. Fusesse de faţă la întrevederea noastră, duioasa scenă petrecută îi mişcase inima. Cu ludovicul de aur pe care i l-am dăruit mi l-am apropiat şi mai mult; pe când coboram în curte, m-a tras la o parte.

— Domnule, mi-a spus, dacă aţi binevoi să mă luaţi în serviciul dumneavoastră, sau măcar să-mi daţi o

recompensă cuviincioasă ca să fiu despăgubit de pierderea slujbei ăsteia, cred că mi-ar fi ușor s-o scot de aici pe domnișoara Manon.

Am ciulit urechea la propunerea lui și, cu toate că eram lefter, i-am făgăduit mai mult decât dorea el. În sinea mea socoteam că voi fi oricând în stare să răsplătesc un om de condiția lui.

— Fii încredințat, dragul meu, că voi face pentru tine tot ce vei dori; norocul tău va merge mână în mână cu al meu.

Am voit să știu ce mijloace se gândea să folosească.

— Păi de care altul decât să-i deschid seara ușa celei și s-o însoțesc până la poartă, unde dumneavoastră trebuie să fiți gata s-o primiți?

L-am întrebat dacă nu era primejdie să fie observată pe când trecea prin ganguri și curți. A recunoscut că oarecare primejdie putea fi; dar ca să izbutești trebuie să încerci. Deși îmi creștea inima văzându-l atât de hotărât, am chemat și pe domnul de T. să-i spun ce plănuisem și să-i arăt ce îndoieli aveam... Numai că obiecțiile lui au fost și mai numeroase decât ale mele. Era de părere că Manon putea foarte bine să scape în felul acesta.

— Dar dacă va fi recunoscută, a urmat el, dacă va fi arestată fugind, s-ar putea să fie pierdută pentru totdeauna. Și altminteri va trebui să plecați imediat din Paris; aici niciodată nu veți fi la adăpost de cercetări. Iar urmărirea se va face cu și mai multă strășnicie de data asta, și a dumatile, și a ei. Un bărbat se poate strecura mai ușor când e singur, dar îi este cu neputință să nu fie descoperit când e însoțit de o femeie frumoasă.

Oricât temei mi se părea că are acest raționament, n-a putut apăsa mai greu, în mintea mea, asupra nădejdi atât de apropiate de a o vedea liberă pe Manon. I-am spus asta domnului de T. și l-am rugat să îngăduie dragostei puțină imprudență și îndrăzneală. Am adăugat că am într-adevăr de gând să părăsesc Parisul și să mă stabilesc, cum mai făcusem, într-un sat vecin. Ne-am înțeles așadar cu guardianul să nu amânăm planul decât cel mult o zi. Și ca să

fim siguri că evadarea va izbuti, am hotărât să aducem și niște haine bărbătești pentru Manon, pentru a-i înlesni ieșirea. Nu era prea ușor să intri cu hainele în închisoare, însă cum darul născocirii nu-mi lipsea, l-am rugat pe domnul de T. să se îmbrace a doua zi cu două veste ușoare, una peste alta. Restul, mă privea pe mine.

Ne-am întors a doua zi dimineța la „Hôpital”. Aduceam pentru Manon lenjerie, ciorapi lungi și altele; pe deasupra tunicii mele strâmte îmi puseseam o mantie largă, de sub care nu se vedea cât de umflate îmi erau buzunarele. N-am rămas decât o clipă în celulă. Domnul de T. i-a lăsat lui Manon una din cele două veste, iar eu i-am dat tunica, mantia fiindu-mi destul. Credeam că are tot ce-i trebuie, când colo văzui că uitasem pantalonii. Uitarea unui obiect atât de necesar ne-ar fi făcut să pufnim în râs dacă încurcătura în care ne puneam n-ar fi fost atât de mare. Eram disperat că tocmai un fleac ca acela ne dă peste cap tot planul.

M-am hotărât atunci să ies din celulă fără pantaloni. I-am lăsat lui Manon pe ai mei. Mantia era lungă; i-am prins poalele cu câteva ace, ca să pot păși cuviincios peste pragul porții închisorii.

Restul zilei mi-a părut nesfârșit de lung, de nesuferit, în cele din urmă s-a lăsat noaptea; ne-am dus la „Hôpital” cu o caretă pe care am oprit-o mai încolo de poartă. N-am așteptat mult, și s-a ivit și Manon cu însoțitorul ei. Ușa cupeului era deschisă; s-au urcat amândoi într-o clipă. Am primit-o în brațe pe iubita mea, care tremura ca o frunză. Birjarul a întrebat unde să ne ducă.

— Mergi până la marginea pământului, i-am spus, du-mă într-un loc unde să nu mai pot fi despărțit niciodată de Manon!

Elanul acesta pe care nu mi l-am putut stăpâni era să-mi pricinuiască un mare necaz. Pe birjar l-au pus pe gânduri vorbele mele, și când i-am dat, ceva mai în urmă, numele străzii unde trebuia să ne ducă, mi-a răspuns că se teme să nu-l bag în vreun bucluc; sărea în ochi doar că tinerelel acela frumos, pe care-l chema Manon, era o fată răpită din

închisoare, și el n-avea chef să-și piardă capul de dragul meu. Făcea pe nebunul, ticălosul, pentru a mă sili să-i plătesc mai mult cursa. Și eram prea aproape de „Hôpital” ca să nu încerc să-l iau cu binișorul.

— Taci din gură, i-am spus, ai de câștigat un ludovic de aur.

După vorba asta mi-ar fi ajutat și să dau foc închisorii. Ne-am îndreptat spre cartierul unde locuia Lescaut. Fiind târziu, domnul de T. ne-a părăsit în drum, făgăduind să vină să ne vadă a doua zi. Gardianul a rămas cu noi.

O țineam pe Manon atât de strâns lipită de mine, încât amândoi nu ocupam în caretă decât un singur loc. Ea plângea de bucurie, îi simțeam lacrimile prelingându-se pe obrajii mei. Dar când a trebuit să coborâm ca să intrăm la Lescaut, s-a iscat între mine și birjar o nouă ciorovăială, cu urmări grave. Mă căiam că-i făgăduisem un ludovic nu numai pentru că era prea mare bacșișul, dar mai cu seamă pentru că nu aveam ludovicul. L-am chemat din casă pe Lescaut care a venit până la ușă. I-am spus la ureche în ce încurcătură mă aflam. Cam repezit de felul lui și nu prea obișnuit să-i cruțe pe birjari, Lescaut mi-a răspuns că asta era curată bătaie de joc.

— Un ludovic de aur! Ha, ha! Douăzeci de bețe șnapanului!

Degeaba mă sileam să-i arăt prin semne că am putea păți ceva rău. Mi-a smuls bastonul din mână, prefăcându-se că vrea să-l bată pe birjar. Acestuia i se mai întâmplase pesemne să cadă în mâinile unui ofițer din gardă sau în ale unui mușchetar, căci de frică a dat bici cailor, strigând că l-am înșelat, dar că o să mai auzim noi de el. L-am chemat: „Stai! Oprește!” dar degeaba. Fuga lui mi-a pricinuit o neliniște cumplită. Eram sigur că s-a dus să înștiințeze poliția.

— Mă nenorocești, i-am spus lui Lescaut. La dumneata acasă nu mai suntem în siguranță. Trebuie să ne îndepărtăm de aici numaidecât.

Am luat-o la braț pe Manon și am ieșit repede din

primejdioasa stradă. Lescaut ne-a întovărășit.

Cavalerul des Grieux povestea de mai bine de o oră; l-am rugat să se odihnească puțin și să cineze împreună cu noi. Amabilitatea noastră l-a convins că îl ascultasem cu plăcere. Ne-a asigurat că o să găsim părți și mai interesante în urmarea întâmplărilor lui și, după ce am sfârșit cina, și-a continuat povestirea.

Partea a doua

E DE MIRARE CUM ÎNLĂNȚUIE PRO-
vidența întâmplările. Mergeam de cinci sau șase minute,
când un bărbat, căruia nu i-am putut vedea fața în umbră,
l-a recunoscut pe Lescaut. Fără îndoială că îl mai căutase,
pândind probabil prin preajma casei, cu ticălosul scop pe
care și l-a pus imediat în aplicare.

— Uite-l pe Lescaut! a spus și a tras asupra lui cu pistolul.
Astă-seară o să supeze cu îngerii!

Îndată apoi s-a făcut nevăzut. Lescaut se prăbușise și nu
mai dădea niciun semn de viață. Am zorit-o pe Manon să
fugim; să ajutorezi un cadavru e de prisos, și apoi mă
temeam să nu ne aresteze strața, care nu putea întârzia să
se ivească. Am apucat, împreună cu ea și valetul, pe o
ulicioară, la cea dintâi încrucișare. Manon tremura de
spaimă, abia o susțineam. În sfârșit, am zărit la capătul
străduței o birjă. Ne-am urcat; dar când birjarul întrebă
unde să ne ducă, m-am fâstâcit. Un adăpost de care să fiu
sigur, un prieten de toată încrederea, la care să îndrăznesc
să apelez, nu aveam; mă aflam apoi și fără bani, îmi
rămăsese în pungă abia o jumătate de pistol. Frica și
oboseala o zguduiseră atât de tare pe Manon, că ședea lângă
mine aproape leșinată. Mie îmi vuia capul gândindu-mă la
asasinarea lui Lescaut, și nici teama de strață nu-mi
trecuse. Ce hotărâre să iau? Din fericire, mi-am amintit de
hanul din Chaillot, unde stătusem cu Manon câteva zile
atunci când alesesem acest sat ca loc de ședere. Nădărduiam
nu numai să fim în siguranță acolo, dar și să trăim câtva

timp fără să ne zorească nimeni cu plata.

— Du-ne la Chaillot, am spus birjarului.

N-a vrut să meargă așa departe decât dacă-i plătesc un pistol; alt motiv de încurcătură pentru mine. În sfârșit, ne-am învoit cu șase franci, atât cât îmi mai rămăsese în pungă.

Pe drum am încercat să o liniștesc pe Manon, dar și mie disperarea îmi rodea sufletul. Mi-aș fi căutat moartea într-o mie de feluri dacă n-aș fi ținut în brațe singurul bun care mă mai lega de viață. Numai acest gând îmi dădea putere să trăiesc. „O am măcar pe ea, îmi ziceam; mă iubește, e a mea. Zică Tiberge ce-o voi, eu nu am lângă mine o fantomă a fericirii. Aș putea să privesc năruindu-se lumea, fără să-mi pese. De ce? Pentru că nu-mi rămâne un pic de dragoste pentru altceva.”

Purtam în adevăr în mine acest simțământ, totuși, în timp ce nesocoteam astfel toate bunurile lumii, înțelegeam că aș fi avut nevoie măcar de o mică parte din ele ca să pot disprețui, cu și mai multă măreție, restul. Iubirea e mai tare decât belșugul, mai puternică decât comorile și bogăția, totuși are nevoie de ajutorul lor, și niciodată nu-l cuprinde mai adânc disperarea pe îndrăgostitul gingaș plămădit decât atunci când, împins de nevoie, e silit să se ciocnească de grosolănia sufletelor josnice.

Era ceasul 11 când am ajuns la Chaillot. Ne-au primit bine la han, ce pe niște cunoștințe plăcute; nimeni nu s-a mirat că o vede pe Manon în haine bărbătești, lumea fiind deprinsă și la Paris, și în împrejurimi, cu femei gătite în tot felul. Am cerut să fie servită cu tot ce-aveau mai bun, ca și cum aș fi fost cu buzunarele doldora. Manon habar n-avea că sunt lefter. M-am ferit să-i spun ceva; luasem hotărârea să mă întorc a doua zi la Paris, singur, ca să caut vreun leac la boala asta supărătoare.

Privind-o pe când mânca, Manon mi-a părut palidă, slăbită. La „Hôpital” nu observasem asta, fiindcă în celula ei nu prea era lumină. Am întrebat-o dacă arată așa din pricina spaimii prin care a trecut, văzând pe frate-său asasinat.

Mi-a răspuns că oricât a durut-o întâmplarea aceasta, pricina palorii feței se datorează numai despărțirii noastre, suferinței din timpul celor trei luni pe care le-a trăit fără mine.

— Mă iubești așadar mult de tot? am întrebat-o.

— Mai mult decât pot să-ți spun.

— N-ai să mă mai părăsești niciodată?

— Nu, niciodată! mi-a răspuns, și asigurarea și-a adevărit-o cu atâtea mângâieri și jurăminte, încât îmi părea peste putință să le uite vreodată.

Am avut credința că Manon era sinceră; de altfel, ce ar fi determinat-o să se prefacă până într-atât? Era doar flușturistică sau mai degrabă nu era nici într-un fel; se schimba de nu se mai recunoștea nici ea însăși doar atunci când se afla în nevoie și sărăcie și când avea în fața ochilor femeii care trăiau în belșug. Or, eu tocmai în ajunul unei astfel de încercări mă găseam, una care le-a depășit pe toate celelalte și din care mi s-a tras cea mai ciudată aventură întâmplată vreodată unui bărbat cu rangul și averea mea.

Cunoscându-i slăbiciunile, m-am grăbit să merg chiar a doua zi la Paris. Moartea fratelui ei și nevoia de albituri și îmbrăcăminte erau motive suficiente ca să nu trebuiască să mai născocesc și altele. Am ieșit din han spunând lui Manon și hangiului că vreau să tocmesc o caretă, dar de fapt mă laudam numai. Eram silit să merg pe jos și am luat-o la picior până la Cours-la-Reine, unde plănuisem să fac un popas. Îmi trebuiau neapărat câteva clipe de singurătate și liniște ca să-mi orânduiesc gândurile și să văd ce am de făcut la Paris.

M-am așezat pe iarbă; m-a năpădit o mare de gânduri și de argumente, care, până la urmă, s-au redus la trei puncte principale.

Aveam nevoie de bani, în primul rând, pentru o sumedenie de nevoi grabnice. Trebuia apoi să caut o cale care să-mi dea speranțe măcar pentru viitor și, în sfârșit, ceea ce era tot atât de important, să iau informații și măsuri în ce privea siguranța lui Manon și a mea. După ce mi-am

sleit creierul cu tot soiul de planuri și combinații în jurul acestor trei puncte, am găsit mai nimerit să renunț la ultimele două. Nu eram rău ascunși în camera din Chaillot; cât despre nevoile viitoare, va fi timp să mă gândesc la ele după ce le voi fi împlinit pe cele prezente.

Nu-mi mai rămânea deci decât să văd cum să-mi umplu deocamdată punga. Domnul de T. mi-o oferise cu generozitate pe a lui, dar nu-mi venea de loc la îndemână să aduc iarăși vorba despre asta. Ce om mai e acela care-și mărturisește sărăcia față de un străin și îl roagă să-i dea o parte din ceea ce are el? Numai un suflet laș poate fi în stare de așa ceva, printr-o josnicie înăscută, care îl împiedică să-și simtă nemernicia.; sau numai un creștin umil, dintr-un exces de bunătate care îl ridică deasupra acestei rușini. Eu nu eram însă nici laș, nici bun creștin; aș fi dat jumătate din sângele meu ca să înlătur o atare umilire.

„Tiberge, mi-am zis, bunul Tiberge mi-ar refuza oare ceea ce stă în putința lui să dea? Nu! L-ar mișca nenorocirea mea, dar m-ar ucide cu morala. Ar trebui să-i îndur învinuirile, predicile și amenințările; m-ar face să-i plătesc atât de scump ajutorul, încât mai degrabă mi-aș da încă o parte din sângele meu decât să mă expun la scena aceasta, care îmi va isca tulburare și remușcări. Nu pot, îmi repetam, văd că mi se năruie orice speranță, pentru că altă cale nu mai am de ales și pentru că niciuna din celelalte două nu-mi surăde; mai degrabă mi-aș vărsa jumătate din sânge decât să apuc pe vreuna din ele, și tot sângele, dacă ar fi nevoie să mă folosesc de amândouă. Da, tot sângele mi l-aș da, am adăugat după o gândire de o clipă, mai bucuros decât să mă văd constrâns la astfel de rugăminți josnice...

Dar parcă de sângele meu e vorbă acum? Nu, e vorba de viața, de întreținerea lui Manon, e vorba de dragostea și de credința ei. Ce am eu de pus de cealaltă parte a cumpenei? Nimic n-am avut de pus până acum. Ea e totul pentru mine, ea e gloria, fericirea și averea mea. Neîndoios că sunt multe lucruri pentru care mi-aș da viața ca să le dobândesc sau să le înlătur; da, prețuiesc unele lucruri mai mult decât viața,

dar asta nu înseamnă că le prețuiesc mai mult decât pe Manon.”

După acest raționament, n-am mai stat la gânduri; mi-am urmat drumul, hotărât să-l văd mai întâi pe Tiberge, iar de la el să mă duc la domnul de T.

Ajungând la Paris, am luat o birjă, deși nu aveam cu ce plăti cursa; mă bizuiam pe ajutoarele ce aveam și le cer. Am spus birjarului să mă ducă la grădina Luxembourg. Am trimis de îndată pe cineva să-l înștiințeze pe Tiberge că îl aștept acolo. A răspuns cu toată graba la nerăbdarea mea; i-am vorbit fără ocoluri, arătându-i că mă găseam în cea mai cumplită nevoie. M-a întrebat dacă cei o sută de pistoli ce-i înapoiasem mi-ar ajunge, apoi, fără să se lase greu, fără un singur cuvânt de împotrivire, a plecat să-i aducă chiar atunci; a plecat cu acea mulțumire pe față, cu acea plăcere de a da pe care numai dragostea și prietenia le cunoaște.

Deși nu avusesem nicio îndoială în privința reușitei cererii mele, m-am mirat totuși că izbândisem atât de ușor, adică fără săcâieli asupra nepocăinței mele. Dar mă înșelam crezându-mă scăpat de muștrările lui; după ce mi-a numărat banii, pe când mă pregăteam să-mi iau rămas bun, Tiberge m-a rugat să facem împreună câțiva pași pe alee. Nu-i pomenisem de Manon, nu știa că ea se află în libertate, astfel că morala lui privi numai fuga mea din „Saint-Lazare” și temerea că în loc să urmez sfaturile înțelepte ce le promisem acolo, aveam să mă dedau iarăși unei vieți fără frâu.

Mi-a spus că, ducându-se la „Saint-Lazare”, a doua zi după evadarea mea, a fost nespus de îndurerat aflând în ce mod ieșisem de acolo; mi-a spus că a avut o convorbire cu starețul, că, deși bunul părinte încă nu-și venise în fire după groaza prin care trecuse, avusese totuși marea bunătate să prezinte locotenentului-general de poliție în cu totul altă formă împrejurările plecării mele și, de asemenea, să împiedice ca știrea morții portarului să se răspândească în afară; deci, să nu mai am din partea aceasta nicio temere; dar dacă mi-a mai rămas un grăunte de înțelepciune în cap,

să profit de întorsătura fericită pe care cerul a dat-o faptelor mele; să încep prin a scrie tatii că vreau să mă împac cu el, iar dacă măcar de data asta voiam să-i ascult sfatul, să plec cât mai repede din Paris și să mă întorc în sânul familiei.

I-am ascultat cuvântarea până la capăt. Cuprindea destule noutăți îmbucurătoare. În primul rând m-a încântat faptul că nu mai aveam a mă teme în privința fugii de la „Saint-Lazare”, străzile Parisului îmi erau iarăși deschise. În al doilea rând, mă bucuram că Tiberge nu știe nimic de eliberarea lui Manon și de întoarcerea ei la mine; am băgat de seamă că anume s-a ferit să-mi vorbească de ea: credea, pesemne, că mi-am mai îndepărtat-o de la inimă văzându-mă atât de liniștit în privința ei. M-am hotărât, deoarece nu putea fi vorba încă de întoarcerea mea în familie, să scriu cel puțin tatii, după sfatul lui, și să-i arăt că eram gata să intru pe făgașul ordinii și să nu mă mai abat de la îndatoririle mele și de la dorințele lui. Speram astfel să-l înduplec să-mi trimită ceva bani, sub cuvânt că îmi încep studiile la Academie, căci mi-ar fi fost greu să-l fac să creadă că mai nutream dorința să intru în tagma ecleziastică. Și, la drept vorbind, nu era prea mare distanța între cele două făgăduințe și ceea ce aveam eu de gând să fac; dimpotrivă, doream din toată inima, să mă apuc de o treabă cinstită și cuminte, dacă acea treabă ar putea merge mâna în mână cu dragostea mea pentru Manon. Îmi făceam socoteala să rămân lângă iubita mea și să învăț în același timp la Academie; una cu alta se potriveau de minune. Toate aceste gânduri mă umplură de mulțumire, încât i-am făgăduit lui Tiberge să scriu tatii chiar în ziua aceea. Despărțindu-mă de prietenul meu, am intrat, în adevăr, într-un birou public de scris și am așternut o scrisoare atât de duioasă și de supusă, încât recitind-o, eram convins că voi obține ce doream de la o inimă ca aceea a părintelui meu.

Deși după despărțirea de Tiberge îmi stătea în putință să iau și să plătesc o birjă, mi-am făcut o plăcere din a merge tanțoș pe jos, în drum spre domnul de T. Eram nespus de bucuros să pot profita de libertatea mea, care, după cum mă

asigurase prietenul meu, nu-mi mai era primejduită. Deodată însă îmi veni în gând că asigurarea lui privea numai isprava de la „Saint-Lazare”, dar, pe lângă asta, mai aveam în spinare și evadarea de la „Hôpital”, fără să mai pun la socoteală că eram amestecat în moartea lui Lescaut măcar ca martor. Amintindu-mi de toate acestea, m-a cuprins spaima și m-am tras la o parte în prima alee, de unde am făcut semn unei carete. Am mers întins la domnul de T., care a făcut haz de spaima mea; mi s-a părut mie însumi de răs când am putut afla de la el că nu aveam a mă mai teme de nimic, nici dintr-o parte, nici din alta. El fusese de dimineată la „Hôpital”, de teamă că ar putea fi bănuir ca părtaș la răpirea lui Manon și ceruse să o vadă, prefăcându-se că habar n-avea de tot ce i se întâmplase; toți erau departe de a ne învinovăți, pe el sau pe mine; dimpotrivă, s-au grăbit să-i dea, ca pe un lucru de mirare, vestea ca Manon fugise; toți erau uimiți că o fată atât de frumoasă ca Manon se putuse hotărî să fugă cu un simplu gardian, dar el s-a mărginit să le răspundă rece că n-aveau de ce să se mire; ce nu face omul pentru a-și dobândi libertatea?

Și-a continuat povestirea spunând că de acolo s-a dus la Lescaut, în speranța că mă va găsi pe mine și pe încântătoarea mea iubită; proprietarul casei, un caretaș, se jurase că nu ne-a văzut, nici pe ea, nici pe mine; dar nu se mira că nu ne-am arătat, bănuind că aflasem despre uciderea lui Lescaut. După asta, omul n-a pregetat să dea pe față tot ceea ce știa despre cauzele și împrejurările acestui omor.

Cu două ceasuri mai înainte, un ofițer din gardă, prieten cu Lescaut, venise să-l vadă și-i propusese să joace cărți. Lescaut a câștigat atât de repede, încât celălalt s-a trezit după un ceas cu o sută de taleri mai puțin, și asta era tot ce avea. Nenorocitul, văzându-se lefter, l-a rugat pe Lescaut să-i dea cu împrumut jumătate din suma pierdută; cererea asta a iscat dezbinare între ei; s-au certat, apoi, cu înverșunare. Lescaut a refuzat să iasă cu el ca să lichideze incidentul cu sabia în mână, celălalt s-a jurat, ieșind, că o

să-i spargă capul, ceea ce a și făcut chiar în acea seară. Domnul de T. a avut bunătatea să adauge că a fost foarte neliniștit în privința noastră și mi-a oferit din nou serviciile sale. I-am făcut cunoscut, fără să șovăiesc, locul unde ne adăposteam. M-a rugat să nu-i refuz plăcerea de a veni să cineze cu noi.

Cum nu mai aveam decât să cumpăr lenjerie și rochii pentru Manon, i-am spus că putem pleca îndată, dacă are bunătatea să se oprească o clipă cu mine prin câteva prăvălii. Nu știu bine, o fi crezut că-i făceam propunerea cu gândul de a-i stimula dărnicia, sau a fost numai imboldul unui suflet bun, dar, după ce s-a învoit să plecăm, m-a dus să târguim de la furnizorii familiei lui. M-a făcut să aleg stofe mai scumpe decât aveam de gând, iar când m-am pregătit să plătesc, a oprit cu strășnicie pe negustori să primească un ban de la mine. O galanterie făcută cu atâta voie bună am crezut că o pot primi fără să roșesc. Am purces amândoi spre Chaillot, unde am ajuns mult mai puțin neliniștit decât plecasem.

Prezența mea și amabilitățile domnului de L. i-au risipit lui Manon orice urmă de tristețe.

— Sufletul meu drag, i-am spus la sosire, să uităm spaimile prin care am trecut și să ne pregătim pentru o viață mai fericită ca oricând. La urma urmei, amorul e un dascăl bun; soarta nu ne-ar putea pricinui atâtea suferințe câte plăceri ne face el să gustăm.

Cina am luat-o într-o izbucnire de veselie. Eram mai mândru și mai mulțumit cu Manon alături și cu cei o sută de pistoli în buzunar decât cel mai mare bogătaș din Paris cu toate comorile lui. Bogăția trebuie prețuită după mijloacele de care dispui ca să-ți satisfaci dorințele. Deocamdată eu nu mai doream nimic peste ceea ce aveam, și viitorul nu mă îngrijora. Eram aproape sigur că tata se va îndupleca să-mi dea măcar atâția bani cât să-mi ajungă să trăiesc cuviincios la Paris, deoarece aveam să împlinesc în curând 20 de ani și intram deci în dreptul de a-mi cere partea din averea mamei. N-am ascuns lui Manon că toate bogățiile mele prezente se

reduceau la o sută de pistoli. Era destul și atât ca să așteptăm o soartă mai bună, care trebuia să se ivească, fie câpătând drepturile ce mi se cuveneau, fie prin câștiguri la joc.

Astfel, în primele săptămâni nu m-am gândit la altceva decât să mă bucur de situația prezentă; principiile mele de onoare, ca și un rest de teamă față de poliție mă făceau să amân de pe o zi pe alta reînnoirea legăturilor cu asociații de la hotelul „Transilvania”; m-am mărginit să joc în câteva adunări mai puțin deocheate, unde aripa norocului m-a cruțat de umilirea de a recurge la înșelătorii. Îmi petreceam o parte din timpul după-amiezii la Paris, iar seara mă întorceam să cinez la Chaillot, însoțit adeseori de domnul de T., a cărui prietenie pentru noi creștea din zi în zi. Manon găsisese repede mijloace ca să-și alunge urâtul; legase prietenie cu câteva femei din vecinătate, pe care primăvara le adusesese din oraș. Mai cu plimbări, mai cu micile ocupații femeiești, vremea trecea. Din câștigul de la o partidă de cărți, pe care nu o lungeau niciodată, ele își plăteau o trăsură. Se duceau să ia aer la Bois-de-Boulogne, și seara, la întoarcerea mea, o găseam pe Manon mai frumoasă, mai mulțumită și mai pasionată ca oricând. Câțiva nori s-au ridicat totuși, părând că amenință edificiul fericirii mele, dar au fost repede risipiți, și firea nebunatică ce-o avea Manon a dat aventurii un deznodământ atât de comic, încât și astăzi mă înduioșez la aceste amintiri care îmi dovedesc dragostea și farmecele sufletului ei.

Servitorul nostru, tocmit la toate, m-a luat deoparte într-o zi să-mi spună, cam stingherit, că vrea să-mi dezvăluie o mare taină. L-am încurajat să vorbească fără teamă. După câteva ocoluri, m-a făcut să înțeleg că un domn străin prinsese dragoste de domnișoara Manon. Mi-a clocotit sângele în vine.

— Dar ea de el? am întrebat, curmându-i vorba mai tăios decât cerea prudența ca să mă pot lămuri.

Zvâcnirea mea l-a speriat. Mi-a răspuns, cam neliniștit, că nu a putut desluși nimic în privința aceasta; observase însă,

că străinul acela venea regulat de câteva zile la Bois-de-Boulogne; cobora din caleașcă și pornea singur pe alei, părănd a căuta prilejul de a o vedea sau o întâlni pe domnișoară; atunci, lui îi dăduse în gând să lege prietenie cu servitorii străinului, ca să afle cine era. Aceștia l-au dat drept prinț italian, și ei înșiși îl bănuiau că umblă după o aventura galantă; alte amănunte, adăugă servitorul tremurând, nu putuse afla, căci tocmai atunci prințul, ieșind din pădure, s-a apropiat prietonos de el și l-a întrebat cum îl cheamă; după asta, ca și cum ghicise că era servitorul nostru, l-a felicitat că slujește pe cea mai fermecătoare ființă din lume.

Așteptam cu nerăbdare să povestească mai departe. Dar el isprăvise și își cerea sfios scuze, datorite, credeam eu, nestăpânitei mele tulburări. Zadarnic am stăruit să nu se oprească, să spună tot, fără ocol, se jura că nu știe nimic mai mult; cu prințul și cu servitorii lui vorbise în ajun, și de atunci nu-i mai văzuse. L-am liniștit nu numai cu laude, dar și cu un bacșiș bun, apoi, fără să mă arăt bănuitor în privința lui Manon, l-am însărcinat, pe un ton liniștit, să-l pândească pe străin pas cu pas.

Spaima îmi strecurase în inimă îndoieli din cele mai crude, îmi închipuiam că, de frică, mi-a ascuns o parte din adevăr. Totuși, după ce m-am gândit mai bine, temerile mi s-au împrăștiat, încât regretam dovada de slăbiciune ce-o dădusem. Nu puteam să-i aduc o vină lui Manon pentru că era iubită. Se părea chiar că ea nici habar n-are de cucerirea asta, și, apoi, ce viață aveam să duc de acum încolo dacă lăsam să se strecoare atât de ușor în inima mea tiranica gelozie.

M-am întors la Paris a doua zi, fără alt plan decât acela de a grăbi rotunjirea averii mele, jucând pe mize mai mari, ca să am puțința să plec din Chaillot la cea dintâi pricină de îngrijorare. Seara n-am aflat nimic dăunător liniștii mele. Străinul apăruse din nou în Bois-de-Boulogne și, pe temeiul vorbelor schimbate în ajun, se apropiase iarăși de confidentul meu; îi vorbise despre dragostea lui, dar cu

vorbe care nu arătau vreo înțelegere între el și Manon. L-a descusut pe servitor cu mii de întrebări, apoi a încercat să-l atragă de partea lui cu făgăduieli mari și i-a întins o scrisoare pe care o avea gata pregătită, oferindu-i câțiva ludovici de aur – dar zadarnic – ca să o înmâneze stăpânei sale.

Două zile au trecut fără să se mai întâmple ceva; a treia zi a fost mai furtunoasă. Am aflat la întoarcerea mea târzie din oraș că Manon, în timp ce se plimba cu prietenele ei, s-a depărtat o clipă de ele, și atunci străinul, care o urma la o mică distanță, s-a apropiat de ea la un semn ce i-l făcuse și că i-a dat o scrisoare pe care el a luat-o vesel, săltând de bucurie. Nu și-a putut exterioriza această bucurie decât sărutând literele scrisorii, deoarece Manon a fugit repede înapoi. Tot restul zilei ea a fost de o veselie nebună, care n-a părăsit-o nici când s-a întors acasă. Se înțelege că fiecare cuvânt al servitorului mă cutremura.

— Ești sigur, i-am spus cătrănit de tristețe, că nu te-au înșelat ochii?

El a luat cerul drept martor că e de bună-credință. Nu știu la ce faptă nebunească m-ar fi împins chinul inimii dacă Manon, care auzise că m-am întors, n-ar fi ieșit să mă întâmpine, cu nerăbdarea zugrăvită pe față și plângându-se de încetineala mea. N-a așteptat să-i răspund, ca să mă copleșească cu mângâieri, iar când am rămas singuri, m-a muștrat aspru pentru obiceiul ce-l luasem să mă întorc târziu. Tăcerea mea o lăsa să vorbească în voie; mi-a spus că de trei săptămâni n-am mai petrecut o zi întreagă împreună; că nu mai poate să îndure absențele acestea atât de lungi, că îmi cerea să stau cu ea măcar câte o zi, din când în când, și chiar în ziua următoare, negreșit, trebuia să rămân lângă ea de dimineață până seara.

— Am să rămân, nu te îndoi, i-am răspuns eu cam repezit.

Manon nu prea dădea atenție mâhnirii mele; în izbucnirea veseliei ei, care mi s-a părut, ce-i drept, de o exagerare ciudată, mi-a descris în culori vesele cum își petrecuse ziua. „Ciudată fată! îmi ziceam. La ce trebuie să mă aștept, oare,

după un asemenea preludiu?” Îmi venea în minte scena primei noastre despărțiri. De data aceasta, însă, în bucuria și în dezmierdările ei deslușii un licăr de adevăr, care înșela aparențele.

Tristețea cu care m-am luptat în tot timpul cinei am pus-o pe seama unei pierderi la cărți. Socoteam ca un avantaj faptul că ea însăși îmi dăduse ideea să nu lipsesc din Chaillot a doua zi; câștigam timp astfel pentru cele ce aveam de chibzuit. Prezența mea înlătura orice temeri, și dacă nu observam nimic care să mă silească a da pe față ceea ce descoperisem, eram hotărât ca a treia zi să mă mut în oraș, într-un cartier unde să nu mai am de-a face cu prinți italieni. Faptul că orânduiseam astfel lucrurile m-a făcut să petrec o noapte mai liniștită, dar nu mi-a scos din inimă ghimpele durerii, care mă făcea să mă tem de o nouă trădare.

Când m-am deșteptat dimineața, Manon mi-a pus în vedere că, deși aveam să-mi petrec ziua acasă, nu voia să mă vadă neîngrijit și că dorea să mă pieptene ea însăși. Aveam păr frumos. Manon își făcea adesea o distracție potrivindu-mi buclele, dar de data asta și-a dat mai multă osteneală decât oricând. Ca să-i fac pe plac, m-am văzut silit să mă așez în fața oglinzii și să rabd toate încercările și născocirile ei în arta coafurii. În timp ce se ostenea astfel, îmi întorcea mereu capul spre ea și, apăsându-și amândouă mâinile pe umerii mei, mă privea cu o curiozitate lacomă. Pe urmă, arătându-și mulțumirea cu un sărut sau două, mă întorcea la loc, ca să mă pieptene mai departe. Jocul acesta a ținut până la prânz. Plăcerea ei mi se părea atât de firească, veselie ei cu totul neprefăcută, încât, neputând să mă împac cu gândul că îmi este necredincioasă, am fost ispitit în câteva rânduri să-mi deschid inima și să mă ușurez de o povară care începea să mă apese. Dar de fiecare dată așteptam să înceapă ea vorba, gustând în sinea mea deliciile, triumfului.

După masă ne-am întors în iatac. Manon îmi tot așeza părul, și drăgălășenia ei mă silea să-i fac pe voie, când veni servitorul, să o înștiințeze că prințul de... dorea s-o vadă. Mi

s-a urcat tot sângele în obraji.

— Ce? Ce? am strigat eu respingând-o. Cine? Care prinț?

Manon nu mi-a răspuns nimic. A rostit rece către servitor:

— Să intre! apoi s-a întors spre mine, și glasul ei era ca un murmur fermecător: Iubitule, tu, care-mi ești atât de scump, îți cer sa ai răbdare o clipă, numai una. Te voi iubi de mii de ori mai mult! Îți voi fi recunoascătoare toată viața!

Revolta și mirarea îmi luaseră graiul. Ea stăruia mereu, și eu căutam cuvinte ca să resping cu dispreț rugămințile ei. Auzind că se deschide ușa de la sală, Manon își înfipse o mână în părul meu, care îmi cădea în bucle pe umeri, iar în cealaltă luă oglinda. Apoi mă târî până la ușa iatacului și, deschizând-o cu genunchiul, mă înfățișă străinului care intrase în camera vecină și care, auzind gălăgie, rămăsese pironit în mijlocul ei. Spectacolul pe care i-l ofeream i-a pricinuit, desigur, oarecare mirare. Când ridicai ochii, văzui un bărbat foarte bine îmbrăcat, dar grozav de slut la față. Deși stingherit de această scenă, a salutat, ploconindu-se adânc. Fără să-i lase timp să deschidă gura, Manon i-a întins oglinda:

— Priviți-vă, domnule, priviți-vă în oglindă și dați-mi dreptate. Mi-ați cerut dragostea. Iată bărbatul pe care-l iubesc, pe care am jurat să-l iubesc toată viața. Faceți singur comparația. Dacă totuși credeți că vă puteți măsura cu el, să știu măcar pe ce vă întemeiați; din parte-mi, vă declar că, în ochii preaplecatei voastre slugi, toți prinții din Italia nu fac cât un fir din părul pe care-l țin acum între degete!

În timpul acestei cuvântări nebunești, pe care o ticluise pesemne în gând mai înainte, făceam eforturi zadarnice să-mi trag capul, cuprins de milă față de bietul om, mai ales că era un om de seamă; mă simții îmboldit să dreg mica ocară cu câteva cuvinte politicoase. Dar prințul și-a revenit destul de repede, și răspunsul lui, pe care l-am găsit cam grosolan, mi-a retezat imboldul:

— Domnișoară, domnișoară, i-a spus el cu un zâmbet forțat în adevăr, dacă deschid bine ochii, văd că sunteți mai puțin naivă decât mi-am închipuit!

S-a retras apoi, fără să-și mai arunce privirea asupra ei, adăugând ceva mai încet că femeile din Franța nu sunt mai bune decât cele din Italia. Nimic nu mă îndemna, în împrejurările acelea, să-i insuflu o părere mai bună despre sexul frumos.

Manon și-a desprins mâna din părul meu și s-a trântit, râzând, într-un fotoliu; răsuna odaia de hohotele ei. Nu voi ascunde că mă mișcase până în adâncul inimii acest sacrificiu, pe care nu-l puteam pune decât pe seama dragostei. Totuși, gluma mi se părea prea de tot și am muștrat-o. Ea mi-a povestit ca rivalul meu, după ce s-a ținut scai de ea câteva zile la Bois-de-Boulogne și a făcut-o să-i ghicească oful inimii prin semne și strâmbături, și-a luat inima în dinți și i-a adresat o declarație în toată regula, iscălită cu numele întreg și cu toată codița de titluri; că pusese totul într-un plic pe care i-l trimisese prin birjarul ce le ducea la plimbare pe ea și pe prietenele ei; că în epistola lui prințul îi făgăduia, de cealaltă parte a munților, avuții sclipitoare și o adorație veșnică; ea se întorsese la Chaillot hotărâtă să-mi povestească toată aventura, dar că, venindu-i în minte că din asta s-ar putea alege cu o distracție minunată, nu s-a împotrivit năstrușnicului gând și i-a îngăduit prințului, printr-o scrisoare măgulitoare, să vină să o vadă acasă; m-a amestecat apoi și pe mine în farsa ei, fără să mă lase să bănuiesc ceva. Nu i-am suflat o vorbă despre cele aflate de la servitor, și beția amorului triumfător m-a făcut să aprob totul.

Am băgat de seamă că de-a lungul vieții mele cerul alegea întotdeauna răstimpul când fericirea îmi părea mai bine statornicită ca să mă lovească cu cele mai crude pedepse. Eram atât de fericit cu prietenia domnului de T. și cu dragostea lui Manon, încât nimic nu mă făcea să ghicesc că mă paște o nouă nenorocire. Și totuși mi se pregătea una, una atât de funestă, încât m-a aruncat în starea în care m-ați văzut la Passy și, treptat, am ajuns la marginile suferinței, într-un așa hal de plâns, încât abia veți putea crede istorisirea mea, din păcate prea adevărată.

Într-o seară, pe când aveam la cină pe domnul de T. am auzit huruitul unei calești oprindu-se la poarta hanului. Curiozitatea ne-a împins să aflăm cine sosea la ora aceea înaintată. Ni s-a spus că a venit tânărul G. M., adică fiul celui mai crud dușman al nostru, unchiașul desfrânat care mă băgase pe mine la „Saint-Lazare”, iar pe Manon la „Hôpital”. La auzul numelui lui, tot sângele mi-a năvălit în obraji.

— Dumnezeu mi-l aduce! am spus către domnul de T. Am să-l pedepsesc pe fiu pentru lașitatea tatălui! N-are să-mi scape până nu încrucișăm spadele.

Domnul de T. care îl cunoștea, ba chiar se număra printre prietenii lui, s-a silit să-mi insufle alte simțăminte. M-a asigurat că tânărul G. M. era un om foarte îndatoritor și plăcut, care n-ar fi fost în stare să ia parte la o faptă ca aceea a tatălui său; că eu însumi, după ce-l voi cunoaște cât de puțin, îi voi acorda stima mea și o voi dori pe a lui. După ce a mai adăugat o seamă de alte laude, m-a rugat să-i satisfac dorința de a-l pofti la noi, ca să sfârșim împreună cina. Fiind sigur că mă voi opune, pretextând primejdia la care o vom expune pe Manon descoperind locuința chiar fiului dușmanului nostru, el mi-a luat-o înainte, asigurându-mă, pe onoarea și pe cuvântul lui, că atunci când G. M. ne va cunoaște, nu vom avea apărător mai zelos ca el. După aceste asigurări, nu m-am mai împotrivit în niciun fel.

Domnul de T. ni l-a adus numai după ce l-a informat cine suntem. A intrat, având pe față o expresie care în adevăr ni l-a făcut simpatic. M-a îmbrățișat. Ne-am așezat la masă. A rostit cuvinte de admirație pentru Manon, pentru mine, pentru tot ce ne aparține și a mâncat cu poftă, ceea ce făcea onoare cinei noastre. După ce s-a strâns masa, conversația a devenit mai serioasă. Aplecând ochii, G. M. ne-a vorbit despre tatăl său, spunând că întrecuse marginile în purtarea lui față de noi și ne-a adresat în locu-i cele mai umile scuze.

— Le scurtez, a spus apoi, ca să nu mai răscolesc amintiri atât de rușinoase pentru mine.

Scuzele lui, sincere încă de la început, au devenit și mai

sincere în urmă, căci nu trecuse nicio jumătate de ceas de când vorbeam și am băgat de seamă ce impresie adâncă făcuse asupra lui farmecul lui Manon. Privirile și atitudinea sa erau din ce în ce mai duioase. N-a scăpat totuși nicio vorbă despre asta, dar, fără să fiu gelos, aveam prea multă experiență în dragoste ca să nu deslușesc tot ce pornea din acest izvor. Ne-a ținut tovărășie o bună parte din noapte și nu ne-a părăsit decât după ce ne-a asigurat cât e de încântat de cunoștința noastră; ne-a cerut apoi voie să vină din când în când să ne ofere serviciile sale. A plecat înspre ziuă, cu domnul de T. care a luat loc în careta lui.

Nu eram înclinat, cum am mai spus, să-mi plec urechea la șoaptele geloziei. Mă încredeam mai mult ca oricând în jurămintele lui Manon. Ființa aceasta fermecătoare devenise până într-atât stăpâna inimii mele, încât nu exista niciun simțământ, din toate câte-i închinase, care să nu cuprindă stimă și dragoste. Departe de a-i face vreo vină că plăcuse tânărului G. M., eram, dimpotrivă, încântat de puterea farmecelor ei și mă fereceam că sunt iubit de o fată pe care toată lumea o găsește atât de drăguță. N-am găsit de cuviință să-i împărtășesc și ei bănuielile mele. Câteva zile am fost ocupați cu croitoresele, care-i încercau rochiile, și cu discuțiile dacă ne puteam sau nu duce la „Comedie” fără teamă că vom fi recunoscuți. Nici nu se sfârșise săptămâna, și domnul de T. a venit iarăși pe la noi. I-am cerut și lui sfatul în privința aceasta și, ca să-i facă pe plac lui Manon, bineînțeles că ne-a sfătuit să mergem. Am luat deci hotărârea să ne ducem împreună cu el chiar în seara aceea. Dar când să ne punem în practică planul, domnul de T. m-a tras deoparte și mi-a spus:

— Mă aflu într-o mare încurcătură încă din seara când am luat masa aici, și vizita mea de azi e o urmare la ceea ce s-a întâmplat atunci. Uite: G. M. o iubește pe amanta dumatel! mi-a mărturisit el. Sunt prietenul lui intim, gata oricând să-l servesc, dar nu sunt mai puțin amicul dumatel. I-am spus că intențiile lui sunt cu totul nepotrivite, vinovate chiar. I-aș fi păstrat taina dacă, pentru a se face plăcut, n-ar avea de

gând să încerce și cu alte mijloace decât cele obișnuite. Cunoștea firea lui Manon. A aflat, nu știu de unde, că ține să trăiască în belșug și plăceri, și cum el are pe mână, încă pe de acum, o avere foarte mare, mi-a mărturisit că vrea s-o ispitească pentru început cu un dar măreț și cu o pensie de zece mii de livre. Vă port la amândoi aceeași prietenie și m-aș fi hotărât mult mai greu să-l trădez dacă dreptatea n-ar fi fost de partea dumatăle, cu atât mai mult cu cât eu însumi fiind pricina necugetată a pasiunii lui, deoarece eu l-am introdus aici, mă simt obligat să previn urmările răului pe care l-am cauzat fără să vreau.

Am mulțumit domnului de T. pentru serviciul atât de însemnat pe care mi-l făcea și cu aceeași sinceritate i-am mărturisit că în adevăr firea iubitei mele era așa cum și-o închipuia G. M., adică nu putea nici măcar să audă de sărăcie.

— Totuși, i-am spus, nu o cred în stare să mă părăsească pentru un altul, fie că e vorba de ceva mai mult, fie de ceva mai puțin decât are acum... Am puțința să n-o las să ducă lipsă de nimic și socot că averea mea va crește de la o zi la alta. Nu mă tem decât de un lucru, am adăugat, ca nu cumva G. M., folosindu-se de faptul că ne cunoaște locuința, să ne pricinuiască cine știe ce supărare.

Domnul de T. m-a asigurat că dinspre partea asta puteam să fiu liniștit. G. M. era în stare de o nebunie amoroasă, dar nu de o josnicie, iar dacă ar avea totuși lașitatea să ne denunțe, el cel dintâi îl va pedepsi, reparându-și astfel greșeala de a ni-l fi prezentat.

— Vă rămân obligat pentru acest sentiment prietenesc, i-am răspuns, dar răul s-ar fi săvârșit, și leacul ar fi nesigur. Cel mai înțelept lucru este să ne luăm măsuri; propun să plecăm din Chaillot și să ne găsim o altă locuință.

— Foarte bine, a încuviințat domnul de T. Numai că n-o să vă puteți muta atât de repede cât ar trebui, căci domnul G. M. vine aici chiar azi la amiază; mi-a spus-o încă de ieri, și de aceea i-am luat-o înainte, ca să-ți aduc la cunoștință ce urmărește. Trebuie să pice dintr-o clipă într-alta.

O înștiințare atât de zorită m-a silit să privesc lucrurile cu multă seriozitate. Părându-mi cu neputință să scap de vizita lui G. M., și tot atât de greu să-l împiedic de a-și destăinui dragostea, am luat hotărârea să o previn eu însumi pe Manon despre planurile acestui nou rival. Mi-am închipuit că, știindu-mă în curent cu propunerile pe care i le va face aproape sub ochii mei, va avea destulă tărie să le respingă. Am dezvăluit gândul meu și domnului de T. dar el mi-a răspuns că lucrul era nespus de primejdios.

— Recunosc, i-am spus, dar eu mă bizui pe dragostea iubitei mele. Măreția darurilor ar putea să o orbească, dar ți-am mai spus că nu-i lacomă de bani. Îi place să trăiască bine, dar mă și iubește, și așa cum îmi merg afacerile, n-aș crede în ruptul capului că l-ar prefera în locul meu tocmai pe fiul aceluia care a băgat-o la „Hôpital”.

Într-un cuvânt, am stăruit în hotărârea mea și, luând pe Manon deoparte, i-am povestit fără înconjur tot ceea ce aflasem. Mi-a mulțumit că aveam o părere atât de bună despre ea și mi-a făgăduit să primească ofertele lui G. M. în așa fel încât să-i taie pofta de a reîncepe.

— Nu, i-am spus, nu trebuie să-l repezi prea tare; dacă se supără, poate să ne facă vreun rău. Dar tu știi bine, ștregărițo, am adăugat eu râzând, cum să te descotorosești de un amarez urâcios sau pisălog!

A stat puțin pe gânduri, apoi a izbucnit:

— Îmi vine în minte un plan admirabil, mă mândresc că l-am născocit! G. M. este, nu-i așa, fiul celui mai crud dușman al nostru; trebuie să ne răzbumăm pe tată, nu asupra fiului, ci asupra pungii lui. Am să-i ascult declarația, am să-i primesc darurile și pe urmă am să-i dau cu tifla.

— Frumușel plan, i-am spus, dar nu te gândești, biată copilă, că tot un plan ca ăsta te-a dus la „Hôpital”?

Degeaba i-am înfățișat primejdia unui asemenea isprăvi, mi-a spus că trebuie numai să ne luăm măsurile necesare și a găsit răspuns la toate obiecțiunile mele. Arătați-mi un singur îndrăgostit care să nu se potrivească orbește la toate capriciile femeii adorate, și voi recunoaște că am greșit

cedând atât de ușor. Ne-am hotărât să facem din G. M. jucăria noastră, dar, printr-o ciudată întorsătură a soartei, am ajuns noi victimele lui.

Pe la orele 11 am văzut oprindu-se la poartă caleașca sa. Ne-a adresat câteva complimente dibaci alcătuite în privința permisiunii ce-și luase de a prânzi cu noi. Nu s-a mirat găsindu-l acolo pe domnul de T. care îi făgăduise încă din ajun să vină, dar care, pretextând oarecare afaceri, evitase să plece din Paris în aceeași trăsură cu el. Deși fiecare din noi purta trădarea în suflet, ne-am așezat la masă cu aerul că eram plini de încredere și prietenie. G. M. a găsit ușor prilejul să-și declare sentimentele. Nu cred că l-am stingherit câtuși de puțin, căci înadins am lipsit din cameră câteva minute. Când m-am întors, am băgat de seamă că Manon nu-l descurajase prin vreun răspuns aspru. Era cât se poate de vesel și m-am prefăcut și eu bine dispus. El râdea în sine de prostia mea, eu, în mine, de a lui. Toată după-amiaza am petrecut astfel, unul pe scama altuia. Înainte de plecare, i-am mai înlesnit o convorbire cu Manon între partu ochi, astfel că a putut fi deplin mulțumit atât de îngăduința mea, cât și de prânzul bun.

Îndată după ce musafirii noștri s-au urcat în caretă, Manon a alergat spre mine cu brațele deschise și m-a îmbrățișat râzând cu hohote. Mi-a repetat cuvânt cu cuvânt propunerile făcute, fără să schimbe o iotă. Totul se reducea doar la faptul că o adora. Voia să împartă cu dânsa venitul de patruzeci de mii de livre pe care-l primea de pe acum, fără să uite să-i spună că aștepta încă și mai mult după moartea tatălui său; ea va fi stăpâna inimii și averii sale; drept cheazășie a dărnicii lui era gata să-i pună la picioare o caretă, o casă mobilată, o cameristă, trei lachei și un bucătar.

— Fiul, am spus către Manon, e mai mână spartă decât tatăl. Dar spune drept, am adăugat, nu cumva te ispitesc darurile lui?

— Pe mine? a răspuns Manon și, amintindu-și două versuri de Racine, le-a potrivit îndată după gândul ei:

*Mă bănuiești pe mine de-atâta perfidie?
Eu chipu-i lângă mine pot oare suferi?
Când veșnic „Hôpital”-ul cel crud mi-ar aminti?*

— Nu, nu, i-am răspuns și am continuat parodia:

*Mi-ar fi greu să cred, doamnă, că-n inima ta
Amorul cu acest „Hôpital” te-a putut săgeta...*

Da, dar îți aduce și un foarte ispititor palat, o careta și trei lachei; rareori amorul aruncă o săgeată atât de zdravănă!

Manon însă mi-a jurat că inima ei îmi aparține pe vecie și că niciodată nu va primi alte săgeți decât pe ale mele.

— Făgăduielile lui sunt pentru mine mai mult ace de răzbunare decât săgeți de dragoste.

Am întrebat-o dacă are de gând să primească palatul și careta. Mi-a răspuns că nu voia să pună mâna decât pe banii lui. Greutatea era că nu putea să capete una fără alta. Ne-am hotărât să așteptăm ca G. M. să-și desfășoare întregu-i plan prin scrisoarea ce făgăduise s-o trimită. Într-adevăr, scrisoarea a fost adusă chiar a doua zi de un lacheu fără livrea, care a găsit prilejul potrivit să-i vorbească lui Manon fără martori. Ea l-a lăsat să aștepte și a venit de-a dreptul la mine cu scrisoarea. Am deschis-o împreună. În afară de banalele fraze de amor, cuprindea amănunțit făgăduiala rivalului meu. El nu-și mărginea dărnicia; se lega să numere zece mii de franci în ziua când Manon va lua în stăpânire casa și să refacă suma ori de câte ori s-ar micșora, pentru ca ea să o aibă mereu întreagă. Inaugurarea micului palat avea să aibă loc în curând: nu-i cerea decât două zile pentru toate preparativele, îi indica apoi numele străzii și numărul acestei case, unde îi făgăduia să o aștepte în după-amiaza celei de a doua zi dacă va putea să-mi scape din mâini. Aceasta era singura lui neliniște și o implora pe Manon să i-o astâmpere; adăuga însă că, dacă totuși îi va fi greu să-mi scape, va găsi el mijlocul să-i înlesnească fuga.

G. M. era mai deștept decât tată-său; voia să-și înhațe prada înainte de a număra bani. Ce trebuia să facă Manon? Am stat să chibzuim. Din nou m-am silit să-i scot din cap toana asta și i-am înșirat toate primejdiile ce s-ar putea ivi, dar nimic n-a putut să-i zdruncine hotărârea. A trimis lui G. M. un răspuns scurt, asigurându-l că nu-i va fi de loc greu să meargă la Paris în ziua indicată; putea, deci, s-o aștepte fără grijă.

Am stabilit apoi ca eu să plec de îndată să închiriez o nouă locuință, într-un sat de cealaltă parte a Parisului; după aceea, să transport acolo tot calabalâcul nostru; la data fixată, adică a doua zi după amiază, Manon va pleca la Paris și, după ce va primi cadourile lui G. M., îl va ruga stăruitor să o ducă în acea seară la „Comedie”; va lua asupra ei atâția bani cât va putea duce, iar restul îi va încredința valetului nostru, pe care voia să-l ia cu dânsa. Valetul era gardianul care o scosese de la „Hôpital”; ne era nespus de devotat. Eu trebuia să vin cu o birjă la capătul străzii Saint-Andre-des-Ares; pe la ora 7 să las birja să aștepte acolo și să mă apropiu prin întuneric de porțile teatrului. Manon îmi făgădui să născocească ceva ca să poată ieși o clipă din lojă, și clipa aceea o va folosi ca să coboare până jos la mine. Restul se va putea îndeplini ușor. Am ajunge din câțiva pași la trăsură, ne-am urca și am ieși îndată din Paris prin foburgul Saint-Antoine, drumul spre noua noastră locuință.

Planul acesta, oricât era de extravagant, nouă ni s-a părut destul de bine ticluit. În realitate era o imprudență smintită să nu ne dăm seama că și de-ar fi izbutit fără piedici, tot n-am fi fost scuțiți de urmările lui. Totuși, ne-am expus primejdiei cu cea mai cutezătoare îndrăzneală. Manon a plecat cu Marcel; așa îl chema pe valet. Am privit după ea nespus de îndurerat; când am îmbrățișat-o, i-am șoptit:

— Manon, nu cumva mă înșeli? Ai să-mi rămâi oare credincioasă?

Ea s-a plâns drăgăstos de neîncrederea mea și mi-a reînnoit toate jurămintele. Socotise să ajungă la Paris pe la

ora 3. Plecai și eu puțin timp după ea. Mă duceam să-mi rod unghiile la „Café de Féré”, la podul Saint-Michel; am stat acolo până la căderea nopții. Atunci am ieșit să iau o birjă, pe care am lăsat-o, după înțelegerea noastră, la capătul străzii Saint-Andre-des-Ares; după asta, m-am dus pe jos până la „Comedie”. M-am mirat că nu-l găsesc acolo pe Marcel, care trebuia să mă aștepte. M-am înarmat cu răbdare, am stat un ceas înghesuit de o droaie de lachei, cu ochii în patru asupra tuturor celor care treceau. În cele din urmă, văzând că s-a făcut ceasul 7 și că planul nostru e în aer, mi-am luat un bilet la parter, ca să văd dacă nu-i descopăr în vreo lojă pe Manon și pe G. M. Nu erau niciunul, nici altul. M-am întors la ușile teatrului, unde am mai așteptat un sfert de ceas, înnebunit de nerăbdare și de neliniște. Dar tot nu se ivi nimic. M-am întors la trăsură, fără să fiu în stare să iau vreo hotărâre. Birjarul, zărindu-mă, a făcut câțiva pași spre mine ca să-mi spună, cu aere misterioase, că o duduia drăguță mă aștepta de vreun ceas în birjă; întrebare de mine și, aflând că trebuia să mă întorc, a spus că mă va aștepta, oricât de târziu voi veni. Mi-am închipuit că trebuie să fie Manon. Când m-am apropiat, am văzut însă un alt chip: un obraz drăguț, dar nu al ei. Era o tânără necunoscută, care m-a întrebat mai întâi dacă avea onoarea să vadă pe cavalerul des Grieux. I-am răspuns că așa mă numesc.

— Am o scrisoare pentru dumneavoastră, a urmat ea, care vă va lămuri de ce am venit și cum se face că am plăcerea să vă cunosc numele.

Am rugat-o să-mi îngăduie să citesc scrisoarea într-un cabaret vecin. Necunoscuta a ținut să meargă cu mine și m-a sfătuit să cer un separeu.

— De la cine e scrisoarea? am întrebat-o pe când urcam scara.

Mi-a răspuns că voi afla citind-o. Am recunoscut scrisul lui Manon. Iată cam ce noutăți îmi dădea:

G. M. o primise cu o politete și o mărinimie mai presus de toate închipuirile ei. O acoperise cu daruri, o făcea să vadă

înainte-i un destin de regină. Mă asigura totuși că nu mă uita în splendorile de care era înconjurată, dar neputând îndupleca pe G. M. să o ducă la „Comedie” în seara aceea, amâna pe altă dată plăcerea de a mă vedea; scria apoi că, pentru a-mi alina puțin suferința pe care mi-o va prilejui vestea aceasta, s-a gândit că n-ar fi rău să-mi procure una din cele mai drăguțe fete din Paris, aducătoarea scrisorii. Și semna: „Credincioasa ta iubită, Manon Lescaut”.

Era ceva atât de crud și de insultător pentru mine în scrisoarea ei, încât, zbătându-mă câteva clipe între mânie și durere, m-am hotărât să fac o sforțare și s-o uit pentru totdeauna pe nerecunoscătoarea și sperjura Manon. Mi-am aruncat ochii asupra fetei din fața mea. Era cât se poate de frumoasă, dar aș fi dorit să fie și mai ispititoare ca să devin la rândul-mi sperjur și necredincios. Dar n-am găsit, privind-o, ochii aceia vii și languroși, portul mândru al capului, pielea obrazului colorată cu nuanțele dragostei, în sfârșit, toată comoara de farmece cu care natura o înzestrase din belșug pe vicleana Manon.

— Nu, nu, i-am spus încetând de a o privi, nerecunoscătoarea care te-a trimis știe prea bine că te ostenești degeaba, întoarce-te la ea și spune-i că-i doresc să se bucure de crima ce-o făptuiește și, dacă se poate, fără remușcări. O părăsesc pentru totdeauna și renunț în același timp la toate femeile din lume; niciuna din ele n-ar putea fi îneântătoare ca ea, dar toate sunt, fără îndoială, la fel de lașe și necredincioase.

Am fost atunci gata să cobor și să mă retrag, fără să mai am nimic de-a face cu Manon; gelozia care-mi sfâșia de moarte inima se schimbase brusc într-o liniște întunecată, posomorâtă; m-am crezut o clipă aproape de vindecare, cu atât mai mult cu cât nu simțeam în mine niciuna din pornirile violente cărora căzusem pradă în celelalte împrejurări asemănătoare. Vai! eram jucăria amorului, tot atât cât mă socoteam jucăria lui G. M. și a lui Manon.

Fata care-mi adusesese scrisoarea, văzându-mă gata să cobor, m-a întrebat ce răspuns să-i ducă domnului G. M. și

doamnei care era cu el. M-am întors în cameră după întrebarea aceasta și, printr-o schimbare care ar părea de necrezut celor care n-au simțit niciodată patimi aprige, m-am văzut deodată smuls din liniștea mea părelnică și târât într-un groaznic delir furios. I-am strigat fetei:

— Du-te și spune-i trădătorului de G. M. și perfidei lui amante în ce disperare m-a apucat scrisoarea asta blestemată; dar să știe că n-au să rădă multă vreme; am să le împlânt cuțitul în inimă la amândoi, cu mâna mea!

M-am trântit pe un scaun. Pălăria și bastonul mi-au căzut pe jos. Două șiroaie de lacrimi amare au început să-mi curgă din ochi. Accesul de furie care mă cuprinsese fu urmat de o întristare adâncă: nu mai puteam decât să plâng, să gem și să oftez.

— Apropie-te, copilă, apropie-te, i-am spus apoi tinerei fete; apropie-te, de vreme ce te-au trimis să mă consolezi. Spune-mi, cunoști vorbe care astâmpără furia, deznădejdea, dorința de a-ți lua singur zilele după ce ai ucis două ființe trădătoare, care nu meritau să trăiască? Da, apropie-te, repetai, văzând-o că pășește spre mine cu sfială, și clătinându-se. Vino să-mi ștergi lacrimile, vino să-mi redai pacea inimii, vino să-mi spui că mă iubești, ca să mă obișnuiesc și cu ființa altei femei decât aceea a necredincioasei mele. Ești frumoasă, poate că te voi iubi și pe tine.

Pe biata copilă, care n-avea mai mult de 16 sau 17 ani și părea mai plină de cuviință decât suratele ei, o speriasse însă grozav scena aceasta ciudată. Se apropie totuși de mine și încercă să mă mângâie, dar atunci am îndepărtat-o numaidecât, respingând-o cu amândouă mâinile.

— Ce vrei de la mine? i-am strigat. Ești femeie, faci parte din tagma pe care o urăsc, pe care nu mai pot s-o sufăr în apropierea mea. Cine știe cu ce trădare mă amenință și chipul tău blând! Pleacă, pleacă, lasă-mă singur!

Fără a îndrăzni să scoată o vorbă, fata mi-a făcut o reverență și s-a întors să iasă. I-am strigat să se oprească:

— Fă-mă cel puțin să știu pentru ce, cum și în ce scop ai

fost trimisă aici? Cum mi-ai aflat numele și locul unde mă puteai găsi?

Mi-a răspuns că-l cunoștea de multă vreme pe domnul G. M., că el a trimis să o cheme pe la ora 5, că, împreună cu lacheul care venise s-o înștiințeze, au intrat într-o casă mare, unde l-a găsit pe G. M. jucând pichet cu o doamnă foarte frumoasă, amândoi au rugat-o să-mi înmâneze scrisoarea aceasta, după ce i-au spus că mă va găsi într-o trăsură, la capătul străzii Saint-Andre-des-Ares. Am întrebat-o dacă n-au mai adăugat ceva; roșind, fata mi-a răspuns că o făcuseră să spero că o voi lua cu mine.

— Te-au înșelat, i-am răspuns; biată copilă, te-au înșelat. Ești femeie, îți trebuie un bărbat, dar unul bogat și fericit, pe care nu în persoana mea l-ai putea găsi. Întoarce-te, întoarce-te la domnul G. M. El are tot ce-i trebuie ca să fie iubit de femeile frumoase. Are palate mobilate și calești de dăruit. Pe mine, care nu am ce să ofer, în afară de iubire și statornicie, femeile mă disprețuiesc în sărăcia mea, își fac o jucărie din naivitatea mea.

Am mai înșirat multe gânduri și triste, și înverșunate, după cum simțirile care-mi cutremurau ființa se mai potoleau sau se involburau. Dar; pe măsură ce mă torturam astfel, furia mi-a scăzut până într-atât, încât am putut începe să cuget limpede. Comparând noua mea nenorocire cu celelalte îndurate mai înainte, am socotit că nu trebuie să-mi pierd nădejdea mai mult decât în alte dăți. O cunoșteam bine pe Manon. De ce să mă amărăsc atâta pentru o nenorocire care era de prevăzut? De ce să nu mă străduiesc mai bine să caut să îndrept lucrurile? Vreme doar mai era. Nu trebuia deci să-mi cruț eforturile, ca să nu-mi reproșez mai târziu că mi-am sporit singur suferințele prin târăgăneala mea. Astfel că am început să caut și să cântăresc toate mijloacele în stare să deschidă drum nădejdlor.

Să încerc s-o smulg cu forța din mâinile lui G. M ar fi fost o treabă nechibzuită, care nu putea decât să mă piardă, neavând de fel sorti de izbândă. Dar dacă aș încerca să

vorbesc cu Manon câteva clipe? Atunci ar fi altceva, aş putea să-i mişc cât de puţin inima, doar îi cunoşteam bine punctele slabe. Eram atât de sigur că mă iubeşte! Chiar ideea asta ciudată de a-mi trimite o fată străină să mă consoleze, din milă pentru suferinţele mele, aş fi pus rămăşag că e a ei. M-am hotărât să-mi pun la încercare toată dibăcia, numai să dau ochi cu ea. Examinând, unul după altul, felurite mijloace, m-am oprit la următorul:

Domnul de T. mă copleşise încă de la început cu afecţiunea lui, încât nu-i puteam pune la îndoială sinceritatea şi dorinţa de a mă ajuta. M-am gândit să alerg la el cu rugămintea de a-l chema pe G. M. sub pretextul unei afaceri importante. Îmi era destul să pot vorbi cu Manon chiar şi o jumătate de oră; planul meu era să pătrund în camera ei, lucru ce-mi părea destul de uşor în lipsa lui G. M.

Hotărârea aceasta m-a mai liniştit; am răsplătit cu dărnicie pe fata care încă mai aştepta şi, vrând s-o împiedic de a se mai întoarce la cei care-o trimiseseră, i-am luat adresa, făgăduindu-i că voi veni să-mi petrec noaptea la ea. M-am urcat în birjă şi am dat adresa domnului de T., poruncind birjarului să mă ducă în goana cailor. Din fericire, l-am găsit acasă pe prietenul meu; fusesem neliniştit tot drumul din pricina asta. În câteva cuvinte l-am încunoştiinţat de suferinţele mele şi de serviciul ce veneam să-i cer. A rămas atât de uimit aflând că G. M. a fost în stare să o momească pe Manon, încât, neştiind că şi eu am pus umărul la nenorocirea asta, s-a oferit din toată inima să-şi adune prietenii, şi toţi, cu braţele şi spatele lor, să-mi ajute să o slobod pe iubita mea. L-am făcut să înţeleagă că un asemenea tăraboii ar fi primejdios şi pentru Manon, şi pentru mine.

— Să ne păstrăm forţele, i-am spus, pentru împrejurări mai grave. Mă gândesc la o cale mai blândă, prin care sper să izbândesc tot atât de bine.

S-a legat să facă tot ce-i voi cere, fără împotrivire; i-am spus că nu doream decât să-l înştiinţeze pe G. M. că are ceva de vorbit cu el şi să-l scoată din casă pentru un ceas sau

două; a plecat numaidecât împreună cu mine, ca să-mi satisfacă dorința. Ne-am sfătuit pe drum prin ce tertip l-ar putea reține pe G. M. atâta vreme. Am propus să-i scrie mai întâi un bilețel dintr-un cabaret, în care să-l roage să vină acolo pentru o afacere însemnată, care nu suferă niciun fel de întârziere. Și am adăugat:

— Îl voi pândi când pleacă și voi intra fără greutate în casă, de vreme ce nu mă cunoaște nimeni decât Manon și Marcel, valetul meu. Iar dumneata, care în vremea aceasta vei fi cu G. M., îi vei putea spune că acea afacere însemnată e o nevoie grabnică de bani; că ți-ai pierdut la cărți tot ce aveai disponibil și că ai continuat să joci pe cuvânt, pierzând mereu. Îi va trebui timp până se va duce să ia banii din caseta lui de acasă, și timpul acela îmi va fi mie de ajuns ca să îndeplinesc ceea ce am de gând.

Domnul de T. mi-a urmat întocmai planul. L-am lăsat într-un cabaret, unde a scris repede biletul, iar eu am mers să stau la pândă câțiva pași mai departe de casa unde se afla Manon. L-am văzut sosind întâi pe aducătorul biletului, apoi îndată și pe G. M.; venea pe jos, cu un lacheu după el. Lăsându-i timp să se depărteze, am pășit spre casa în care se afla necredincioasa mea iubită și, cu toată furia ce clocotea în mine, am bătut la ușă cu respect, ca la porțile unui templu. Din fericire, a venit Marcel să deschidă; i-am făcut semn să tacă. N-aveam de ce să mă tem de ceilalți servitori. Totuși l-am întrebat în șoaptă dacă putea să mă ducă în camera lui Manon fără să fiu zărit de nimeni. Mi-a răspuns că era foarte ușor dacă mă voi urca pe scara cea mare.

— Atunci haidem repede, i-am spus, și bagă de scamă să nu se mai urce nimeni cât voi sta acolo.

Am pătruns fără piedici în apartamentul de sus. Manon citea. O dată mai mult m-a-uimit firea acestei fete ciudate.

Depart de a se speria sau de a arăta vreo sfială văzându-mă, a dat numai ușoare semne de mirare, mișcări pe care nu ți le poți stăpâni când te pomenești cu cineva pe care îl crezi în cu totul altă parte.

— A! a! tu ești, iubitule?! m-a întâmpinat ea, venind să mă sărute, dragăstoasă ca de obicei. Sfinte Doamne! Știi că ești îndrăzneț? Cine s-ar fi așteptat să vii azi aici?

M-am desprins din brațele ei, și în loc să-i răspund la dezmiardări, am respins-o cu dispreț, dându-mă doi pași îndărăt, ca să pun distanță între mine și ea. Gestul meu a descumpănit-o puțin. A rămas locului, cu ochii la mine, schimbând fețe-fețe. La drept vorbind, eram atât de vrăjit de vederea ei, încât, deși, pe bună dreptate, fierbeam de mânie, de-abia am găsit puterea să deschid gura ca s-o cert. Inima îmi sângera de cruda batjocură ce-o suferisem; mă sileam să mi-o amintesc mereu, ca să-mi ațâț mânia, și mă încordam să aprind în ochii mei un alt foc decât cel al dragostei. Fiindcă tăceam, ea băgă de seamă tulburarea mea, și atunci o văzui că tremură, înspăimântată. N-am putut răbda acest lucru...

— A, Manon, i-am spus cu glas moale, necredincioaso, sperjuro, cu ce să-mi încep plângerea? Te văd palidă, tremuri, iar pe mine încă mă mai mișcă și cele mai mici suferințe ale tale, încât mi-e frică să nu te măhnesc prea mult cu noile învinuiri. Dar, Manon, crede-mă, mi-e inima străpunsă de durerea trădării tale. Asemenea lovituri nu le îndreptți asupra unui om iubit când încă nu i-ai hotărât moartea. E a treia oară, Manon! Am numărat bine, asta nu se poate uita. Gândește-te și hotărăște-te acum, pe loc, ce vrei să faci, căci biata mea inimă nu mai poate să îndure atâta chin. O simt cum moare, cum e gata să se sfârșame de durere. Nu mai pot, am adăugat lăsându-mă pe un scaun, abia vorbesc, abia mă mai pot ține pe picioare...

Nu mi-a răspuns nimic, dar de îndată ce m-am așezat, a venit să îngenuncheze la picioarele mele, apoi și-a pus capul pe genunchii mei, ascunzându-și fața în mâinile mele. Într-o clipă, le-am simțit ude de lacrimile ce-i curgeau. O, Doamne, câte simțiri nu-mi frământă sufletul!

— A, Manon, Manon, am urmat oftând, e prea târziu să mai plângi după ce mi-ai pricinuit moartea. Tristețea ta e prefăcută, nu poate fi adevărată. Fără îndoială că răul cel

mai mare ți-l face prezența mea, care totdeauna a fost o piedică pentru plăcerile tale. Deschide ochii, Manon, vezi-mă cine sunt! Nu se varsă lacrimi atât de duioase pentru un nenorocit pe care l-ai trădat, pe care îl părăsești fără milă.

Ea continua să-mi sărute mâinile, fără să se ridice, fără să răspundă.

— Nestatornică. Manon, am urmat iarăși, femeie nerecunoscătoare și fără credință, unde îți sunt făgăduielile și jurămintele? Iubită crudă și ușuratică, ce-ai făcut cu dragostea pe care nu mai departe decât azi mi-o jurai? Cerule drept! Așa lași să rădă de tine o femeie, după ce te-a luat drept martor cu atâta evlavie? Așadar, pe sperjur îl răsplătești? Iar deznădejdea și părăsirea le hărăzești celui statornic și credincios?

Cugetul îmi era plin de atâta amărăciune pe când vorbeam, încât, fără să-mi dau seama, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Manon a înțeles, după tremurul glasului, că plâng și a rupt, în sfârșit, tăcerea:

— Trebuie să fiu tare vinovată, mi-a spus ea cu tristețe, dacă am putut să-ți pricinuiesc atâta durere și zbucium, dar ajungă-mă pedeapsa cerului dacă mi-am dat seama că păcătuiesc sau dacă am avut măcar gândul acesta!

Mi s-au părut atât de fără noimă vorbele ei, atât de mincinoase, încât nu mi-am putut opri o izbucnire de furie

— Ce prefăcătorie josnică! am strigat. Văd mai limpede ca origând că nu ești decât o ticăloasă, o femeie vicleană! Abia acum înțeleg, ce fire păcătoasă ai. Adio, ființă lașă, am spus apoi, ridicându-mă în picioare, mai bine să mor de o mie de ori decât să mai am vreo legătură cu tine! Să mă trăsnească Cel-de-sus dacă te voi mai învrednici vreodată măcar cu o privire! Rămâi cu noul tău amant, iubește-l pe el și urăște-mă pe mine, renunță la onoare și la dreapta judecată; mie puțin îmi pasă; mi-e totuna!

Furia mea a înspăimântat-o pe Manon; rămăsese în genunchi lângă scaunul de pe care mă sculasem și mă privea tremurind, fără să cuteze nici să respire. Am făcut câțiva pași spre ușă, tot cu capul întors spre ea, ținându-o

cu privirea. Dar ca să mă țin dârz față de farmecele ei, ar fi trebuit să-mi fi pierdut deodată orice simțământ de milă, de umanitate. Eram atât de departe de a-mi fi însușit tăria aceasta sălbatică, încât, trecând deodată, la extremitatea opusă, m-am întors spre Manon, mai bine spus m-am aruncat spre ea fără să cuget. Am luat-o în brațe, am acoperit-o cu mii de sărutări; i-am cerut iertare pentru că m-am înfuriat, am recunoscut să sunt un om brutal și nu merit fericirea de a fi iubit de o fată ca ea. Am așezat-o pe un scaun și, îngenunchind la rândul meu, am implorat-o să mă asculte. Am adunat într-un mănunchi de cuvinte tot ce poate imagina mai respectuos și mai drăgăstos, drept scuză, un amant supus și înflăcărat. I-am cerut, ca o grație, să rostească vorbele de iertare. Mi-a înlănțuit gâtul cu brațele, spunând că ea însăși avea nevoie de bunătatea mea ca să mă facă să uit supărarea ce-mi pricinuisese și că începea să se teamă, nu fără motiv, că nu voi fi de loc mulțumit de ceea ce avea să-mi spună pentru a se dezvinovăți.

— Eu? am întrerupt-o numaidecât. Eu nu-ți cer să te dezvinovățești. Iau de bun tot ce ai făcut. Nu mă socot în drept a-ți cere să-mi explici de ce te-ai purtat astfel, voi fi prea mulțumit, prea fericit, dacă scumpa mea Manon nu mă alungă din inima ei! Apoi, cugetând puțin asupra soartei mele, am continuat: Dar, atotputernică Manon, tu, care-mi dăruiești după plac bucuriile și durerile, după ce ți-am dat satisfacție prin umilința mea și prin toate semnele de căință, îmi vei îngădui oare să-ți vorbesc și de mâhnirea care mă roade, de suferințele mele? Pot afla de la tine ce am să fac acum, dacă mă condamni cumva la moarte hotărându-te să-ți petreci noaptea cu rivalul meu?

Manon a stat puțin pe gânduri până să-mi dea răspunsul.

— Cavalere, a spus apoi pe un ton liniștit, dacă ai fi vorbit de la început atât de limpede, nu te-ai mai fi tulburat în halul ăsta și m-ai fi cruțat și pe mine de o scenă dureroasă. De vreme ce suferințele tale ți le pricinuiesc numai gelozia, ți le-aș fi curmat oferindu-ți să plec numaidecât cu tine, fie și până la capătul pământului. Dar eu mi-am închipuit că

bilețelul pe care ți l-am scris sub ochii domnului G.M. și fata pe care ți-am trimis-o te-au supărat atât; am crezut că poate ai luat scrisoarea mea drept o glumă batjocoritoare, iar fata, închipuindu-ți că vine din partea mea, drept o declarație că renunț la tine, dăruindu-mă lui G.M. Gândul acesta m-a încremenit, m-a aruncat în deznădejde, căci oricât mă știu de nevinovată, socoteam totuși că aparențele nu-mi sunt favorabile. Acum, a urmat ea, vreau să fii judecătorul meu, după ce voi da pe față tot adevărul.

Mi-a istorisit apoi tot ce i se întâmplase din clipa când s-a întâlnit cu G.M. care o aștepta în casa în care ne aflam. A primit-o cu adevărat ca pe cea mai mare crăiasă din lume. I-a arătat camerele, mobilate cu gust și sclipind de curățenie, în iatac i-a numărat zece mii de livre, la care a mai adăugat câteva giuvaeruri, printre acestea fiind și colierul și brățările pe care le mai primise o dată de la tatăl lui. A dus-o apoi într-un salon, pe care nu-l văzuse încă; acolo, pe masă, erau cele mai delicioase gustări; ca s-o servească, a chemat pe servitorii tocmiți anume pentru ea și le-a poruncit să o slujească de acum înainte ca pe stăpâna lor. Apoi i-a arătat careta, caii și toate celelalte daruri; la sfârșit i-a propus o partidă de cărți în așteptarea cinei.

— Îți mărturisesc, a urmat ea, că am rămas uluită, atât de grandios era totul. M-am gândit că ar fi păcat să ne lipsim de atâtca bogății mulțumindu-mă să iau numai cele zece mii de livre și bijuteriile; găsisem o avere gata făcută pentru noi doi și puteam duce un trai foarte plăcut pe spatele lui G.M. În loc să-i propun să mergem la „Comedie”, mi-am pus în cap să-l descos în privința ta, ca să mă lămuresc ce posibilități există ca să ne putem vedea. L-am găsit, din acest punct de vedere, pe G.M. destul de conciliant. M-a întrebat ce gândesc despre tine și dacă nu mi-a părut rău că te-am părăsit. I-am spus că ai fost totdeauna atât de bun, că te-ai purtat atât de desăvârșit cu mine, încât ar fi de necrezut să spun că te urăsc. A recunoscut că ai multe calități, și el însuși s-a simțit îndemnat să-ți fie prieten. A voit să știe, mai ales, cum vei judeca tu plecarea mea când vei afla că eram în mâinile

lui. I-am răspuns că dragostea noastră dura de mult, încât a avut tot timpul să se mai răcească, apoi, strâmtorat cum erai, poate nu vei privi plecarea mea drept o mare nenorocire, de vreme ce te ușura de-o povară apăsătoare. Am adăugat că, fiind pe deplin încredințată că te vei purta cu îngăduință, nu m-am sfiit să-ți spun de dimineață că plec la Paris, pentru oarecare afaceri; că ai consimțit, că ai venit cu mine și n-ai părut neliniștit când te-am lăsat singur. Acu aci G.M. mi-a spus: „Dacă aș putea crede că vrea să trăiască în bună înțelegere cu mine, eu cel dintâi i-aș prezenta respectele mele și i-aș oferi serviciile”. L-am asigurat că îți cunosc firea și că nu mă îndoiam că vei ști să răspunzi după cuviință la amabilitățile lui; mai ales, i-am spus, dacă te-ar putea ajuta în afacerile tale, foarte încurcate de când ai rupt legăturile cu familia. M-a întrerupt, făgăduind să-ți facă orice serviciu care ar atârna de el, chiar și acela de a-ți procura o metresă drăguță, pe care el a părăsit-o pentru mine, în cazul în care ai vrea să începi o nouă aventură de dragoste. L-am aprobat, a adăugat ea, ca să-i adorm mai bine bănuielile și, întărindu-mă și mai mult în ideea mea, nu mai doream decât să găsesc mijlocul de a ți-o aduce ție mai repede la cunoștință, temându-mă să nu te neliniștești când vei vedea că nu vin la întâlnire. În scopul acesta, i-am propus să-ți trimită metresa aceea, având astfel prilejul să-ți scriu; eram silită să mă folosesc de fata aceea neputând să sper că el mă va lăsa liberă câtva timp. G.M. a râs de propunerea mea; a chemat pe lacheul său și, întrebându-l dacă poate găsi fără zăbavă pe fosta lui metresă, l-a și trimis să o caute unde va ști. El își închipuia că va trebui s-o trimită la Chaillot; atunci i-am mărturisit că la despărțire ți-am promis să ne întâlnim seara la „Comedie” și că în cazul în care voi fi împiedicată să merg la teatru, tu urmai să mă aștepti într-o caretă la capătul străzii Saint-Andre-des-Ares; prin urmare, era mai bine să-ți trimită fata acolo, fie și numai ca să nu te plictisești așteptându-mă toată noaptea. I-am mai spus că ar fi bine să-ți scriu două-trei vorbe pentru a te înștiința de schimbul acesta, căci altfel riscam să nu

înțelegi nimic. S-a învoit, dar eu am fost silită să-ți scriu sub ochii lui, astfel că n-am putut să-ți explic totul de-a dreptul. Vezi dar, a urmat Manon, cum s-au petrecut lucrurile. Nu caut să cocoloșesc nimic, nici din purtarea, nici din planurile mele. Fata a venit, mi s-a părut drăguță, și cum nu mă îndoiam că lipsa mea te va face să suferi, am dorit din inimă să-ți pot împrăști urâtul, măcar câteva ceasuri, căci fidelitatea pe care o cer eu de la tine e aceea a inimii. Aș fi fost încântată să-ți pot trimite pe Marcel, dar n-am avut o clipă liberă să-i lămuresc tot ce trebuia să-ți comunice.

Manon și-a încheiat istorisirea povestindu-mi încurcătura în care s-a aflat G. M. primind biletul domnului de T.

— A stat în cumpănă dacă să mă lase singură și m-a asigurat că se întoarce curând. Venirea ta m-a zăpăcit, iar întârzierea ta aici mă neliniștește.

Mi-a trebuit multă răbdare ca s-o ascult până la sfârșit. Multe lucruri crude și umilitoare mă loviseră, căci se vedea limpede că se pregătea să mă înșele: nici măcar nu-și dăduse osteneala să-mi ascundă asta. Nu-și închipuia doar că G.M. avea să o țină ca pe o vestală toată noaptea. Cu el avea de gând să și-o petreacă! Ce dureroasă mărturisire pentru un îndrăgostit! Dar nu aveam și eu o parte de vină în greșeala ei? Mai întâi, fiindcă prin mine aflase ea de sentimentele lui G.M., apoi, fiindcă încuviințasem orbește această aventură. De altfel, printr-o întorsătură ciudată, firească mie, fusesem mișcat de naivitatea povestirii și de felul cinstit, deschis în care se dădea pe față până și amănuntele cele mai jignitoare pentru mine. „Păcătuiește fără răutate, îmi ziceam, e ușuratică și nepăsătoare, dar e dreaptă și sinceră.” Adăugați că dragostea singură era de ajuns ca să-mi închidă ochii asupra tuturor greșelilor sale. Și apoi mă bucura prea mult nădejdea că o voi răpi rivalului meu chiar în acea seară. Totuși i-am spus:

— Și noaptea asta cu cine ai fi petrecut-o?

Întrebarea mea, rostită cu tristețe, a încurcat-o. Nu mi-a răspuns decât prin câțiva *dar* și *dacă*, întrerupându-se apoi. Mi-a fost milă de chinul ei și, curmând vorba, i-am spus ce

doream de la ea: să vină cu mine chiar atunci.

— Vreau, mi-a spus, dar nu-mi aprobi planul?

— Ah, nu-i -destul, am replicat, că aprob tot ce ai făcut până acum?

— Ce! Să nu luăm nici cele zece mii de livre? s-a împotrivit ea. Mi le-a dat, sunt ale mele!

Am sfătuit-o să lase tot și să ne gândim numai cum să ne îndepărtăm mai repede; deși trecuse numai o jumătate de oră de când venisem, mă temeam să nu se întoarcă G.M. Ea însă mă ruga cu atâta stăruință să nu ieșim cu mâinile goale, încât am socotit că trebuie să fac și ceva pe voia ei, după ce obținusem atât de multe de la ea.

În timp ce ne pregăteam de plecare, am auzit bătând la ușa dinspre stradă. Nu m-am îndoit că venea G.M., și în tulburarea ce mă cuprinsese, i-am spus lui Manon că dacă intră, e un om mort. Nu-mi revenisem încă de ajuns din furia mea ca să mă pot stăpâni văzându-l. Manon îmi curmă neliniștea, intrând cu un bilet pe adresa mea adus de la cel care bătuse la ușa. Biletul era de la domnul de T. Îmi scria că G.M., fiind plecat acasă la el pentru a-i aduce -bani, profita de lipsa lui ca să-mi comunice un gând sugubăț: i se părea că n-as putea să mă răzbun mai plăcut pe rivalul meu decât mâncându-i cina și culcându-mă în acea noapte chiar în patul în care el spera, să se desfete cu iubita mea; că acest lucru îi pare ușor dacă puteam să-mi fac rost de trei-patru inși destul de îndrăzneți și destul de devotați ca să-l oprească pe G. M. pe stradă și să-l țină undeva, sub pază, până a doua zi; în ce-l privește, făgăduia să-l distreze încă cel puțin o oră cu anumite povești gata pregătite pentru înapoierea lui.

Am arătat lui Manon biletul și i-am istorisit toată înșelătoria de care m-am servit ca să pot intra la ea. Născocirea mea și aceea a domnului de T. i s-au părut minunate; am râs cu poftă câteva momente; dar când i-am vorbit de ideea domnului de T. ca de o simplă glumă, m-am mirat cât de mult o putea încânta și cât stăruia s-o urmez întocmai. În zadar obiectam că nu pot găsi așa, deodată,

câțiva oameni în stare să-i taie drumul lui G.M. și să-l țină la popreală fără să mă trădeze. Mi-a spus că trebuie măcar să încerc, de vreme ce domnul de T. ne asigura încă o oră liberă, apoi, drept răspuns la alte obiecții ale mele, ea s-a plâns că fac pe despotul și nu-i arăt niciun pic de bunăvoință. Planul acela era, după părerea ei, tot ce putea fi mai nostim.

— Gândește-te, îmi repeta, ai să mănânci cu tacâmul lui, ai să te culci în așternutul lui, și mâine dimineață îi înșfaci și iubita, și banii! Te răzbuni astfel și pe tată, și pe fiu.

Am cedat stăruințelor ei, deși neliniștea inimii părea să-mi prevestească nenorocirea care mă pândea. Am ieșit, cu gândul să caut doi-trei din ofițerii de gardă cu care Lescaut mă pusese în legătură și să-i rog să-l aresteze pe G. M. Am găsit acasă numai pe unul din ei, om destul de îndrăzneț; abia a aflat despre ce-i vorba, și m-a și asigurat pe loc că treaba-i ca și făcută! Mi-a cerut numai zece pistoli, să dea bacșiș la trei soldați din gardă; cu care avea să lucreze, punându-se în fruntea lor. L-am rugat să nu piardă vremea; s-a dus să caute soldații, și în mai puțin de un sfert de oră i-a adunat. Eu îl așteptam acasă la el, și îndată ce s-a întors, am condus grupul eu însumi la colțul străzii pe care G. M. trebuia negreșit să treacă înainte de a apuca pe strada unde stătea Manon. I-am dat în grijă ofițerului să nu-i facă niciun rău lui G. M., dar să-l țină strâns sub pază până la ora 7 dimineața; trebuia să fiu sigur că n-o să-i scape. Mi-a spus ce are să facă; o să-l ducă în camera lui, o să-l oblige să se dezbrace și să se culce în pat, iar el și cei trei viteji aveau să-și petreacă noaptea bând și jucând cărți, fără să-l slăbească din ochi. Am stat locului cu toții până în clipa când l-am zărit venind pe G.M.: m-am retras atunci câțiva pași mai în urmă, într-un colț dosnic, vrând să fiu martor la această scenă nemaivăzută. Ofițerul din gardă l-a întâmpinat cu pistolul ridicat și l-a lămurit politicos că nu voia nici să-l omoare, nici să-l prade, dar, la cea mai mică împotrivire de a-l urma, la cea mai slabă chemare de ajutor, îi zboară creierii. G.M., văzându-l însoțit de trei soldați și temându-se, fără îndoială, de încărcătura din pistol, n-a

opus nicio rezistență; am văzut cum îl duceau ca pe un miel.

M-am întors numaidecât la Manon și, intrând, i-am spus de față cu servitorii, ca să preîntâmpin orice bănuieli din partea lor, că nu trebuia să-l mai aștepte pe domnul G.M. la masă; afaceri grabnice îl împiedică să vină; că m-a rugat să-i prezint scuze și să-i țin tovărășie; am adăugat că era o mare favoare pentru mine să cinez cu o doamnă atât de frumoasă. Manon și-a jucat și ea rolul cu dibăcie. Ne-am așezat la masă cu niște mutre dinadins grave cât timp ne-au servit lacheii. Scăpând, în sfârșit, de ei, am petrecut una din cele mai vesele seri din viața mea. Am poruncit în șoaptă lui Marcel să caute o birjă care să se afle a doua zi dimineața în fața ușii, înainte de ora 6. Pe aproape de miezul nopții m-am prefăcut că plec, dar m-am întors pe furiș cu ajutorul lui Marcel pregătindu-mă să ocup locul lui G.M. în pat, așa cum îl ocupasem la masă.

În vremea aceasta, geniul nostru rău își întindea ițele ca să ne răpună. Ne desfătam în delirul plăcerii, iar sabia atârna deasupra capetelor noastre; firul care o susținea era gata să se rupă. Dar, ca să fie mai bine înțelese împrejurările catastrofei noastre, trebuie să lămuresc mai întâi cauzele care au pricinuit-o.

G.M. era urmat de un lacheu când fusese arestat de ofițerul de gardă; văzând ce i s-a întâmplat stăpânului, flăcăul s-a speriat și a luat-o la fugă îndărăt; ca să-l ajute, cel dintâi gând i-a fost să se ducă să-l înștiințeze pe de G.M. tatăl despre cele întâmplate. O veste atât de supărătoare bineînțeles că l-a alarmat pe bătrân; nu avea decât un fiu, și moșneagul era iute foc pentru vârsta lui. A cercetat mai întâi pe lacheu despre tot ce făcuse fiu-său în după-amiaza aceea, dacă s-a certat cu cineva, dacă a avut vreun amestec în cearta altora, dacă n-a fost în vreo casă suspectă. Acesta, socotind că tânărul său stăpân se află în mare primejdie și închipuindu-și că nu trebuie să mai țină seama de nimic ca să-l facă scăpat, a dat pe față tot ce știa despre noua lui iubită, despre cheltuielile ce le făcuse pentru ea, apoi cum își petrecuse ziua acasă, până la ora 9, cum a ieșit chemat de

cineva și nenorocirea ce i s-a întâmplat la întoarcere. I-a fost de ajuns bătrânului ca să bănuiască o ceartă de dragoste la obârșia acestei pățanii. Deși era cel puțin ora zece și jumătate seara, n-a stat de loc pe gânduri ca să se ducă la locotenentul-general de poliție. L-a rugat să dea un ordin secret către căprăriile de pază și, cerându-i ca una din ele să-l însoțească, a alergat el însuși în strada unde fusese arestat fiul său. A răscolit apoi prin toate locurile unde spera să-l poată găsi; neaflând nicio urmă a trecerii lui pe acolo, a spus vizitiului să-l ducă la casa metresei, închipuindu-și că poate fiu-său se întorsese între timp.

Tocmai mă pregăteam să mă urc în pat, când a sosit bătrânul de G.M. Ușa camerei noastre fiind închisă, n-am auzit bătăile la ușa din stradă; a intrat însoțit de doi poterași; cum de la servitori n-a putut afla nimic, s-a gândit să dea ochii cu metresa, ca să scoată de la ea vreo lămurire. Așadar, iată-l pe moș ureând în apartamentul de sus, cu poterașii pe de lături. Noi, gata să ne așezăm în pat, vedem deschizându-se ușa și pe el apărând în prag; ne-a înghețat sângele în vine.

— Sfinte Doamne! De G.M., bătrânul! am șoptit către Manon.

Sar să-mi iau spada, dar din păcate era încurcată în centiron. Poterașii, văzând mișcarea mea, s-au apropiat să mi-o smulgă. Un bărbat în cămașă e ca un om legat. M-au lipsit astfel de toate mijloacele de apărare.

De G.M., deși tulburat de acest spectacol, n-a întârziat să mă recunoască, și încă și mai ușor, pe Manon.

— Nu-i o nălucire? a întrebat el grav. Nu văd oare pe însuși cavalerul des Grieux și pe Manon Lescaut?

Într-atât turbam de mânie și de rușine, că nici nu i-am răspuns. Câtva timp a părut că vântură în minte felurite gânduri, apoi, ca și cum ele i-ar fi aprins deodată furia, a izbucnit adresându-mi-se:

— Nenorocitul, sunt sigur că mi-ai ucis fiul!

Învinuirea aceasta jignitoare m-a scos din sărute.

— Sceleratul, i-am răspuns cu mândrie, dacă ar trebui

să omor pe cineva din familia ta, cu tine aş începe!

— Țineți-l zdravăn! a poruncit el poterașilor. Trebuie să-mi spună ce s-a întâmplat cu fiul meu; am să pun să-l spânzure mâine dacă nu-mi arată acum, pe loc, ce-a făcut cu el.

— Tu, să pui să mă spânzure pe mine? i-am strigat. Nemernicule! Să-ți alegi pentru spânzurătoare lepădături de teapa ta! Află că sângele meu e nobil și mai curat decât al tău. Da, am adăugat, știu ce i s-a întâmplat fiului tău, și dacă mă mai întărâți, pun să-l gâtuie până nu se face ziuă, și după el o să ai și tu aceeași soartă, ți-o făgăduiesc!

Am făcut o mare prostie mărturisind că știam unde era fiul lui; în furia mea dezlănțuită, am scăpat vorba fără voie. Pe loc a chemat încă cinci sau șase poterași, care așteptau la ușă, și le-a poruncit să-i lege pe toți servitorii din casă.

— Așa, domnule cavalier, mi s-a adresat apoi pe un ton batjocoritor, domnia-voastră știți unde se află fiul meu și o să puneți să-l gâtuie, așa credeți? Lasă, că facem noi rândulălă!

Am priceput imediat ee greșeală făcusem. Bătrânul s-a apropiat de Manon, care, stând pe marginea patului, plângea încet. I-a strecurat câteva galanterii ironice despre puterea ce-o avusese asupra tatălui ca și a fiului și cât de bine o folosisese. Monstrul acela bătrân și desfrânat întinse mâna, crezând că-și poate îngădui câteva familiarități.

— Ferește-te s-o atingi! am urlat. Nici Sfânta Născătoare nu te-ar putea scăpa din mâinile mele!

A ieșit, lăsând în cameră trei poterași, ordonându-le să ne dea zor cu îmbrăcatul.

Nu știu ce plănuia el atunci în privința noastră. Poate că ne-ar fi lăsat liberi dacă îi spuneam unde era fiul lui; chiar mă gândeam, îmbrăcându-mă, dacă n-ar fi asta tot ce aveam mai bun de făcut. Dar dacă înainte de a ieși din cameră s-ar fi învoit să ne dea drumul, când s-a întors, dispoziția lui era cu totul alta. Cercetase pe toți servitorii arestați de poterași. De la cei tocmiți în ajun a văzut că nu poate scoate nimic, dar aflând că Marcel era mai demult în serviciul nostru, s-a

gândit să-l facă să vorbească, înspăimântându-l cu amenințări. Era un băiat credincios, dar naiv și necioplit. Amintindu-și ce făcuse ca să o scoată pe Manon de la "Hôpital" și sub teroarea ce-i inspira de G.M., mintea lui slabă i s-a zdruncinat într-atât, încât închipuindu-și că o să fie dus la spânzurătoare sau tras pe roată, a făgăduit să dea pe față tot ce știa dacă i se dăruiește viața. De G.M. a priceput îndată că dedesubtul purtărilor noastre trebuie să fie ceva mai serios și mai de osândit decât avusese motiv să-și închipuie până atunci. I-a făgăduit lui Marcel nu numai viața, dar și un bacșiș gras dacă mărturisește tot.

Nenorocitul i-a dezvăluit o parte din planul nostru, lucruri despre care nu ne sfiisem să vorbim față de el, căci trebuia să pună și el umărul. E adevărat că nu știa nimic despre schimbările intervenite la Paris; cunoștea numai planul făcut la plecarea noastră din Chaillot și rolul ce trebuia să-l joace el. I-a declarat așadar bătrânului de G.M. că scopul nostru era să-l înșelăm pe fiul său și că Manon trebuia să primească, sau și primise, zece mii de franci, care, după planul nostru, nu aveau să se mai întoarcă niciodată la moștenitorii casei lui de G. M.

După descoperirea aceasta, bătrânul, înfuriat, s-a urcat repede în camera noastră. A trecut fără o vorbă în iatac, unde nu i-a fost greu să găsească banii și giuvaericelele. S-a întors la noi cu obraji în flăcări și arătându-mi „prada” – așa i-a plăcut s-o numească – m-a copleșit cu învinuirile cele mai jignitoare. A pus apoi sub ochii lui Manon colierul de perle și brățările:

— Le recunoști? a întrebat-o cu un rânjel de batjocură. Doar le-ai mai avut o dată! Sunt aceleași, pe legea mea! Erau pe gustul dumitale, frumoaso? Văd bine, e ușor de înțeles. Bieții, copii! a adăugat el. Sunt drăguți de tot, zău așa, și unul și altul, dar cam pungași, de!

Spumegam de furie auzindu-i vocea insultătoare. Ca să fiu liber o clipă, aș fi dat... Dumnezeu! ce n-aș fi dat! În sfârșit, m-am silit să-i spun, cu o liniște care nu era decât o culme a mâniei mele:

— Să terminăm, domnule, cu batjocurile astea obraznice. Despre ce-i vorba? Ce ai de gând cu noi?

— Uite despre ce-i vorba, domnule cavaler, mi-a răspuns el; trebuie să porniți pe dată spre „Châtelet”. În curând se face ziuă, o să vedem și mai limpede în afacerile noastre și sper că în cele din urmă o să ai bunătatea să-mi spui unde se află fiul meu.

Am înțeles fără multă gândire că faptul de a fi închiși la „Châtelet” putea să aibă cele mai groaznice urmări pentru noi: am prevăzut, tremurând, mii de primejdii. Cu toată mândria mea am recunoscut că trebuie să mă plec sub pumnul soartei și să măgulesc printr-o atitudine de supunere pe aprigul meu dușman, pentru a obține ceva de la el. L-am rugat politicos să mă asculte o clipă.

— Mă fac propriul meu judecător, domnule, i-am spus. Mărturisesc, că tinerețea m-a făcut să comit mari greșeli, care v-au jignit destul ca să vă plângeți. Dar dacă ați avut prilejul să cunoașteți puterea dragostei, dacă judecați o clipă cât suferă un biet tânăr nenorocit căruia i se smulge ceea ce iubește, mă veți socoti poate vrednic de iertare pentru că am căutat plăcerea unei mici răzbunări, sau, cel puțin, mă veți crede destul de pedepsit prin ocară ce mi s-a adus. Nu e nevoie nici de închisoare, nici de torturi ca să mă siliți să dezvălui unde este fiul dumneavoastră. E în siguranță. N-am avut de gând să fac vreun rău, nici să vă jignesc. Sunt gata să vă comunic locul unde el își petrece pașnic noaptea dacă aveți bună-voința să ne redați libertatea.

Tigrul acela bătrân, departe de a se simți mișcat de rugămintea ce-i adresam, mi-a întors spatele râzând. Mi-a aruncat doar câteva cuvinte, făcându-mă să înțeleg că nu ne cunoaște planurile de-a fir-a-păr. În ce-l privea pe fiul său, adăugă mojițe, o să-și scoată el capul odată și odată, de vreme ce nu l-am asasinat.

— Duceți-i pe amândoi la „Petit Châtelet”, a ordonat apoi poterașilor, și băgați de scamă să nu vă scape cavalerul ! E un șmecher, a mai fugit o dată de la „Saint-Lazare”.

Apoi a ieșit; cred că vă închipuiți în ce stare m-a lăsat.

— O, cerule, am strigat, primesc cu supunere toate loviturile tale; dar ca un păcătos de marțafoi să aibă puterea să se poarte cu mine ca un zbir, asta mă aruncă în cea mai neagră disperare!

Poterașii ne-au rugat să nu-i facem să aștepte prea mult. Aveau trăsura la poartă. Când a trebuit să coborâm scările, i-am întins mâna lui Manon.

— Vino, scumpa mea regină, i-am spus, vino să te supui asprei soarte! Poate odată și odată ne va hărăzi și nouă cerul mai multă fericire!

Am plecat în aceeași trăsură; iubita mea mi s-a lăsat în brațe. N-o auzisem rostind nicio vorba de la venirea lui de G.M.; acum, rămânând singură cu mine, a început să mă dezmiere cu cele mai dulci cuvinte și să se învinuiască de nenorocirea ce mi-a adus. Am asigurat-o că nu mă voi plânge niciodată de soarta mea cât timp ea nu va înceta să mă iubească.

— Nu eu sunt de plâns, am urmat. Câteva luni de închisoare nu mă sperie de loc și voi sta mai bucuros la „Châtelet” decât la „Saint-Lazare”. Pentru tine, sufletul meu, pentru tine îmi tremură inima. O ființă atât de încântătoare să aibă asemenea soartă! Cerule! Cum poți obijdui astfel făptura asta perfectă? De ce nu ne-am născut, înaltea, cu defecte potrivite cu starea noastră de plâns? Am fost înzestrați cu inteligență, gust, cu simțăminte alese. Vai, rău ne-a fost dat să ne mai folosim de ele, în timp ce atâția oameni josnici, care ar merita nenorocirile noastre, se bucură de toate favorurile soartei!

Gândurile acestea îmi strecurau durere în suflet, dar nu însemnau nimic față de cele cu care priveam viitorul, față de spaima care mă încrâncena gândindu-mă ce se va întâmpla cu Manon. Ea mai fusese o dată închisă la „Hôpital”, și chiar de-ar fi ieșit de-acolo pe poarta mare, știam că recidivele aveau urmări nespuse de primejdioase. Aș fi vrut să-i împărtășesc temerile mele, dar mă temeam să n-o înspăimânt prea mult. Tremuram de mila ei, fără a îndrăzni să o înștiințez de pericolul ce-o pândeă; o sărutam

suspînând, voiam sã fie mãcar încredințatã de iubirea mea, singurul simțãmînt pe care mai cutezam sã-l exprim.

— Manon, i-am șoptit, spune-mi sincer, mã vei iubi totdeauna?

Mi-a rãspuns cã se simte foarte nenorocitã cã mã îndoiesc.

— Ba nu, am urmat, nu mã îndoiesc, și lucrul acesta mã face sã-i înfrunt pe dușmanii noștri. Voi stãrui pe lãngã familia mea sã mã scoatã de la „Châtelet”, și tot sãngele meu n-ar mai servi la nimic dacã nu te scap și pe tine de îndatã ce voi fi liber!

Am ajuns la „Châtelet”. Am fost duși fiecare în altã aripã a închisorii. Prevãzusem lovitura aceasta, astfel cã m-a durut mai puțin. Am recomandat-o pe Manon intendentului, spunându-i cã fac parte dintr-o familie distinsã și fãgãduindu-i o rãsplatã mare. Am îmbrãțișat-o lung pe iubita mea înainte de a ne despãrți; am implorat-o sã nu se mãmneascã prea mult și sã nu se teamã de nimic cãt timp sunt eu în viațã. Nu duceam lipsã de bani; i-am dat ei o parte, iar din ceea ce mi-a rãmas i-am plãtit intendentului pe o lunã înainte costul umflat al unei pensiuni pentru amândoi.

Banii au fãcut minuni. Am fost condus într-o camerã binișor mobilatã și asigurat cã i se dãduse și lui Manon una la fel. Începui numaidecãt sã mã gãndesc ia mijloacele care mi-ar putea grãbi eliberarea. Era limpede cã nu fãptuisem nicio crimã, și chiar presupunãnd cã planul de furt era dovedit prin depozitiã lui Marcel, știam bine cã simpla intenție nu se pedepsește. M-am hotãrât sã scriu fãrã zãbavã tatãlui meu, ca sã-l rog sã vinã el însuși la Paris. Îmi era mai puțin rușine, cum am mai spus, sã mã aflu la „Châtelet”, decãt la „Saint-Lazare”; de altfel, deși pãstram încă tot respectul datorit autoritãții pãrintești, vãrsta și experiența îmi micșoraserã sfiala. Am scris așadar și nu mi s-a fãcut nicio greutate la expedierea scrisorii; dar mi-aș fi cruțat osteneala dacã aș fi știut cã tata trebuia sã soseascã la Paris a doua zi.

El primise cealaltă scrisoare pe care i-o trimiseseam cu opt zile înainte, și se simțise nespus de bucuros la citirea ei. Dar oricât de mari nădejdi îi dădusem în privința convertirii, n-a crezut că se poate bizui prea mult pe făgăduielile mele; a luat hotărârea să vină să se asigure cu ochii lui de schimbarea mea și să-și măsoare bunăvoința după sinceritatea căinței. A sosit, dar a doua zi după ce fusesem întemnițat.

Prima vizită i-a făcut-o lui Tiberge, pe adresa căruia îl rugasem să-mi răspundă. N-a putut să afle însă de la el nici unde stau, nici cum trăiesc; a aflat numai de întâmplările prin care am trecut după fuga de la „Saint-Lazare”. Tiberge m-a lăudat, spunând că la ultima noastră întrevvedere mă arătasem foarte înclinat să mă îndrept. A mai adăugat că era convins că mi-o scosesem pe Manon din inimă, dar și-a arătat totuși mirarea că de opt zile n-am mai dat niciun semn de viață. Tatăl meu nu se lăsa ușor amăgit; a înțeles îndată că tăcerea asta de care se plângea Tiberge ascundea ceva care scăpase pătrunderii acestuia, și a depus atâta stăruință să-mi dea de urmă, încât, numai după două zile de la sosire, a și aflat că eram la „Châtelet”.

Înainte de a primi vizita tatii, la care eram departe să mă aștept așa de curând, am primit-o pe aceea a domnului locotenent-general de poliție, sau, ca să spun lucrurilor pe nume, mi s-a luat interogatoriul. Domnul locotenent-general de poliție mi-a adresat câteva imputări, dar nu aspre, nici supărătoare. Mi-a spus cu blândețe că deplângea proasta mea purtare; că n-am fost de loc înțelept făcându-mi un dușman ca domnul de G.M.; a recunoscut apoi că în afacerea mea se vede lesne mai multă imprudență și ușurință decât rele intenții; totuși, mă găseam pentru a doua oară în fața lui, deși el sperase că m-am cumintit după cele două sau trei luni de predici la „Saint-Lazare”. Încântat că am de-a face cu un judecător cumpănit, i-am răspuns la toate întrebările cu atâta respect și moderație, încât s-a arătat pe deplin satisfăcut. Mi-a spus să nu mă las în voia mahnirii, căci el era gata să mă sprijine, luând în considerație familia din care mă trag, precum și tinerețea

mea. Am îndrăznit să-i cer bunăvoința și pentru Manon, făcând elogiul blândeții și firii ei bune. Mi-a răspuns, râzând, că n-a văzut-o încă, dar i s-a vorbit de ea ca de o persoană foarte periculoasă. Cuvântul acesta mi-a aprins focul din inimă; m-am pornit în apărarea dragei mele cu mii de laude înflăcărate și nu m-am putut împiedica să vărs și câteva lacrimi. Atunci el a ordonat să fiu dus îndărăt în cameră.

— Iubire, iubire, a rostit apoi gravul magistrat pe când ieșeam, n-ai să te mai împaci niciodată cu înțelepciunea?

Mă afundasem în gândurile mele triste, cugetând și la convorbirea ce-o avusesem cu domnul locotenent-general de poliție, când auzii că se deschide ușa: era tata! Deși ar fi trebuit să fiu măcar pe jumătate pregătit să-l văd, deoarece socotisem că va veni peste două-trei zile, am fost totuși atât de izbit la vederea lui, încât m-aș fi aruncat în adâncul pământului dacă s-ar fi deschis, atunci, la picioarele mele. Am întins mâinile să-l îmbrățișez și se vedea bine cât eram de tulburat. Tata s-a așezat pe un scaun fără să deschidă gura; și nici eu. Fiindcă rămăsesem în picioare, cu ochii în jos și cu obrazul ascuns, tata mi-a spus grav:

— Stai jos, domnule, așază-te. Mulțumită scandaloadelor dumitale dezmățuri și potlogării, am descoperit unde te afli. Asta e folosul, când ai asemenea merite, nu poți rămâne ascuns. Ai apucat pe calea cea mai sigură a celebrității. Capătul va fi, sper, la Grève, și vei dobândi atunci cu adevărat gloria de a fi expus privirilor tuturor.

N-am răspuns nimic. A urmat:

— Nefericit tată care, după ce și-a iubit copilul cu toată dragostea de părinte și n-a cruțat nimic ca să-l facă om, vede la urmă că n-a ieșit din el decât un ticălos care-l dezonoarează! Te mângâi mai ușor când soarta îți dă o lovitură; timpul o șterge, mâhnirca se micșorează; dar ce leac poți găsi împotriva unui rău care crește zilnic, ca, de pildă, dezmățul unui fiu vicios, care și-a pierdut simțul onoarei? Nu răspunzi nimic, nenorocitul? a adăugat el. Ia te uită ce smerenie prefăcută și ce blândețe ipocrită pe fața lui! L-ai putea lua drept cel mai cinstit membru al familiei!

Deși mă vedeam silit să recunosc că merit o parte din insultele lui, mi s-a părut totuși că le împinge prea departe. Am crezut că-mi este permis să-i explic acest gând:

— Vă asigur, domnule, i-am răspuns, că modestia mea nu-i nicidecum prefăcută, este atitudinea firească a unui fiu binecrescut, care își respectă nespus de mult tatăl, și mai ales un tată mâniat. Și nu năzuiesc să trec drept cel mai așezat membru din familia noastră. Știu, merit muștrări, dar te rog să mi le faci cu ceva mai multă bunătațe și să nu te porți cu mine cum te-ai purta cu cel mai nemernic dintre oameni. Nu! Nu merit să fiu numit astfel! Doar știi că numai dragostea a pricinuit greșelile mele. Patima fatală! Sau nu-i cunoști și dumneata puterea? S-ar putea ca sângele dumitale, din care se trage și al meu, să nu fi simțit aceleași înflăcărări? Iubirea m-a făcut prea duios, prea pasionat, prea credincios și poate prea îngăduitor față de dorințele unei femei nespus de înecătoare; iată crimele mele. Vezi între ele vreuna care te dezonoarează? Te rog, dragă tată, ai puțină milă pentru un fiu care întotdeauna ți-a arătat respect și dragoste, care nu a renunțat, cum crezi, la onoare și datorie și care e de o mie de ori mai de plâns decât îți închipuie!

Sfârșindu-mi vorbele, mi-au picurat din ochi câteva lacrimi.

O inimă de tată este opera cea mai desavârșită a naturii, asupra acestei inimi ea domnește, ca să zicem așa, cu plăcere și-i conduce ea însăși toate fibrele. Tatăl meu, care era și deștept, și om de gust, s-a simțit la rândul său atât de mișcat de felul în care mă dezvinovăteam, încât n-a mai fost destul de stăpân pe sine ca să-mi ascundă schimbarea. M-a chemat lângă el:

— Vino, sărmane cavalier, vino să mă îmbrățișezi, mi-e milă de tine.

L-am sărutat, el m-a strâns în brațe în așa fel că am putut înțelege ce se petrece în inima lui.

— Dar ce mijloc am putea găsi ca să te scap de aici? m-a întrebat. Lămurește-mi tot ce ți s-a întâmplat fără să-mi

ascunzi ceva.

Cum în purtarea mea, luată, pe de-a-ntregul, nimic, la urma urmelor, nu mă putea dezonoara cu totul, cel puțin dacă o comparam cu aceea a altor tineri din lumea mea – iar faptul că aveam o amantă nu trece câtuși de puțin drept infamie în secolul în care trăim, și nici acela de a-ți atrage norocul la cărți cu oarecare dibăcii – am destăinuit tatălui meu viața pe care o dusesem, cu toate amănuntele ei. La fiecare greșală ce-o mărturiseam, aveam grijă să adaug exemple cunoscute, ca să pară mai puțin rușinoasă.

— Da, trăiesc cu o femeie, i-am spus, fără să mă fi legat cu ea prin căsătorie, dar ducele de... întreține două, sub ochii Parisului întreg; domnul de... are de zece ani o amantă, o iubește și-i este credincios cum nu i-a fost niciodată nevastei lui; două treimi din cei mai cumsecade bărbați din Franța își fac o fală din asta. M-am folosit de oarecare șiretlicuri la jocul de cărți; marchizul de... și contele de... n-au alte venituri; prințul de... și ducele de... sunt șefii unei bande de cavaleri ai aceluiași ordin.

Că pusesem gând rău pungii celor doi de G. M, nici pentru asta nu mi-au lipsit exemplele, puteam s-o dovedesc oricând. Dar simțul onoarei îl păstram neatins și prea destul mă osândeam eu însumi, împreună cu cei pe al căror exemplu rău îl puteam da; astfel, l-am rugat pe tatăl meu să ierte slăbiciunea aceasta a celor două violente patimi care mă frământaseră: răzbunarea și dragostea.

M-a întrebat dacă pot să-i arăt o cale prin care să-mi obțină libertatea cu mijloacele cele mai rezezi și fără zgomot. I-am spus cât de bun se arătase cu mine locotenentul-general de poliție.

— Dacă totuși vei întâmpina piedici, am adăugat, ele nu pot veni decât din partea celor doi de G. M.; așadar, cred că ar fi nimerit, tată, să-ți dai osteneala să te întâlnești cu ei.

Mi-a făgăduit. N-am mai cutezat să-l rog să intervină și pentru Manon. Nu m-a oprit lipsa de îndrăzneală, ci teama să nu-i atâț furia și să-l fac să pună la cale cine știe ce plan funest pentru mine și ea. Încă mă mai întreb dacă nu cumva

teama aceasta mi-a pricinuit cele mai mari nenorociri, împiedicându-mă să încerc a ispiți bunăvoința tatii și să mă silesc a o răsfrânge și asupra nefericitei mele iubite. Poate o dată mai mult i-aș fi stârnit mila; aș fi preîntâmpinat impresia zdrobitoare pe care i-a făcut-o spusele bătrânului de G. M. Știu eu? Poate că vitrega mea ursită mi-ar fi nimicit orice eforturi, dar cel puțin aș ști atunci că numai ei îi datorez nenorocirile mele, numai soartei înverșunate și cruzimii dușmanilor mei.

Plecând de la mine tata s-a dus să facă o vizită domnului de G. M. L-a găsit împreună cu fiul său, căruia ofițerul de gardă îi dăduse drumul, după învoială. N-am cunoscut niciodată amănuntele convorbirii lor, dar mi-a fost ușor să le ghicesc după ucigătoarele lor urmări.

Au mers împreună, adică tații amândoi, la domnul locotenent-general de poliție, căruia i-au cerut două hatâruri: unul să mă scoată numaidecât pe mine de la „Châtelet”, al doilea, să o țină închisă pe Manon tot restul vieții ei, sau să o expedieze în America. Începuseră, cam de pe atunci, să fie imbarcați, spre văile fluviului Mississippi, sumedenie de oameni fără căpătâi. Domnul locotenent-general de poliție le-a dat cuvântul că o va trimite pe Manon cu prima corabie.

Îndată după asta, domnul de G. M. și tatăl meu au venit să-mi aducă vestea eliberării mele. Bătrânul a rostit câteva cuvinte politicoase asupra trecutului, m-a felicitat pentru fericirea de a avea un asemenea tată și m-a îndemnat să-i urmez de azi înainte sfaturile și să-l iau de exemplu. Tata mi-a poruncit să-i cer scuze domnului de G. M. pentru pretinsa ocară ce-o adusesem familiei sale și să-i mulțumesc că s-a ostenit și el pentru punerea mea în libertate. Am ieșit de acolo câteșitrei, fără să fi rostit un cuvânt despre Manon. Nici n-am îndrăznit să strecor față de ei vreo vorbă celor de la ghișeurile închisorii. Vai! Toate recomandările mele ar fi fost de prisos! Ordinul plin de cruzime venise o dată cu acel al eliberării mele. O oră mai târziu, nefericita fată a fost dusă la „Hôpital”, ca să intre în cârdul altor nenorocite, condamnate

să sufere aceeași pedeapsă. Tata m-a silit să merg cu el până la locuința ce și-o găsisese în Paris, astfel că abia pe la 6 seara am găsit clipa potrivită să mă furișez de sub ochii lui ca să mă întorc la „Châtelet”. Nu aveam alt scop decât să-i trimit lui Manon o gustare înviorătoare și să o dau în grija intendentului; căci nu mă amăgeam că-mi va fi acordată permisiunea să o văd. Și nici nu avusesem încă vreme să cuget la mijloacele de a o scoate de acolo.

Am cerut să vorbesc intendentului. Mulțumit de dărnicia și blândețea mea, dornic să mă servească, a început să-mi vorbească despre soarta lui Manon ca despre o mare nenorocire de care-i părea foarte rău, închipuindu-și cât mă mâhnește. Nu pricepeam de loc ce spune, l-am ascultat câteva minute fără să-l înțeleg și nici el nu înțelegea ce-i cu mine; în cele din urmă, dându-și seama că am nevoie de o explicație, mi-a dat-o, așa cum v-am spus; mă cutremură groaza și acum când trebuie să o repet.

N-a mai fost nimeni lovit vreodată de o durere atât de violentă, cu efecte atât de năprasnice. Am căzut pe podea, cu palpității care-mi sfâșiau inima, încât în clipa când mi-am pierdut cunoștința m-am crezut desprins de viață pentru vecie. Ceva din gândul acesta a mai dăinuit și după ce mi-am venit în fire. Îmi roteam privirile prin întreaga odaie, apoi asupra-mi, pentru a mă încredința că mai port încă nefericita povară a vieții. Urmând imboldul firesc care te face să-ți cauți scăparea în moarte, desigur că nimic nu putea să-mi pară mai dulce ca ea în clipa aceea de disperare, de încremenire. Nici religia n-ar fi putut să-mi înfățișeze ceva mai greu de îndurat în viață decât chinurile care mă torturau. Totuși, printr-un miracol datorit dragostei, mi-am recăpătat curând puterea ca să mulțumesc cerului că mi-a redat cunoștința și judecata. Moartea nu mi-ar fi folosit la nimic; Manon avea nevoie de viața mea ca să o scap, să o ajut, să o răzbun. M-am jurat să îndeplinesc totul fără cruțare.

Intendentul mi-a dat toate îngrijirile ce le puteam aștepta de la un prieten bun. Le-am primit cu o vie recunoștință.

— Vai, i-am spus, până și pe dumneata te-au mișcat suferințele mele! Toată lumea m-a părăsit. Însuși tatăl meu se numără printre cei mai amarnici prigonitori ai mei. Nimănui nu-i e milă de mine; numai dumneata, de aici, din lăcașul asprimii, al barbariei, ai arătat compătimire celui mai nenorocit dintre oameni!

M-a sfătuit să nu ies pe stradă decât după ce mi se va împrăștia puțin tulburarea.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, i-am răspuns ieșind, o să ne vedem mai degrabă decât crezi. Pregătește-mi carcera cea mai întunecoasă din toată închisoarea; am să fac în așa fel încât să o merit!

Și, cu adevărat, cea dintâi hotărâre a mea a fost nici mai mult, nici mai puțin decât să le fac de petrecanie celor doi de G. M. și locotenentului-general de poliție, apoi să tabăr înarmat asupra „Hôpital”-ului cu o mână de viteji pe care i-aș putea atrage de partea mea. Nici pe însuși tatăl meu nu știu dacă l-aș fi cruțat în furia dorinței de răzbunare care-mi părea cu totul îndreptățită, căci intendentul nu-mi ascunsese că el și de G. M. erau făuritorii pierzaniei mele. Dar după ce am mers câțiva pași pe stradă și mi-am mai răcorit sângele, furia a început să-mi scadă, făcând loc, puțin câte puțin, unor gânduri mai potolite. M-am gândit că lui Manon nu i-ar fi fost de niciun folos uciderea dușmanilor noștri, ci, dimpotrivă, mi-ar fi răpit orice mijloc de a o ajuta. De altminteri, aș fi fost eu oare capabil de un asasinat atât de laș? Dar ce altă cale puteam alege pentru a mă răzbuna? Mi-am adunat mințile și toate forțele, hotărându-mă să lupt mai întâi pentru libertatea lui Manon și să amân restul după izbânda acestei bătălii.

Îmi rămăseseră puțini bani; ei constituiau totuși temelia de pe care trebuia să-mi încep lupta. Nu vedeam decât trei inși de la care puteam să mai nădăjduiesc ajutor: domnul de T., tata și Tiberge. În cei doi din urmă îmi pusesem însă prea puțină nădejde, iar pe cel dintâi mă rușinam să-l plictisesc mereu cu treburile mele. Dar într-un hal de disperare ca al meu, nu mai cruți pe nimeni. M-am dus numaidecât la

seminarul „Saint-Sulpice”, fără măcar să-mi pese că puteam fi recunoscut; am cerut să-l văd pe Tiberge. De la primele cuvinte am înțeles că el habar n-avea de ultimele întâmplări. Văzând cum stau lucrurile, mi-am schimbat gândul cu care venisem, de a-l înduioșa stărnindu-i compătimirea. I-am vorbit pe ocolite, mai întâi despre plăcerea ce o simțeam văzându-l pe tata, și abia pe urmă l-am rugat să-mi împrumute ceva bani, pretextând că înainte de a pleca din Paris vreau să plătesc niște datorii pe care doream să le țin tănuite. Și-a scos îndată punga. Am luat din ea cinci sute de franci din șase câți erau. Am vrut să-i scriu o poliță, dar era prea mărinimos ca să primească.

Am luat-o de acolo spre casa domnului de T. Cu acesta nu m-am sfiit. Mi-am dat pe față toate nenorocirile și necazurile mele. Le și aflase până în cele mai mici amănunte, deoarece urmărise pas cu pas aventura lui de G. M.; m-a ascultat totuși de la început până la sfârșit; mă plângea din inimă. Când i-am cerut sfaturi asupra mijloacelor de a o elibera pe Manon, mi-a răspuns cu tristețe că vede totul în negru; că, afară doar de o minune cerească, nu mai întrezărea nicio posibilitate; că de când o închiseseră la „Hôpital”, el trecuse înadins pe acolo, dar nu obținuse permisiunea de a o mai vedea; ordinele locotenentului-general de poliție erau strașnice, și, culmea nenorocului, nefericita ceată de femei în care o băgaseră și pe Manon trebuia să purceadă la drum a treia zi. Spusele lui m-au înghețat, m-au încremenit, încât ar fi putut vorbi un ceas întreg fără să-l întrerup. Mi-a spus că anume a venit să mă viziteze la „Châtelet”, pentru a-i fi mai ușor să mă ajute, părănd că nu are nicio legătură cu mine; că în ultimele ceasuri, de când mă știa ieșit de acolo, a fost mâhnit. Că nu-mi cunoștea locul unde mă refugiasem; dorise să mă vadă cât mai curând, tocmai ca să-mi dea un sfat, singurul prin care se părea că aș putea aduce vreo schimbare în soarta lui Manon; sfatul era însă primejdios și m-a rugat să tănuiesc pentru vecie amestecul lui în toată istoria asta. Iată ce-mi propunea: să-mi caut câțiva viteji care să aibă curajul să atace pe paznicii lui Manon după ce

vor ieși cu ea din Paris. Nici n-a așteptat să-i mărturisesc lipsa mea de bani.

— Uite o sută de pistoli, mi-a spus, dându-mi o pungă; ar putea să-ți servească la ceva. O să mi-i dai înapoi când roata norocului se va întoarce spre dumneata.

A adăugat că grija pentru reputația sa nu-i îngăduie să întreprindă el însuși salvarea iubitei mele, altfel și-ar fi oferit cu plăcere brațul și spada.

Mărinimia lui m-a mișcat până la lacrimi. I-am arătat recunoștința mea cu toată însuflețirea de care puteam fi în stare. L-am întrebat dacă n-am putea interveni cumva la locotinentul-gencral de poliție. Mi-a răspuns că s-a gândit și el la aceasta, credea însă că n-o să ducă la nimic bun, deoarece nu se putea cere, fără un motiv, o grațiere de acest fel, și nu vedea ce motiv s-ar putea folosi pentru a determina o asemenea persoană cu greutate să intervină; dacă ar miji vreo speranță dinspre partea aceasta, apoi numai prin domnul de G. M. și prin tata s-ar mai putea face ceva, aducându-i pe aceștia la sentimente mai blânde și rugându-i să intervină ei înșiși la locotenentul-general de poliție ca să revoce sentința. S-a oferit apoi să depună toate eforturile ca să-l atragă de partea lui pe tânărul de G. M., deși era aproape sigur ca o să-l întâmpin cu răceală, bănuind, de fapt, amestecul lui în isprava noastră; m-a îndemnat ca, din parte-mi, să fac tot ce era cu putință ca să-l înduplec pe tatăl meu.

Nu era o treabă ușoară pentru mine, nu numai prin împotririle ce trebuia să le birui, dar și din alt motiv, care mă făcea să mă tem de o apropiere de tata; plecasem din locuința lui împotriva poruncilor date și eram foarte hotărât, de când aflasem trista soartă a lui Manon, să nu mă mai întorc. Mă temeam să nu mă oprească fără voia mea și să nu mă ia pe sus acasă, în provincie. Fratele meu cel mare folosisese o dată metoda asta. E drept că mai înaintasem în vârstă, dar vârsta e o armă prea slabă în fața forței.

Am găsit totuși o cale care mă pune la adăpost și de acest pericol: să-l chem pe tata într-un loc public, anunțându-mă

sub un alt nume, M-am oprit la hotărârca aceasta. Domnul de T. a plecat la de G. M., iar eu, în grădina Luxembourg, de unde am trimis tatii înștiințarea că un gentilom, preaplecător servitor, îl așteaptă acolo. M-am temut o vreme că nu va veni, deoarece începea să se înnopteze. A venit totuși, însoțit de lacheul său. L-am rugat să apucăm pe o alee unde să fim singuri. Am făcut cel puțin o sută de pași fără să scoatem o vorbă. Își închipuia, fără îndoială, că atâtea pregătiri nu s-au făcut decât cu un scop însemnat. Îmi aștepta cuvântarea; eu abia de mai puteam gândi. În sfârșit, am deschis gura:

— Iată, i-am spus tremurând, ești un părinte bun. M-ai copleșit cu bunătatea dumitale, mi-ai iertat o droaie de greșeli. Cerul mi-e martor că nutresc pentru dumneata toate simțămintele celui mai iubitor și mai respectuos fiu. Mi se pare însă că de astă dată... asprimea dumitale...

— Ce? Asprimea mea? m-a întrerupt tata, care găsea, desigur, că prea lungesc vorba față de nerăbdarea lui.

— Ah, tată, am urmat, mi se pare că ești peste măsură de aspru față de nenorocita de Manon. Te-ai potrivit spuselor lui de G. M. Ura lui ți-a înfățișat-o sub cele mai întunecate culori; ți-ai făcut o idee groaznică despre ea. Și dacă ai ști că, dimpotrivă, e ființa cea mai dulce și mai bună! De ce nu ți-a insuflat cerul dorința să o vezi măcar o clipă? Cât e ea de înecătoare, nu mă îndoiesc că ți-ar fi plăcut și dumitalc. Ai fi trecut de partea ei, ai fi fost cuprins de scârbă pentru uneltirile lui de G. M. și plin de compătimire pentru ea, ca și pentru mine. Vai, da, sunt sigur! Inima dumitale nu-i nesimțitoare, te-ai fi lăsat înduioșat.

M-a întrerupt văzând că vorbesc cu o aprindere care dădea de bănuț că n-am de gând să termin prea curând. M-a întrebat unde voiam să ajung cu un discurs atât de înflăcărat.

— Să-ți cer viața, i-am răspuns; dacă Manon pleacă în America, eu nu mai pot trăi o clipă fără ea!

— Nu, nu! mi-a spus el atunci cu glasul înăspriț. Mai bine să te văd mort decât lipsit de minte și de onoare!

— Atunci să nu mergem mai departe am izbucnit,

punându-i mâna pe braț ca să-l opresc. Ia-mi chiar acum viața asta odioasă, de nesuportat; în disperarea în care mă arunci, moartea ar fi o binefacere pentru mine; mi-ai da un dar vrednic de un părinte!

— Nu ți-aș da decât ce meriți! a replicat el. Cunoscut destui părinți care n-ar fi așteptat atât de mult ca să fie ei înșiși călăii unuia ca tine, dar eu am fost prea bun, și asta te-a pierdut.

M-am aruncat la picioarele lui.

— A, dacă mai ai pentru mine o fărâmbă din bunătatea de odinioară, nu sta împietrit în fața lacrimilor mele! Gândește-te că sunt fiul dumitale. Ah, adu-ți aminte de mama! O iubeai cu atâta duioșie! Ai fi răbdător să ți-o smulgă cineva din brațe? Nu! Ai fi apărât-o până la moarte. Nu au și alții o inimă, ca și dumneata? Poate cineva să devină atât de crud după ce a simțit o dată ce înseamnă iubirea și durerea?

— Nu-mi mai vorbi de mama ta! a zis el, și glasul îi tremura de enervare. Amintirea ei mă face să mă îndârjesc și mai mult. Destrăbălarea ta ar fi făcut-o să se stingă de durere dacă ar mai fi trăit să te vadă. Să sfârșim vorba, a adăugat apoi, îmi face rău, și nu mă mai poate întoarce din hotărârea mea. Mă duc acasă; îți poruncesc să vii cu mine!

Tonul rece, aspru cu care mi-a spus aceste vorbe m-a încredințat pe deplin că nu-l puteam îndupleca. M-am depărtat câțiva pași, de teamă să nu pună mâna pe mine și să mă ia cu de-a sila.

— Nu-mi mări deznădejdea, i-am spus, forțându-mă să nu te ascult... Mi-e peste putință să plec cu dumneata. Nu mi-e mai ușor nici să trăiesc după asprimea cu care te porți cu mine. Așadar, îți spun adio, adio pe veci! Vei auzi în curând de moartea mea, am adăugat cu tristețe, și poate că atunci vei recăpăta pentru mine sentimentele unui tată!

Mă întorceam să plec, când el a izbucnit furios:

— Prin urmare, nu vrei să vii cu mine? Atunci pleacă, aleargă la pieire! Adio, fiu nerecunoscător și răzvrătit!

— Adio, i-am spus în nebunia mea, tată crud și denaturat! Am ieșit repede din grădină. Am mers pe străzi ca un

nebun furios până la casa domnului de T. Mergând, ridicam ochii și brațele la cer, ca pentru a invoca puterile dumnezeiești.

„O, cerule, murmuram, fi-vei și tu tot atât de nemilos ca și oamenii? Numai de la tine mai aștept un ajutor!”

Domnul de T. nu se întorsese încă, dar n-am așteptat prea mult până a venit. Încercarea lui nu izbutise mai bine decât a mea; când a spus asta, părea foarte abătut. Tânărul de G.M., deși mai puțin îndârjit decât tată-său împotriva lui Manon și a mea, n-a voit să intervină cu niciun chip în favoarea noastră. Se apăsese invocând teama ce-o avea el însuși de bătrânul acela răzbunător care-i era tată și care îl dojenise rău, apucat de furii, când aflase de legăturile lui cu Manon. Nu-mi rămânea astfel decât să încerc salvarea prin forță, punând în practică planul sugerat de domnul de T. La atât mi se reduceau acum toate speranțele...

— Și acesta pare destul de nesigur; i-am spus. Cel mai temeinic, cel mai mângâietor pentru mine este gândul că voi pieri în luptă.

L-am părăsit spunându-i să se roage pentru mine, și nu m-am mai gândit la altceva decât să-mi găsesc camarazii de luptă cărora să le insuflu o scânteie, măcar, din curajul și hotărârea mea.

Cel dintâi care mi-a venit în minte a fost ofițerul de gardă, același de care mă servisem pentru arestarea lui de G.M. Aveam de gând să-mi petrec noaptea în camera lui, căci, prins de alte gânduri, toată după-amiaza nu-mi căutasem locuință. L-am găsit singur. S-a bucurat că am ieșit de la „Châtelet” și mi-a oferit, prietenos, serviciile sale. I-am explicat ce voiam să facă pentru mine. Avea destulă judecată ca să prevadă toate greutățile, dar era și destul de generos ca să încerce să le doboare. O parte din noapte ne-am petrecut-o discutând planul atacului. Mi-a vorbit despre cei trei soldați, de care se servise cu celălalt prilej, ca despre trei voinici gata de orice. Domnul de T. mă informase exact asupra numărului poterașilor care aveau să însoțească ceata de femei: vor fi șase. Eram siguri că cinci bărbați

îndrăzneți și hotărâți vor fi în stare să bage spaima în niște nevolnici care erau mai bucuroși să ocolească primejdia unei lupte printr-o fugă decât să se apere cu onoare. Cum banii nu-mi lipseau, ofițerul m-a sfătuit să nu cruț nimic ca să asigur izbânda atacului.

— Ne trebuie cai, mi-a spus, apoi pistoale, și fiecare om să aibă muscheta lui. Iau asupra mea pregătirile. Măine voi face rost de toate. Va trebui să-i îmbrăcăm pe soldații noștri cu haine obișnuite, căci n-ar îndrăzni să se arate în uniforma regimentului într-o daraveră ca asta.

I-am pus în mâini suta de pistoli primită de la domnul de T. A fost cheltuită a doua zi până la ultimul gologan. Cei trei soldați au defilat prin fața mea. I-am însuflețit cu făgăduieli mari și, ca să le risipesc orice umbră de neîncredere, am dat înainte fiecăruia câte zece pistoli.

Sosind ziua fixată, l-am rugat pe unul dintre ei să treacă dis-de-dimineată pe la „Hôpital”, ca să vadă și să afle, cu ochii și urechile lui, când și încotro pleacă poterașii cu prada lor. Deși nu luasem această măsură decât îmboldit de prea marea mea neliniște și dintr-un prisos de prevedere, s-a întâmplat ca ea să fie neapărat trebuincioasă. Mă sprijineam pe unele informații false ce mi se dăduseră și rămăsesem cu credința că jalnica trupă se va imbarca de la La Rochelle; m-aș fi ostenit însă zadarnic așteptând-o pe drumul spre Orleans. Soldatul mi-a raportat că trebuie să o luăm în direcția Normandiei, căci trupa pleca spre America prin Le Havre-de-Grâce.

Ne-am dus îndărăt la Porte-Saint-Honore, luând-o fiecare pe altă stradă. La marginea foburgului ne-am întâlnit și am mers împreună. Caii erau odihniți. Nu după mult, i-am zărit pe cei șase poterași care însoțeau cele două păcătoase căruțe cu coviltir pe care le-ați văzut la Passy acum doi ani. La vederea lor am fost cât pe-acți să-mi pierd cunoștința.

— O, soartă, prea crudă soartă! am gemut. Dă-mi măcar acum moartea, sau biruința.

Ne-am sfătuit puțin asupra modului în care vom da atacul. Poterașii nu mai erau decât la patru sute de pași

înaintea noastră și puteam să le tăiem drumul călărind de-a curmezișul unui mic ogor în jurul căruia dădea ocol șoseaua. Ofițerul a fost de părere să alegem calea aceasta și să-i luăm prin surprindere, tăbărând năprasnic asupra lor. Am încuviințat planul, și eu cel dintâi am dat pînteni calului, dar degeaba invocasem soarta, căci ea, nemiloasă, mi-a respins ruga. Poterașii văzând că vin în goană spre ei cinci călăreți nu s-au îndoit că vor fi atacați. Pe dată s-au așezat în linie de apărare pregătindu-și baionetele și puștile cu mișcări destul de hotărâte. Vederea aceasta, care pe mine și pe ofițerul din gardă ne însuflețea, a tăiat tot curajul celor trei lași însoțitori ai noștri. S-au oprit tustrei și, după ce au schimbat câcva cuvinte, pe care noi nu le-am auzit, au întors caii și au dat bir cu fugiții. Goneau înapoi spre Paris cu frâiele slobode.

— Dumnezeu! a exclamat ofițerul, care părea tot atât de buimăcit ca și mine de mișelcasca dezertare. Ce ne facem acum? Am rămas numai noi doi...

Îmi pierdusem graiul, întâi de mirare, apoi de furie. M-am oprit, stând în cumpănă, nesigur dacă, înainte de toate, nu trebuia să mă răzbun urmărind și pedepsind pe lașii care mă părăsiseră. Mă uitam la ei cum fug, mă uitam și la poterașii care se apropiau. Dacă mi-ar fi fost cu putință să mă împart în două, aș fi tăbărât în același timp asupra amândorura ca să-i nimicesc până la unul. Ofițerul din gardă, care îmi ghicise zbućiumul după rotirea rătăcită a ochilor, mă rugă să-i ascult sfatul.

— Ar fi o nebunie să atacăm noi doi șase oameni atât de bine înarmați și care par că ne așteaptă cu toată bărbăția. Trebuie să ne întoarcem la Paris și să încercăm să ne alegem mai bine vitejii. Poterașii n-au să meargă toată ziua, din pricina celor două căruțe grele; așa că mâine o să-i ajungem fără multă trudă...

Am chibzuit o clipă asupra propunerii lui, dar nevăzând din nicio parte o cât de mică scânteie de nădejde, am luat o hotărâre cu adevărat disperată, și anume să mulțumesc tovarășului meu pentru serviciile ce-mi făcuse și, departe de

a tăbări asupra poterașilor, să-mi pun cenușă pe cap și să-i rog să mă primească în ceata lor; puteam astfel s-o însoțesc pe Manon până la Le Havre-de-Grâce și să trec apoi cu ea peste ocean.

— Toți mă prigonesc sau mă trădează, am spus ofițerului. Nu mai am niciun pic de încredere în nimeni; nu mai aștept nimic de la roata norocului, nici de la ajutorul oamenilor. Nenorocirile mele au atins culmea, nu mai rămâne decât să-mi plec capul. Așadar, închid ochii la orice licărire de nădejde. Dumnezeu să te răsplătească pentru bunătatea ce mi-ai arătat-o. Rămâi cu bine: voi da ajutor ursitei melc ca să-și desavârșască dezastrul alergând eu însumi să-l întâmpin.

Zadarnic s-a silit să mă înduplece să mă întorc la Paris. L-am rugat să mă lase să fac cum am hotărât și să mă părăsească în grabă, ca nu cumva să creadă poterașii că tot mai aveam de gând să-i atacăm. Am înaintat singur spre ei, cu pași înceți, cu atâta tristețe zugrăvită pe față, încât sigur că n-au mai găsit de loc înfricoșătoare apropierea mea. Rămaseră totuși în poziție de apărare.

— Fiți pe pace, domnilor, le-am spus, apropiindu-mă de ei; nu vin să vă declar război, vin să vă cer îndurare...

I-am rugat să-și urmeze drumul fără teamă și alăturându-mă lor, le-am spus ce rugămintă am... S-au sfătuit puțin între ei dacă să primească sau nu propunerea mea, apoi șeful cetei a luat cuvântul în numele tuturor. Mi-a răspuns că ordinele ce i s-au dat în privința pazei prizonierilor erau strașnic de severe, dar fiindcă păream băiat de treabă, el și tovarășii lui au să mai închidă ochii; trebuia însă să înțeleg că asta o să coste ceva bani. Îmi mai rămăseseră vreo cincisprezece pistoli; le-am spus, firește, câți bani am în pungă.

— Ei bine, a replicat poterașul, o să ne arătăm și noi oameni buni! N-are să te coste decât un taler pe ceas ca să stai de vorbă cu fata care ți-o plăcea mai mult; ăsta-i tariful obișnuit la Paris.

Nu le vorbisem de Manon; nu voiam să-mi cunoască focul

din inimă; așa că și-au închipuit, la început, că au de-a face cu o toană de om tânăr, dornic să-și mai alunge urâtul cu muierile acelea. Când au băgat însă de seamă că sunt îndrăgostit de una din ele, au început să umfle așa de mult tributul, încât punga mi s-a golit încă de la trecerea prin Nantes, unde dormisem în noaptea dinaintea sosirii noastre la Passy.

Să vă mai spun despre ce lucruri triste am vorbit cu Manon pe drum, sau ce impresie mi-a făcut vederea ei când păzitorii mi-au dat voie să mă apropii de căruță? A, cuvintele nu pot reda nici pe jumătate din simțirile inimii! Închipuți-vi-o numai pe sărmana Manon cum stătea acolo, legată de mijloc cu lanțul, ghemuită pe un braț de paie, cu capul rezemat de o loitră a căruței, cu fața palidă, scăldată de șiroaiele de lacrimi care-i curgeau din ochi, deși și-i ținea mereu închiși... Nu-i deschisese nici măcar din curiozitate, deși auzise larma iscată printre paznici în clipa când s-au temut că vor fi atacați. Îmbrăcămintea îi era murdară și în dezordine, mâinile delicate expuse la vânt și arșiță, în sfârșit, toată înfățișarea ei, care înmănunchea atâtea farmece, în stare să arunce întreg universul în extaz, era a unei ființe ajunse într-o stare de buimăceală și de măhire de nedescris. Câtva timp am călărit alături de căruță, privind-o numai. Uitasem de mine până într-atât, că eram să cad de câteva ori de pe cal și să-mi rup gâtul. Suspinele, vaietele pe care nu mi le puteam opri au făcut-o să-și ridice în sfârșit privirile asupra-mi. Când m-a recunoscut, prima ei mișcare a fost să sară din căruță ca să vină la mine, dar fiind legată cu lanțul, a căzut din nou în poziția dinainte.

Am rugat pe poterași să oprească o clipă caii de mila noastră; au consimțit de dragul banilor. Am descălecat, ca să mă așez lângă ea. Era atât de slăbită, de fără vlagă, încât mult timp n-a putut nici să vorbească, nici măcar să-și miște mâinile. I le udam cu lacrimile mele și, neputând eu însumi să rostesc vreun cuvânt, ședeam alături în neștire, într-un hal de plâns, într-o stare care nu-și mai avea pereche. Iar când ne-am recăpătat graiul, vorbele nu ne-au fost mai

puțin triste.

Manon a vorbit puțin. Rușinea și durerea păreau că-i sugrumă gâtulejul; glasul îi era slab, tremurat. Suspinând mereu, mi-a mulțumit că n-am uitat-o, mi-a mulțumit și pentru bucuria că poate să mă mai vadă o dată și să-și ia rămas bun de la mine. Dar când am asigurat-o că nimic n-ar putea să mă despartă de ea, că sunt gata s-o urmez și la capătul pământului ca să-i port de grijă, s-o slujesc, s-o iubesc și să-mi leg pentru vecie nenorocita mea soartă de a ei, atunci biata fată a fost atât de zguduită, atât de dureros mișcată, încât m-am temut o clipă ca nu cumva emoția s-o ucidă. Toată tălăzuirea sufletului părea că i s-a adunat în ochii pe care îi ținea ațintiți asupra mea. Uneori i se deschideau buzele, spunea un cuvânt, dar nu avea putere să-l rostească întreg. Am înțeles însă din aceste crâmpie că își arăta admirația pentru dragostea mea, că se plânga că o iubeam mai mult decât merita, că se îndoia că ea era cea care-mi putuse inspira o pasiune atât de adâncă; a stăruit apoi să-mi scot din minte gândul de a o urma și să caut în altă parte o fericire vrednică de mine, pe care, zicea, n-o mai puteam nădăjdui alături de dânsa.

Eu, însă, în ciuda crudei soarte, găseam o fericire deplină în privirile ei, în faptul că mă iubea. Pierdusem, e adevărat, tot ce are preț în ochii celorlalți oameni, dar eram în schimb stăpân pe inima lui Manon, singurul bun pe care-l prețuiam. Să rămân în Europa, să mă înfund în America, ce însemătate avea unde voi trăi? Oriunde puteam fi fericit dacă mă aflam alături de iubita mea. Nu-i oare universul întreg patria îndrăgostiților credincioși? Nu găsesc ei, unul în celălalt, tată și mamă, rude și prieteni, bogăție și fericire? Dacă mă neliniștea ceva, era numai teama de a o vedea pe Manon expusă lipsurilor și sărăciei. Mă și închipuiam trăind cu ea într-un ținut necultivat, locuit de sălbatici...

„Sunt sigur, îmi ziceam, că acei oameni nu pot fi atât de cruzi ca de G. M. sau ca tatăl meu. Cel puțin au să ne lase să trăim în liniște. Dacă toate câte s-au scris despre ei sunt adevărate, atunci sunt departe de ei furiile avariției care-l

săpânesc pe de G. M., departe ideile caraghioase despre onoare care mi-au făcut un dușman din tata. Sălbaticii n-au să stingherească doi îndrăgostiți, pe care-i vor vedea că trăiesc tot atât de simplu ca și ei”.

În privința aceasta eram, așadar, liniștit. Dar în legătură cu nevoile obișnuite ale vieții nu-mi puteam făuri idei romantice. Prea de multe ori avusesem dovada că există necesități de neînlăturat, mai ales pentru o femeie delicată, care s-a obișnuit cu o viață comodă, care a trăit cândva în belșug... Eram disperat că-mi deșertasem punga pentru planuri zadarnice, ba și puținii bani ce-mi rămăneau erau pe cale să-mi fie răpiți de lăcomia pungașilor de paznici. Îmi încolți în minte gândul că, având o mică sumă, aș putea nu numai să mă susțin câțva timp în America, unde banii erau rari, dar să-mi și încropesc o mică întreprindere care mi-ar îngădui o ședere mai lungă. Gândul acesta zămisli altul: să-i scriu lui Tiberge, pe care totdeauna îl găsisem gata să-mi dea un ajutor prietenesc. I-am trimis o scrisoare din primul oraș prin care am trecut. Îi arătam nevoia grabnică în care prevedeam că mă voi afla la Le Havre-de-Grâce, mărturisindu-i că o conduceam pe Manon și cerându-i o sută de pistoli»

„Fă așa, îi scriam, ca să-i primesc la Le Havre-de-Grâce prin șeful poștei. Vezi bine că te supăr pentru cea din urmă oară; nu pot s-o las pe nenorocita mea Manon, răpită pentru totdeauna, să plece fără niciun ajutor care să-i îndulcească ei soarta și mie ucigătoarele păreri de rău.”

Poterașii, de îndată ce și-au dat scama de violența patimii mele, au început să se lase înduplecați tot mai greu, dublând prețul celor mai mici favoruri, astfel că în curând mă sărăciră de tot. Dădeam, fiindcă iubirea nu îngăduia să-mi cruț punga. Nu mă mai dezlipeam de Manon de dimineată până seara, încât acum nu mi se mai măsura timpul cu ora, ci cu ziua. Când punga mi s-a golit cu totul, am ajuns prada toanelor și brutalității celor șase nemernici; mai cu seamă

nu puteam îndura că mă tratau de sus. Ați fost martor la purtarea lor în Passy. Întâlnirea cu dumneavoastră a fost un scurt și binecuvântat răgaz pe care mi l-a dăruit soarta. Mila ce v-a cuprins la vederea suferințelor mele a fost singura mea recomandatie pe lângă inima dumneavoastră generoasă. Cu ajutorul ce mi l-ați dat din plin, am putut ajunge la Le Havre-de-Grâce; din partea lor, poterașii și-au ținut făgăduiala mai cinstit decât nădăjduiam.

Ajungând la Le Havre-de-Grâce, m-am dus îndată la poștă. Tiberge nu avusese vreme să-mi răspundă. Am întrebat în ce zi puteam să aștept, cu siguranță, o scrisoare. Mi s-a răspuns că n-ar putea sosi decât peste două zile, și iată, printr-o stranie voință a soartei, vaporul nostru trebuia să plece tocmai în dimineața zilei când puteam primi scrisoarea. E greu să vă descriu disperarea mea.

— Cum, strigam, chiar și în nenorocire trebuie încă să fiu omul cel mai crunt lovit?

Manon mi-a răspuns:

— Vai! Merită oare să mai purtăm de grijă unei vieți atât de nefericite? Mai bine să murim, aici, la Le Havre-de-Grâce, dragul meu cavaler! Moartea să pună capăt suferințelor noastre. De ce să ne mai târâm într-o țară necunoscută, unde ne așteaptă, fără îndoială, chinuri și mai cumplite, de vreme ce sunt trimisă acolo drept pedeapsă? Să murim, a repetat ea, sau, cel puțin, ucide-mă pe mine și tu du-te de-ți caută altă soartă în brațele unei fete cu mai mult noroc!

— Nu, nu, i-am spus, pentru mine e o soartă vrednică de invidiat să fiu nefericit alături de tine!

Vorbele ei m-au cutremurat însă. Abia atunci am înțeles cât era de copleșită de atâtea suferințe. M-am silit să mă arăt mai liniștit, ca să-i scot din minte gândurile funeste și deznădejdea. M-am hotărât ca pentru viitor să-mi oțlesc voința și m-am încredințat, în urmă, că nimic nu dă mai mult curaj unei femei decât tăria sufletească a bărbatului pe care-l iubește.

Pierzându-mi nădejdea în ajutorul lui Tiberge, mi-am vândut calul. Banii scoși din vânzare, adăugați la cei rămași

din darul dumneavoastră, au alcătuit mica sumă de şaptesprezece pistoli, Şapte din ei i-am întrebuinţat cumpărând unele obiecte menite să uşureze starea lui Manon; pe ceilalţi zece i-am strâns cu toată grija; erau temeiul nădejdlor noastre în America. Nu mi-a fost de loc greu să fiu primit pe corabie. Se căutau pe atunci tineri dispuşi a se duce de bunăvoie în colonii. Drumul şi hrana erau gratuite. Poşta spre Paris trebuind să plece a doua zi, am lăsat o scrisoare pentru Tiberge. Era mişcătoare şi l-a înduiosat, fără îndoială, nespus de mult, deoarece, după primirea ei, a luat o hotărâre care nu putea porni decât dintr-o nemărginită iubire, dintr-o covârşitoare bunătate faţă de un prieten aflat în restrişte.

Corabia a ridicat pânzele. Vântul ne-a fost mereu favorabil. Am obţinut de la căpitan un loc separat pentru mine şi Manon. Căpitanul a avut bunătatea să ne privească cu alţi ochi decât pe ceilalţi bieţi tovarăşi surghiuniţi. Din prima zi îl luasem deoparte şi, ca să-mi atrag oarecare consideraţie din partea lui, i-am dezvăluit crâmpenie din nenorocirile melc. N-am socotit că mă fac vinovat de vreo minciună ruşinoasă spunându-i că sunt căsătorit cu Manon. M-a crezut, pare-se, mi-a făgăduit protecţie şi s-a ținut de cuvânt. În tot timpul călătoriei a avut grijă să fim hrăniţi îndestulător, şi stima ce ne-o arăta ne-a făcut respectaţi de tovarăşii noştri de suferinţă. Eram veşnic îngrijorat ca nu cumva să-i lipsească lui Manon ceva. Ea vedea bine osteneala pe care mi-o dădeam, vedea în ce prăpastie mă aruncasem pentru ea, şi asta o făcea atât de dragăstoaşă şi de pasionată, atât de atentă la cele mai neînsemnate nevoi ale mele, încât între mine şi ea se pornise o adevărată întrecere: care din noi va fi mai de folos celuilalt, cine poate iubi mai mult... Nu regretam Europa. Dimpotrivă, pe măsură ce înaintam spre America, simţeam cum ni se deschide larg inima şi cum ne cuprinde liniştea. De-aş fi fost sigur că nu ne va lipsi acolo strictul necesar vieţii, aş fi mulţumit soartei pentru întorsătura pe care o luaseră nenorocirile noastre.

După două luni de navigație, am atins, în sfârșit, țărmul, dorit. La prima vedere ținutul nu se arăta de loc plăcut. Câmpii sterpe, nelocuite, pe care abia creșteau câteva sălcii și alți câțiva copaci despuiați de furtuni. Nici țiipenie de om, nici urmă de animale. Totuși, după ce căpitanul a ordonat să se tragă salve de tun, am zărit apropiindu-se un pâlc de cetățeni ai Noului-Orleans, care dădeau semne de mare bucurie. Nu descoperisem de la început orașul, care era ascuns de o colină mică. Ne-au primit ca pe niște făpturi coborâte din ceruri. Bieții locuitori ne puneau pe întrecute mii de întrebări: ce se mai petrece în Franța, ce s-a mai întâmplat prin cutare și cutare provincie, locurile lor natale. Ne îmbrățișau ca pe frați, ca pe niște tovarăși scumpi, care veneau să împartă cu ei sărăcia și singurătatea. Am pornit împreună spre oraș, și mare ne-a fost mirarea descoperind, pe măsură ce înaintam, că multlăudata capitală nu era decât o adunătură de colibe sărăcăcioase, în care locuiau vreo cinci-șase sute de coloniști. Doar casa guvernatorului se deosebea puțin de celelalte, prin înălțimea și așezarea ei; era apărată de un val de pământ cu șanț adânc de jur împrejur.

Am fost prezentați mai întâi guvernatorului, care, venind în mijlocul nostru, a privit, una după alta, pe toate fetele sosite cu corabia. Erau în număr de treizeci, căci la Le Havre-de-Grâce o altă ceată fusese adăugată la a noastră. După ce le-a examinat cu atenție multă vreme, guvernatorul a chemat câțiva tineri din oraș care tânjeau în așteptarea unei soții. Celor mai de seamă le-a dat pe cele mai frumoase, restul a fost tras la sorți. Cu Manon nu se schimbaseră încă nicio vorbă. A ordonat apoi celorlalți să se retragă, iar nouă, să rămânem.

— Am aflat de la căpitan, ne-a spus el, că sunteți căsătoriți și că sunteți cu mult deasupra celorlalți și ca inteligență și ca purtări, după cum el însuși s-a putut încredința pe drum. Nu țin să cunosc motivele care v-au pricinuit nenorocirea, dar, dacă e adevărat că sunteți oameni cu educație, așa cum vă arată chipul, nu voi

precupeți nimic ca să vă îndulcesc soarta, sperând că alături de voi să găsesc și eu o oarecare plăcere în ținutul acesta pustiu și sălbatic.

I-am răspuns în așa fel ca să-i întăresc cât mai mult buna părere ce și-o făcuse despre noi. A dat câteva porunci ca să ni se pregătească o locuință în oraș, apoi ne-a oprit să cinăm cu el. Câtă politețe găseam la căpetenia unor sărmani surghiuniți! Nu ne-a întrebat despre aventurile noastre de față cu ceilalți. Conversația a fost foarte însuflețită; cu toată tristețea noastră, ne-am silit, Manon și cu mine, să o facem cât mai plăcută...

Seara, am fost conduși la locuința pregătită. Ne-am pomenit într-o colibă păcătoasă, alcătuită din scânduri și lut: două sau trei camere de pământ, cu pod deasupra... Din grija guvernatorului, ni se aduseseră cinci-șase scaune și alte câteva mobile necesare. Manon a părut cumplit de îngrozită la vederea jalnicei locuințe. Se mâhnea însă pentru mine mai mult decât pentru ea. Când am rămas singuri, s-a așezat și a început să plângă cu lacrimi amare. Am încercat, la început, să o consolez, dar când m-a făcut să înțeleg că în grozăvia nenorocirilor întâmplare pe ea n-o dureau de fapt decât suferințele mele, m-am prefăcut atât de plin de curaj și de voie bună, încât am izbutit să i le insuflu și ei.

— De ce m-aș putea plânge? i-am spus. Eu am tot ce doresc. Tu mă iubești, nu-i așa? Am urmărit vreodată altă fericire? Să lăsăm cerului grija vieții noastre; eu n-o găsesc atât de disperată. Guvernatorul e un om luminat, ne-a arătat bunăvoință și nu va îngădui să fim lipsiți de cele necesare. În ce privește casa și mobila din ea, or fi ele sărăcăcioase și grosolane, dar ai băgat de seamă, cred, că puțini din cei care trăiesc aici sunt mai bine instalați decât noi. Și pe urmă, tu, Manon, ești o chimistă admirabilă, am adăugat sărutând-o, tu transformi totul în aur!

— Atunci vei fi cel mai bogat om din univers, mi-a răspuns ea, căci, dacă e drept că n-a existat niciodată o dragoste ca a ta, e de asemenea peste putință să se afle pe lume un om mai iubit ca tine. Îmi recunosc păcatele, a urmat ea, și mă

învinuiesc singură. N-am meritat dragostea minunată ce-o ai pentru mine. Ți-am pricinuit supărări mari, pe care nu mi le-ai fi putut ierta dacă n-ai fi atât de nemărginit de bun. Am fost ușuratică, flușturistică, și cu toate că totdeauna te-am iubit nebunește, m-am arătat nerecunoscătoare. Dar n-ai să poți crede cât de mult m-am schimbat! Lacrimile pe care mi le-ai văzut curgând de atâtea ori de la plecarea noastră din Franța n-au izvorât niciodată din pricina nenorocirilor mele. Pe care nici nu le-am mai simțit din clipa când ai venit să le împarți cu mine; n-am plâns decât din preaplinul iubirii ce-ți port, din adâncă mea milă pentru tine! Nu mă pot mângâia nici pentru cea mai neînsemnată supărare pe care ți-am pricinuit-o, nu mai încetez reproșându-mi nestatornicia mea, mereu mă înduioșez admirând tot ceea ce ai făcut tu din dragoste pentru mine, o nenorocită care nu sunt vrednică de o asemenea iubire și care nu voi putea plăti cu tot sângele meu nici măcar jumătate din răul pe care ți l-am cășunat!

Șiroaiele de lacrimi ce le vărsa, cuvintele ei și tonul înflăcărat cu care le rostea m-au impresionat la culme, de parcă mi s-ar fi despicat inima.

— Ia seama, i-am spus, ia seama scumpa mea Manon! Nu am destulă putere să te ascult, nu încap în inima mea atâtea dovezi de dragoste ce-mi dai, nu sunt obișnuit cu bucurii peste măsură de mari! O, Doamne, am strigat, nu-ți mai cer nimic! Sunt sigur acum de inima iubitei mele! E așa cum mi-am dorit-o! De azi înainte fericirea mea nu va mai înceta nici măcar un ceas, ea e statornică pentru de-a pururi!

— Da, este, a răspuns ea, dacă o lași să depindă numai de mine, iar din parte-mi, știu acum unde mi-o pot găsi oricând!

M-am culcat, cu sufletul plin de aceste gânduri vrăjite, care prefăceau coliba într-un palat vrednic de cel mai puternic rege din lume. America îmi părea acum o adevărată țară a desfătărilor.

— La Noul-Orleans trebuie să vii, spuneam mereu lui Manon, dacă vrei să simți adevărata dulceață a dragostei!

Aici iubești, departe de orice interes, fără gelozie, fără nestatornicie! Compatrioții noștri vin să caute aur, lor nu le trece prin minte că noi am găsit aici comori mult mai de preț!

Am întreținut cu grijă prietenia guvernatorului. După câteva săptămâni de la sosirea noastră, a avut bunătatea să-mi dea o mică slujbă care rămăsese vacantă la fort. Nu era cine știe ce demnitate, totuși am primit-o ca pe un dar al cerului. Îmi dădea putința să trăiesc pe propriile mele picioare, fără să mai cad în spinarea nimănui. Am luat un servitor pentru mine și o servitoare pentru Manon. O soartă mai norocoasă părea să ni se aștearnă în față. Purtarea mea era desăvârșită, a iubitei mele nu mai puțin. Nu lăsam să ne scape niciun prilej de a face vecinilor un serviciu, un bine. Plăcerea noastră de a-i îndatora pe cei din jur, precum și delicatețea cu care ne purtam ne-au atras încredere și simpatie din partea întregii colonii. În scurt timp ajunseseam atât de bine văzuți, încât treceam drept cei mai de frunte dintre coloniști, după guvernator.

Ocupațiile noastre cinstite și pacea deplină în care trăiam ne-au îmboldit pe nesimțite să ne amintim de preceptele religiei. Manon nu-și pierduse niciodată credința; iar eu nu făcusem niciodată parte dintre libertinii care adaugă disprețul față de religie la stricăciunea moravurilor; nouă numai dragostea și tinerețea ne pricinuiseră toate nenorocirile. Experiența începea acum să țină loc anilor; ne învăța tot atât de bine. Convorbirile noastre, întotdeauna cu miez, ne-au insuflat cu încetul dorința unei iubiri virtuoză. Eu i-am propus cel dintâi lui Manon schimbarea aceasta. Îi cunoșteam destul de bine sufletul; era o ființă dreaptă și sinceră în sentimentele ei, iar calitățile acestea îndeamnă la virtute. Am făcut-o să priceapă că fericirii noastre îi lipsea ceva.

— Și anume, i-am spus, îi lipsește binecuvântarea cerului. Noi doi avem suflete curate, prea drepte ca să mai putem trăi în afara datoriilor creștinești. Destul am viețuit astfel în Franța, unde ne-a fost peste putință să ne rânduim pe calea legii; dar în America, unde nu depindem decât de

noi înșine, unde nu trebuie să ne batem capul cu arbitrarele legi ale rangului și ale conveniențelor, unde toți ne cred de mult căsătoriți, cine ne-ar împiedica să facem acest lucru cât de curând? Cine s-ar împotrivi să nu ne înfrumusețăm dragostea cu jurămintele sfinte ale bisericii? În ce mă privește, am adăugat, nu-ți pot oferi nimic nou, în afară de inima și mâna mea, dar sunt gata să-mi reînnoiesc darul în fața altarului.

Vedeam de câtă bucurie o umpleau vorbele mele. Mi-a răspuns:

— Ai să mă crezi că m-am gândit mereu la asta de când ne aflăm în America? Dar de teamă să nu te supăr, mi-am zăvorât cu zeci de lacăte această dorință! N-am îndrăznit niciodată să sper că voi putea deveni soția ta legitimă!

— A, Manon, am replicat, tu ești vrednică să fii și soția unui rege, dacă m-aș fi născut cu coroană pe cap! Să nu mai stăm la gânduri; nu avem a ne teme de nicio piedică. Astăzi chiar vreau să-i vorbesc guvernatorului; îi voi mărturisi cinstit că până acum i-am ascuns adevărul. Să-i lăsăm pe amanții de rând să se teamă de lanțurile de nesfârșit ale căsătoriei! Nici ei nu s-ar teme de aceste lanțuri dacă ar fi siguri, ca noi, că le vor purta veșnic pe acelea ale dragostei.

După această hotărâre, am plecat, lăsând-o pe Manon în culmea bucuriei.

Sunt încredințat că nu există niciun om cinstit, în lumea întreagă, care să nu se alătore vederilor mele în situația în care mă aflu: subjugat de o patimă pe care n-o puteam birui și hărțuit de remușcări pe care nu-mi era îngăduit să le înăbuș. Dar se va găsi oare cineva care să mă învinuiască de nedreptatea plângerilor mele împotriva strășniciei cerului, împotriva asprimei cu care mi-a răsplătit dorința de a-i fi pe plac? Dorința pe care a pedepsit-o ca pe o crimă? Pe vremea când alunecam orbește pe fâgașul viciului, cerul m-a privit cu îngăduință. A ținut, se vede, în rezervă cele mai crunte ispășiri pentru clipa când mă voi întoarce pe calea virtuții. Mă tem să nu mă părăsească puterile trebuind să povestesc acum cea mai cumplită și mai funestă nenorocire care s-a

întâmplat vreodată!

M-am dus la guvernator, așa cum mă înțelesesem cu Manon, ca să-l rog să încuviințeze ceremonia căsătoriei noastre. M-aș fi ferit totuși să-i vorbesc dacă aș fi fost convins că duhovnicul său, pe atunci singurul preot din oraș, mi-ar fi făcut acest serviciu fără să-l încunoștințeze pe guvernator; neîndrăznind să sper că s-ar lega să păstreze tăcere asupra acestui fapt, am luat hotărârea să dau lucrurile pe față. Guvernatorul avea un nepot, numit Synnelet, pe care-l iubea nespus de mult. Era un bărbat ca de 30 de ani, curajos, dar iute la mânie. Nu era însurat. Frumusețea lui Manon îl mișcase din prima zi a sosirii noastre și, având prilejul să o întâlnească de nenumărate ori în cele nouă sau zece luni de când ne aflam acolo, fu cuprins de o dragoste pătimașă, care îl mistuia într-ascuns. Încredințat fiind, ca și unchiul său, ca și toată lumea din oraș, că suntem într-adevăr căsătoriți, el își stăpânea focul, nu lăsa să izbucnească în afară, nicio scânteie, ba chiar îmi făcuse unele servicii, în diferite ocazii, cu tot zelul. Când am ajuns la fort, l-am găsit la unchiul său. Neavând niciun motiv ca să-i ascund proiectul, n-am șovăit câtuși de puțin să-mi spun păsul de față cu el. Guvernatorul m-a primit cu bunăvoința obișnuită; i-am povestit o parte din întâmplările mele, le-a ascultat cu plăcere, iar când l-am rugat să asiste la ceremonia ce-o plănuiam, și-a luat cu generozitate asupra-și toate cheltuielile. M-am retras foarte mulțumit.

O oră mai târziu, ne-am pomenit cu preotul capelei. Îmi închipuiam că vine să-mi dea unele instrucțiuni în legătură cu oficierea căsătoriei, dar el, după ce m-a salutat cu răceală, mi-a declarat tăios, în două cuvinte, că domnul guvernator îmi interzicea să mă mai gândesc la nuntă, căci avea alte planuri cu privire la Manon.

— Alte planuri cu privire la Manon? am strigat cu inima încreștată de moarte. Anume ce planuri, părinte?

— Mi-a răspuns că domnul guvernator era stăpân absolut acolo, că Manon, fiind trimisă pentru colonie, el avea dreptul de a dispune de ea cum voia; nu se folosise până atunci de

acest drept pentru că o crezuse măritată, dar aflând chiar din gura mea care era situația, găsea cu cale să o dea domnului Synnelet, care o îndrăgise. Firea mea iute a copleșit prudența. Am poruncit semeț popii să iasă din casa mea, jurându-mă pe toți sfinții că nici guvernatorul, nici Synnelet, nici orașul întreg nu vor îndrăzni să se atingă de soția mea, sau amanta mea, sau oricum vor voi să-i spună.

I-am împărtășit lui Manon groaznica veste ce-o promisem. Amândoi am presupus că numai Synnelet îl întorsese pe guvernator din hotărârea sa, împărtășindu-i probabil planul pe care-l nutrea de multă vreme, acela de a se căsători cu Manon. Ei erau cei mai tari. Noi doi ne aflam în Noul-Orleans ca în mijlocul oceanului, despărțiți de restul lumii prin spații imense. Unde să fugim? Pe ce meleaguri necunoscute, pustii sau locuite de animale feroce și de sălbatici la fel de cruzi? În oraș mă bucuram de oarecare stimă, totuși nu puteam nădăjdui să-i ridic pe ceilalți alături de mine, ca să mă ajute în nenorocirea ce mă lovise. Ar fi trebuit probabil bani mulți, iar eu eram sărac. De altfel, succesul unei răzmerițe populare era destul de nesigur, și dacă norocul nu ne-ar fi ajutat, nenorocirea noastră rămânea fără leac. Îmi frământam zadarnic mintea cu astfel de gânduri, o parte din ele împărtășindu-i-le și lui Manon, și în timp ce ea dădea răspuns întrebărilor mele, altele noi mi se înfiripau în minte. Aci luam o hotărâre, aci o înlăturam. Vorbeam singur și îmi răspundeam eu însumi cu glas tare; mă zbăteam într-o neliniște căreia nu-i pot găsi asemuire, pentru că pe nimeni nu l-a zguduit vreodată una la fel. Manon stătea cu ochii ațintiți asupra-mi; își dădea seama, după tulburarea mea, cât de mare era primejdia și, tremurând de frică mai mult pentru mine decât pentru ei, biata fată nu îndrăznea nici să mai deschidă gura ca să-și arate temerile.

După un vălmășag de presupuneri și raționamente, m-am oprit la o hotărâre: să merg la guvernator și să mă silesc să-l înduioșez, invocând datoriile de onoare, amintindu-i respectul pe care i-l arătam și afecțiunea ce mi-o arătase până atunci. Manon s-a împotrivit să plec. Cu lacrimi în ochi

repetă într-una!

— Te duci la moarte. Au să te ucidă. N-am să te mai văd. Vreau să mor înaintea ta.

M-am chinuit destul ca s-o conving că trebuia neapărat să ies. I-am făgăduit să ne revedem peste câteva clipe. Nu știa încă, și nici eu, că asupra ei avea să se reverse mânia cerului și turbarea dușmanilor noștri.

Am ajuns la fort. Guvernatorul stătea de vorbă cu duhovnicul lui. Ca să-l înduișez, m-am înjosit arătându-i o supunere oarbă; ploconelile acestea m-ar fi făcut să mor de rușine în oricare altă împrejurare. I-am vorbit în toate chipurile, invocându-i pe rând motive care ar fi mișcat orice inimă, afară doar de aceea a unui tigru feroce. Barbarul dădea la toate rugămințile mele două răspunsuri pe care le-a repetat de o sută de ori: Manon depindea de el, își dăduse cuvântul nepotului.

Eram hotărât să-mi păstrez cumpătul până la urmă. M-am mulțumit să-i spun că-l crezusem prieten, un prieten prea bun ca să-mi voiască moartea, căci mai degrabă aș fi gata să mor decât să-mi pierd iubita.

Am ieșit de acolo pe deplin încredințat că nu puteam nădăjdui nimic de la moșneagul acela îndărătnic, care părea să se fi juruit Diavolului pentru nepotul lui. Am stăruit totuși în gândul meu de a mă stăpâni, hotărât fiind, dacă se ajungea la vreo nedreptate strigătoare la cer, să ofer America spectacolul unei drame din cele mai sângeroase și mai crâncene pe care le-a dezlănțuit vreodată amorul. Mă întorceam deci acasă, meditând asupra acestei hotărâri, când soarta, care voia, se vede, să mă arunce mai repede în prăpastie, mi-l scoase în cale pe Synnelet. El îmi citi, se pare, în ochi o parte din gândurile care mă frământau. Am spus că era curajos; a venit deci spre mine întrebându-mă:

— Nu cumva mă cauți? Știu că dorințele mele te jignesc, și cu un om ca dumneata prevăd că vom ajunge să ne tăiem gâtul. Hai să vedem cine are mai mult noroc!

I-am răspuns că avea dreptate, numai moartea putea să pună capăt neînțelegerii dintre noi. Ne-am depărtat afară din

orășel cu vreo sută de pași. Ne-am încrucișat spadele; l-am rănit și l-am dezarmat aproape în același timp. El turba de necaz, încât n-a voit, cum era dator, să-mi ceară să-i cruț viața și să declare că renunță la Manon. Poate că aveam dreptul să-l lipsesc și de una și de alta dintr-o dată, dar un suflet generos nu se dezmente. I-am dat spada înapoi.

— Să reîncepem lupta, i-am spus, dar gândește-te că e pe viață și pe moarte.

M-a atacat cu o furie nemaipomenită. Trebuie să mărturisesc că nu eram prea bun duelist, exersasem doar trei luni într-o sală de arme din Paris. Dragostea însă îmi conducea spada. Synnelet n-a întârziat să-mi străpungă brațul, dar eu, prinzând momentul, i-am dat o lovitură atât de viguroasă, încât a căzut la picioarele mele, fără să mai miște.

Cu toată bucuria ce ți-o dă victoria după o luptă fără cruțare, m-am gândit îndată la urmările acestei fapte. Nu puteam să nădăjduiesc nici iertarea, nicio amânare a pedepsei. Cunoscând dragostea guvernatorului pentru nepotul său, eram sigur că moartea mea va urma cel mult la un ceas după darea în vileag a morții rivalului meu. Oricât mă îboldea teama, ea nu era totuși pricina cea mai puternică a neliniștii mele. Manon, grija de Manon, primejdia în care se afla ea și siguranța că o voi pierde mă preocupau și mă tulburau într-atât, că nu mai știam nici pe unde calc. O perdeă îmi întuneca ochii. Mă munceau păreri de rău și pentru soarta lui Synnelet. O moarte grabnică îmi părea singurul leac al suferințelor mele. Dar tocmai gândul morții mi-a adunat mințile și m-a făcut să iau o hotărâre.

„Cum? Să mor, ca să pun capăt suferințelor? Mă tem, așadar, de altceva mai mult decât de pierderea iubitei mele? Ah, mai bine înfrunt cele mai crunte torturi, ca s-o ajut pe Manon! Îmi amân moartea până în clipa când voi vedea că le-am suferit în zadar!

Am pornit îndărăt spre oraș. Când am ajuns acasă, am găsit-o pe Manon jumătate moartă de spaimă și de neliniște. Venirea mea a însuflețit-o. N-am putut să-i ascund

groaznica întâmplare. Biata fată a căzut moale în brațele mele în timp ce-i povesteam despre moartea lui Synnelet și-i arătam rana mea. Mi-a trebuit aproape un sfert de ceas ca să o readuc în simțiri. Eu însumi eram mai mult mort. Nu vedeam nicio rază de lumină pentru a ne pune în siguranță viața.

— Manon, ce vom face? am întrebat-o când a mai prins puțină putere. Vai de noi, ce-o să ne facem? Eu, fără doar și poate, trebuie să fug undeva. Vrei să rămâi în oraș tu singură? Da, rămâi. Mai poți fi fericită; eu plec, departe de tine, să-mi caut moartea printre sălbatici sau în ghiarele fiarelor din păduri.

Deși grozav de slăbită, s-a ridicat în picioare, m-a luat de mână și m-a dus spre ușă.

— Să fugim împreună, mi-a spus, să nu pierdem nicio clipă. Corpul lui Synnelet poate fi găsit din întâmplare. Și nu vom mai avea timp să ne depărtăm!

— Dar bine, Manon, scumpa mea, am îngânat zăpăcit, spune-mi unde ne putem duce? Vezi vreun mijloc de scăpare? N-ar fi mai bine ca tu să încerci să trăiești aici, fără mine, iar eu să mă predau de bunăvoie guvernatorului?

Cu propunerea aceasta n-am izbutit decât să-i măresc dorința de a fugi. A trebuit s-o urmez. Am mai avut destulă chibzuință ca să iau înainte de plecare o sticlă de lichior, pe care o aveam în camera mea, și merinde, câte au încăput prin buzunare. Am spus servitorilor care se aflau în camera vecină că plecăm să ne facem plimbarea de seară (aveam obiceiul acesta în fiecare zi) și, lăsând în urmă orașul, ne-am îndepărtat, cu o repeziciune de care n-o credeam în stare pe Manon, plâpândă cum era.

Deși nu hotărâsem nimic asupra locului unde ne vom ascunde, tot mai licăreau în mine două nădejdi; fără ele, aș fi preferat cu siguranță moartea, gândindu-mă la ceea ce putea să i se întâmple lui Manon.

În cele zece luni de când mă aflu pe pământul Americii, căpătăsese destule cunoștințe asupra locurilor ca să știu în ce chip pot fi îmblânziți sălbaticii. Puteai să te lași în mâinile

lor, fără teamă că vei fi neapărat ucis. Învățasem și câteva cuvinte în graiul lor, le cunoșteam și unele datini, având de mai multe ori prilejul să-i văd.

Pe lângă această tristă cale de scăpare mi se mai arăta încă una înspre partea stăpânită de englezi, care au, ca și noi, așezări în ținutul acela al Lumii Noi; dar mă înspăimânta depărtarea. Până la coloniile lor trebuia să batem cu piciorul, timp de mai multe zile, uriașe întinderi pustii; un drum ca acela îl străbat cu greu chiar cei mai deprinși și mai viguroși oameni. Mă amăgeam totuși că ne vom putea folosi de amândouă mijloacele: sălbaticii să ne fie călăuze în drumul spre englezi, și aceștia să ne primească în așezările lor. Am mers, am mers, atâta timp cât a susținut-o pe Manon curajul, adică vreo două leghe, căci iubita aceasta fără seamăn s-a împotrivit mereu să se oprească prea curând. Copleșită în cele din urmă de oboseală, mi-a mărturisit că-i era peste putință să meargă mai departe. Noaptea se și lăsase. Ne-am așezat pe jos în mijlocul unui platou întins, negăsind măcar un copac sub care să ne adăpostim. Cea dintâi grijă a lui Manon a fost să-mi schimbe bandajul rănii, pe care tot ea mi-o pansase înainte de plecare. Zadarnic m-am împotrivit. Aș fi întristat-o de moarte dacă nu i-aș fi lăsat măcar atâta mulțumire; să mă știe în afară de primejdie, înainte de a se gândi să se cruțe pe ea însăși. M-am supus dorinței ei, i-am primit îngrijirile în tăcere și cu oarecare rușine.

Dar după ce dragostea ei și-a aflat mulțumirea, cu câtă ardoare s-a dezlănțuit a mea! Mi-am dezbrăcat toate hainele și le-am așternut sub ea, ca să-i fie mai moale. Am silit-o, căci se împotriva, să primească tot ce mi-a părut că-i va ușura starea. I-am încălzit mâinile cu sărutări înfocate, cu toată căldura suspinelor mele. Toată noaptea am vegheat-o, rugând cerul să-i dea un somn dulce și liniștit. O, Dumnezeuule, cât de aprinse și pornite din inimă erau rugile mele! De ce, în aspra ta judecată, ai hotărât să nu le îplinești?

Iertați-mă că sfârșesc în prea puține cuvinte o istorisire

care mă ucide. Vă povestesc un dezastru cum nu s-a mai întâmplat; toată viața mi-e sortit să-l plâng. Dar deși port veșnic în amintire nenorocirea aceasta, sufletul mi se umple de o groază nespusă când încep să vorbesc despre ea.

O parte din noapte s-a scurs în liniște. Crezând că Manon adormise, nu îndrăzneam nici să răsuflu de teamă să nu-i tulbur somnul. Când s-au ivit zorile, însă, mi-am dat seama, atingându-i mâinile, că erau reci și că tremurau. Le-am lipit de pieptul meu, ca să i le încălzesc. Mișcându-se și făcând o efortare ca să-mi ia mâinile, mi-a șoptit că se crede în ceasul din urmă. Am luat cuvintele ei drept o tânguire obișnuită, răspunzându-i cu mângâierile dulci ale dragostei. Dar suspinele ei dese, tăcerea ei la întrebările pe care i le puneam, strângerile de mână, căci îmi ținea mâinile într-ale ei, m-au făcut să înțeleg că pentru Manon se apropia într-adevăr sfârșitul tuturor nenorocirilor.

Nu-mi cereți să vă descriu ce am simțit și nici să vă repet cuvintele ei din urmă. Am pierdut-o; mi-a dat dovezi de dragostea ce-mi purta până și în clipa când și-a dat sufletul. Asta e tot ce vă pot spune despre fatala și jalnica mea întâmplare.

Sufletul meu nu l-a urmat pe al ei. Fără îndoială, cerul socotea că nu-mi fusese destul de aspră pedeapsa. A voit să-mi târască viața, așa cum mi se scurge ea de atunci: lăncedă și nenorocită. Eu însumi, de bunăvoie, renunț să mi-o fac vreodată mai fericită.

Mai bine de douăzeci și patru de ceasuri am stat cu buzele lipite de obrazul și mâinile scumpei mele Manon. Dorința mea era să mor astfel, dar în zorii celei de a doua zile m-am gândit că, după moartea mea, corpul ei va cădea pradă fiarelor sălbatice. M-am hotărât atunci să o îngrop și să-mi aștept moartea culcat pe mormântul ei. De altfel, sfârșitul mi se apropia și mie repede; din pricina nemâncării și a durerii mă aflam în așa hal de slăbiciune, încât numai pentru a mă ține pe picioare, și trebuia să fac eforturi uriașe. Am fost nevoit să beau din licoarea tare pe care o adusesem și care mi-a dat atâta putere cât era nevoie ca să-mi îndeplinesc

trista datorie. Nu era greu de săpat pământul – un șes larg, acoperit cu nisip – în locul unde mă găseam. Mi-am rupt spada în două ca să pot săpa mai ușor, dar tot mai bine m-am ajutat cu mâinile. Am făcut o groapă largă, în care am așezat-o pe Manon după ce am avut grijă mai întâi să o acopăr cu toate hainele ce le aveam la mine, ca nu cumva să o atingă nisipul. N-am coborât-o în groapă decât după ce am sărutat-o de mii de ori, cu toată înflăcărea cea mai desăvârșită iubiri; iar acolo jos, m-am așezat lângă ea și am mai stat astfel multă vreme. Nu mă puteam hotărî să astup groapa. În cele din urmă, simțind din nou că-mi slăbesc puterile și temându-mă să nu-mi pierd toată vloga înainte de a fi sfârșit treaba, am acoperit-o pentru vecie, am îngropat în sânul pământului ceea ce purtase vreodată pe fața lui mai desăvârșit, mai fermecător. După aceea, m-am culcat pe mormânt, cu obrazul în nisip, și, închizând ochii cu dorința de a nu-i mai deschide niciodată, am invocat ajutorul ceresc și mi-am așteptat moartea cu nerăbdare.

Vă va părea greu de crezut că în toată vremea cât am săvârșit lugubra slujbă nicio lacrimă nu mi-a izvorât din ochi, niciun suspin nu mi-a ieșit din gură. Adânca împietrire în care mă găseam și hotărârea nestrămutată de a muri îmi curmau orice manifestare de durere și deznădejde. Astfel, zăcând pe mormânt, nici n-am rămas multă vreme în simțiri, mi-am pierdut repede cunoștința, puțină câtă o mai aveam.

Din cele ce a-ți auzit, încheierea povestirii mele are o atât de mică însemnătate, că nici nu merită osteneala ce vă dați de-a o mai asculta. Corpul lui Synnelet, fiind adus în oraș și rănilile cercetate cu grijă, s-a văzut că nu numai că nu murise, dar că nici nu fusese rănit prea grav. I-a povestit unchiului său cum s-au petrecut lucrurile între noi și, îndemnat de generozitatea lui, a dat-o în vileag și pe a mea. Am fost căutat acasă; lipsa mea și a lui Manon născu bănuiala că am fugit. Era prea târzie ora ca să mai fie mînat cineva pe urmele noastre; dar a doua zi și a treia zi s-au răscolit toate împrejurimile. M-au găsit aproape fără suflare

pe mormântul lui Manon; cei care m-au descoperit în starea în care mă aflam, gol și cu rana sângerândă, nu se îndoiră că am fost atacat de bandiți și jefuit. M-au dus pe targă în oraș. Zdruncinul drumului m-a adus în simțiri. Suspinele ce le-am scos deschizând ochii, gemetele de disperare pricinuite de faptul că mă aflam printre cei vii au dat de știre că mai puteam primi ajutoare; mi s-au dat, și încă prea bune.

Am fost apoi închis într-o celulă. Mi s-a intentat proces, și fiindcă Manon nu se mai arătase, mi-au adus învinuirea că mă descotorosisem de ea într-o izbucnire de gelozie turbată. Firește, am povestit la proces jalnica mea pățanie. Synnelet, cu toate ca istorisirea mea l-a frânt de durere, a avut bunătatea să ceară iertarea pentru mine, iertare pe care a și obținut-o. Eram atât de slăbit, încât de la închisoare au trebuit să mă ducă pe sus acasă, unde timp de trei luni am zăcut în pat de o boală grea.

Ura mea împotriva vieții nu se micșorase. Îmi doream neconținut moartea, și multă vreme m-am încăpățânat să arunc toate medicamentele ce mi se dădeau. Totuși, cerul, după ce m-a încercat atât de crud, a hotărât ca tocmai nenorocirile să-mi aducă îndreptarea. Mi s-a luminat mintea, m-au împresurat gânduri vrednice de nașterea și educația mea. Liniștea a început să-mi coboare în inimă, și înseninării sufletești i-a urmat curând vindecarea trupului. Ascultând numai de glasul onoarei, mi-am reluat serviciul în fort, în așteptarea corăbiilor din Franța, care vin numai o dată pe an în partea aceea a Americii. Eram hotărât să mă întorc în patrie, ca să fac uitate purtările mele printr-o viață cuminte și la locul ei. Synnelet se îngrijise să transporte trupul iubitei mele la loc de cinste în cimitir.

Trecuseră aproape șase săptămâni de la vindecarea mea, când, plimbându-mă singur într-o zi pe țărm, am văzut venind o corabie pe care o aduceau la Noul-Orleans afaceri de comerț. Am stat și am privit cu atenție debarcarea echipajului. Deodată am încremenit de mirare: printre cei care luau drumul spre oraș recunoscusem pe Tiberge.

Credinciosul meu prieten m-a recunoscut și el de departe, cu toate că tristețea mă schimbase atât de mult la față. Mi-a spus că singurul țel al călătoriei lui este dorința de a mă vedea și a mă îndemna să mă întorc în Franța; că primise scrisoarea mea trimisă din Le Havre-de-Grâce și că se dusesse acolo el însuși ca să-mi aducă ajutorul cerut; aflând, la sosire, de plecarea mea, a fost cumplit de îndurerat și ar fi purces de îndată pe urmele mele dacă găsea vreo corabie gata de drum; căutase una, prin porturi, timp de mai multe luni și, în sfârșit, la Saint-Malo, dând de o corabie care ridica ancora pentru Martinica, s-a îmbarcat cu nădejdea că va găsi el o cale de trecere spre Noul-Orleans; corabia din Saint-Malo fusese însă atacată pe drum de corsari spanioli și dusă spre o insulă de-a lor; strecurându-se însă cu dibăcie, izbuti să fugă. După mai multe curse, pe diferite corăbii, a găsit, în sfârșit, una care venea înapoi, și astfel izbuti să ajungă fără neplăceri până la mine.

Nu eram în stare să-mi arăt toată recunoștința pentru un prieten atât de bun și de statornic. L-am dus acasă la mine; l-am făcut stăpân pe tot ce aveam. I-am povestit tot ce mi se întâmplase de la plecarea din Franța și, ca să-i fac o bucurie la care poate se aștepta, i-am spus că sâmburii virtuții pe care i-a sădit altădată în inima mea începeau acum să dea roade. Mi-a răspuns că o asigurare atât de plăcută îl despăgubea de toată oboseala călătoriei.

Am stat două luni împreună la Noul-Orleans, așteptând sosirea corăbiilor din Franța. Pornind, în sfârșit, să străbatem oceanul, am călcat pe pământ abia acum cincisprezece zile, la Le Havre-de-Grâce. La sosire, am scris familiei mele. Din răspunsul fratelui meu am aflat trista știre că tata murise și tremur, pe bună dreptate, la gândul că rătăcirile mele îi vor fi grăbit sfârșitul. Vântul fiind favorabil pentru plecarea la Calais, m-am îmbarcat îndată, cu scopul de a mă duce la câteva leghe de acest oraș, la un gentilom, o rudă de-a noastră, unde fratele meu mi-a scris că îmi așteaptă sosirea.

În Colecția
„ROMANUL DE DRAGOSTE”
apar:

- | | |
|-----------------------|---------------------------------|
| 1 Liviu Rebreanu | ■ Adam și Eva |
| 2 Camil Petrescu | ■ Patul lui Procust |
| 3 Mihail Sadoveanu | ■ Cazul Eugeniței Costea |
| 4 Guy de Maupassant | ■ O viață |
| 5-6 William Thackeray | ■ Bieliul deșertăciunilor, I-II |
| 7 Ionel Teodoreanu | ■ Lorelei |
| 8 Prosper Mérimée | ■ Carmen |
| 9-10 Stendhal | ■ Roșu și negru, I-II |
| 11-13 Octav Dessila | ■ Iubim, I-II-III |
| 14 Gib Mihăescu | ■ Donna Alba |
| 15 Heinrich Mann | ■ Îngerul albastru |
| 16-17 Al. Dumas | ■ Regina Margot, I-II |
| 18 Daniel Defoe | ■ Moll Flanders |
| 19 Henry James | ■ Portretul unei doamne |
| 20 Panait Istrati | ■ Nerațula |
| 21 Jane Austen | ■ Mîndrie și prejudecată |